

Popiežiaus katechezės

Popiežius Pranciškus	
ŠVENTOJI DVASIA – VIEŠPATS GAIVINTOJAS	2
TIESOS DVASIA	3
DVASIA RAGINA EVANGELIZUOTI	4
BAŽNYČIA – DIEVO ŠEIMA	5

Ganytojų žodis

Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius Pranešimas LR Seime minint Gedulo ir vilties dieną KOKIOS PAŽANGOS NORIME?	6
Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas KALBA SEIME MININT SĄJŪDŽIO [KŪRIMO 25-METĮ]	7
PASKIRTOJO PANEVĖŽIO VYSKUPO LAIŠKAS	9

Homilijos

SEPTYNIASDEŠIMT DU MOKINIAI / 14 eilinis sekmadienis (C)	10
O KAS GI MANO ARTIMAS? / 15 eilinis sekmadienis (C)	11
GERIAUSIOJI DALIS / 16 eilinis sekmadienis (C)	12
MALDOS GYVENIMAS / 17 eilinis sekmadienis (C)	13
PALIKIMO DALYBOS / 18 eilinis sekmadienis (C)	14

Straipsniai

Mons. dr. Algirdas Jurevičius DIAKONATAS: ISTORINĖ APŽVALGA (<i>Tęsinys</i>)	16
---	----

Bažnyčia Lietuvoje

Paskirtas naujas Panevėžio vyskupijos vyskupas ordinaras	33
Kauno arkivyskupijos kunigų konferencija	34
Telšių vyskupijos kunigų susirinkimai	35
Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas	36
Mokslo metų užbaigimas Telšių kunigų seminarijoje	37
Gegužinės pamaldos ant Šatrijos kalno	37
Parodos „Žemaičių vyskupijos istorija“ atidarymas	38
Prasidėjo piligrimystė „Kryžių kalnas–Gvadalupė“	39
Atidarytas knygynas-svetainė	40

Popiežius Pranciškus

Šventoji Dvasia – Viešpats Gaivintojas

2013 m. gegužės 8 d.

Brangūs broliai ir seserys, laba diena!

Velykų laikas, kurį dabar Bažnyčios liturgijos vedami džiugiai išgyvename, yra tikriausia prasme Šventosios Dvasios laikas – Dvasios, „be saiko“ duodamos nukryžiuoto ir prisikėlusio Jėzaus. Šį malonės laiką užbaigia Sekminių iškilmė, per kurią Bažnyčia iš naujo išgyvena Šventosios Dvasios išliejimą Marijai ir apaštalams, susirinkusiems melstis aukštutiniame kambaryje.

Kas yra Šventoji Dvasia? Tikėjimo simboliuje išpažįstame: „Tikiu į Šventąją Dvasią, Viešpatį Gaivintoją.“ Pirmoji tiesa, kurią priimame, yra ta, kad Šventoji Dvasia yra Viešpats. Tai reiškia, kad Ji yra Dievas taip, kaip ir Tėvas bei Sūnus, kad Jai dera skirti tą patį garbinimą ir šlovinimą, kurį skiriame Tėvui ir Sūnui. Šventoji Dvasia yra trečiasis Švenčiausiosios Trejybės asmuo, didžioji prisikėlusio Kristaus dovana, kuri atveria mūsų protą ir širdį tikėti į Jėzų kaip Tėvo pasiųstą Sūnų, kuri veda mus į draugystę ir bendrystę su Dievu.

Tačiau pirmiausia norėčiau atkreipti dėmesį į faktą, kad Šventoji Dvasia yra neišsenkanti Dievo gyvenimo versmė mumyse. Žmogus visais laikais ir visose vietose troško apstaus ir gražaus, teisingo ir gero gyvenimo, kuriam negrėstų mirtis, kuris galėtų augti ir bręsti iki pilnatvės. Žmogus yra tarsi keliautojas, einantis per gyvenimo dykumas ir trokštantis gyvojo vandens, trykštančio iš versmės ir gaivaus, galinčio numalšinti gilųjį šviesos, meilės, grožio bei ramybės troškulį. Visi jaučiame tokį troškimą! Ir Jėzus mums duoda šį gyvąjį vandenį: tai Šventoji Dvasia, kylanti iš Tėvo, kurią Jėzus išlieja mūsų širdyse. Jėzus sako: „Aš atėjau, kad žmonės turėtų gyvenimą, kad apščiau jo turėtų“ (Jn 10, 10).

Jėzus žada samarietei, kad apščiau ir amžiams duos „gyvojo vandens“ visiems pripažįstantiems, kad jis yra Tėvo siųstas Sūnus mūsų išgelbėti (plg. Jn 4, 5–26; 3, 17). Jėzus atėjo mums duoti „gyvojo vandens“, kuris yra Šventoji Dvasia, idant mūsų gyvenimui vadovautų Dievas, kad būtume Dievo gaivinami ir maitinami. Kai sakome, jog krikščionis yra dvasinis žmogus, turime omenyje būtent tai, kad krikščionis yra žmogus, mąstantis ir veikiantis pagal Dievą, pagal Šventąją Dvasią. Vis dėlto užduodu sau klausimą: ar mes mąstome pagal Dievą? Ar veikiamo pagal Die-

vą? Ar leidžiamės vadovaujami daugelio kitų dalykų, kurie nėra Dievas? Kiekvienas turime atsakyti į šį klausimą širdies gelmėje.

Dabar galime paklausti: kodėl tas vanduo gali visiškai numalšinti troškulį? Žinome, kad vanduo yra būtinas gyvybei, be vandens mirštama, vanduo malšina troškulį, nuplauna, padaro žemę vaisingą. Laiške romiečiams randame tokią eilutę: „Dievo meilė yra išlieta mūsų širdyse Šventosios Dvasios, kuri mums duota“ (Rom 5, 5). „Gyvasis vanduo“, Šventoji Dvasia, mumyse gyvenanti Prisikėlusiojo dovana, mus nutyrina, apšviečia, atnaujina, perkeičia, nes padaro mus paties Dievo, kuris yra Meilė, gyvenimo dalininkais. Todėl apaštalas Paulius sako, kad krikščionio gyvenimą gaivina Dvasia ir jos vaisiai: „meilė, džiaugsmas, taika, kantrybė, malonumas, gerumas, ištikimybė, romumas, susivaldymas“ (Gal 5, 22–23).

Šventoji Dvasia mus įveda į dieviškąjį gyvenimą kaip „Viengimio Sūnaus vaikus“. Kitoje daug kartų minėtoje Laiško romiečiams vietoje šv. Paulius tai apibendrina tokiais žodžiais: „Visi, vedami Dievo Dvasios, yra Dievo vaikai. <...> gavote įvaikystės dvasią, kurioje šaukiame „Aba, Tėve!“ Ir pati Dvasia liudija mūsų dvasiai, kad esame Dievo vaikai. O jei esame vaikai, tai ir įpėdiniai. Mes Dievo įpėdiniai ir Kristaus bendraįpėdiniai, jeigu su juo kenčiame, kad su juo būtume pagerbti“ (Rom 8, 14–17). Tai brangi dovana, kurią Šventoji Dvasia atneša į mūsų širdis: tai paties Dievo gyvenimas, tikrų vaikų gyvenimas, artumas, grindžiamas laisve ir pasitikėjimu Dievo meile bei gailėstingumu, o iš to kyla naujas žvilgsnis į kitus, artimus ar tolimus, kuriuos regime kaip vertus pagarbos bei meilės brolius ir seseris Jėzuse. Šventoji Dvasia mus moko žvelgti Kristaus akimis ir gyventi bei suvokti gyvenimą taip, kaip jį gyveno ir suvokė Kristus.

Štai kodėl tas gyvasis vanduo, kuris yra Šventoji Dvasia, numalšina mūsų gyvenimo troškulį – ji mums byloja, kad Dievas mus myli kaip savo vaikus ir kad galime mylėti Dievą kaip jo vaikai ir jo malonės dėka gyventi kaip Dievo vaikai, kaip Jėzus. Ar klausomės Šventosios Dvasios? Ką mums sako Šventoji Dvasia? Dievas tave myli! Štai ką ji sako. Dievas tave myli. Dievas iš tikrųjų myli tave. O mes – ar mylime iš tikro Dievą ir kitus taip, kaip Jėzus? Leiskimės vedami Šventosios Dvasios, leiskime, kad ji kalbėtų mūsų širdžiai ir sakytų: Dievas yra meilė, jis mūsų laukia, jis yra Tėvas ir mus myli kaip tikras Tėtis, myli iš tiesų; tik Šventoji Dvasia tai sako mūsų širdžiai. Klausykimės Šventosios Dvasios, būkime klusnūs jai ir eikime pirmyn meilės, gailėstingumo ir atleidimo keliu. Ačiū.

Tiesos Dvasia

2013 m. gegužės 15 d.

Brangūs broliai ir seserys, laba diena!

Šiandien norėčiau kalbėti apie Šventosios Dvasios veikimą – Bažnyčios ir kiekvieno iš mūsų vedimą į tiesą. Pats Jėzus sako mokiniams: Šventoji Dvasia jus „ves į tiesos pilnatvę“ (Jn 16, 13), nes ji yra „Tiesos Dvasia“ (plg. Jn 14, 17; 15, 26; 16, 13).

Gyvename laikais, kai gana skeptiškai žvelgiama į tiesą. Benediktas XVI daug kartų yra kalbėjęs apie realyvizmą, apie tendenciją manyti, kad nėra nieko galutinio, jog tiesa kyla iš susitarimo ar noro. Kyla klausimas: ar yra „tikroji“ tiesa? Kas yra tiesa? Ar galime ją pažinti? Ar įmanoma ją surasti? Romos prokuratorius Poncijus Pilotas, kai Jėzus jam paaiškino giliają savo misijos prasmę, paklausė: „Kas yra tiesa?“ (Jn 18, 37. 38). Pilotas negeba suprasti, kad Tiesa stovi prieš jį, neįstengia Jėzuje išvelgti tiesos veido, kuris yra Dievo veidas. O Jėzus būtent yra Tiesa, kuri atėjęs laiko pilnatvei „tapo kūnu“ (Jn 1, 1. 14), apsigyveno tarp mūsų, kad mes ją pažintume. Tiesos neįmanoma paimti kaip daikto, ją reikia sutikti. Neįmanoma tiesos užvaldyti, ji yra susitikimas su Asmeniu.

Kas įgalina mus pažinti, kad Jėzus yra tiesos Žodis, viengimis Dievo Tėvo Sūnus? Šv. Paulius moko, jog „nė vienas negali ištarti: „Jėzus yra Viešpats“, jei Šventoji Dvasia nepaskatina“ (1 Kor 12, 3). Būtent Šventoji Dvasia, mums dovanota prisikėlusio Kristaus, įgalina mus atpažinti Tiesą. Jėzus ją vadina „Parakletu“, ta, kuri ateina mums padėti, kuri yra šalia mūsų, palaiko mus kelyje į tiesos pažinimą; per Paskutinę vakarienę Jėzus pažada apaštalams atsiųsti Šventąją Dvasią, kuri visko išmokys ir primins jo žodžius (plg. Jn 14, 26).

Kaip Šventoji Dvasia veikia mūsų ir Bažnyčios gyvenime vesdama mus į tiesą? Visų pirma ji primena ir įspaudžia į tikinčiųjų širdis Jėzaus ištartus žodžius, o per šiuos žodžius – kaip skelbė jau Senojo Testamento pranašai – mūsų širdyse įrašomas Dievo įstatymas, kuris tampa mūsų pasirinkimų principu, vadovauja kasdienos elgsenai, tampa gyvenimo taisykle. Išsipildo didžioji Ezekielio pranašystė: „Duosiu jums naują širdį ir atnaujinsiu jus nauja dvasia. Išimsiu iš jūsų akmeninę širdį ir duosiu jums jautrią širdį. Duosiu jums savo dvasią ir padarysiu, kad gyventumėte pagal mano įstatus“ (Ez 36, 25–27). Mūsų veiksmai gimsta mūsų viduje; būtent širdis turi atsiversti į Dievą, o Šventoji Dvasia ją perkeičia, jei mes Jai atsiveriame.

Šventoji Dvasia, kaip žada Jėzus, veda į „tiesos pilnatvę“ (Jn 16, 13); ji veda mus ne tik į susitikimą su Jėzumi, Tiesos pilnatve, bet ir į Tiesos „vidų“, į vis gilesnę bendrystę su Jėzumi, leidžia suprasti Dievo dalykus. Savo jėgomis mes to nepasiektume. Jei Dievas nesuteiktų mums savo šviesos, mūsų krikščioniškumas būtų paviršutiniškas. Bažnyčios Tradicija moko, kad Tiesos Dvasia sužadina mūsų „tikėjimo nuovoką“ (*sensus fidei*), kurios dėka, kaip teigia Vatikano II Susirinkimas, Bažnyčios Magisteriumo vadovaujama Dievo tauta neprarandamai laikosi perduoto tikėjimo, padedama teisingo sprendimo gilinasi į jį ir tobuliau pritaiko savo gyvenime (plg. *Lumen gentium*, 12). Pabandykime savęs paklausti: ar esu atviras Šventosios Dvasios veikimui, ar meldžiu, kad mane apšviestų, paskatintų daugiau dėmesio skirti Dievo dalykams? Kasdien turime melsti: „Šventoji Dvasia, padaryk, kad mano širdis būtų atvira Dievo žodžiui, atvira gėriui, kad kiekvieną dieną ji būtų atvira Dievo grožiui.“ Norėčiau visų paklausti: kiek iš jūsų kasdien meldžiatės Šventajai Dvasiai? Tokių nedaug, o juk turėtume paklausti Jėzaus ir kasdien melsti Šventosios Dvasios, kad ji atvertų mūsų širdis Jėzui.

Pamąstykime apie Mariją, kuri „dėmėjosi visus šiuos dalykus ir svarstė juos savo širdyje“ (Lk 2, 19. 51). Šventosios Dvasios veikimo dėka įgyvendinamas ir ugdomas gebėjimas priimti tikėjimo žodžius bei tiesas ir taikyti juos gyvenime. Šia prasme turime mokytis iš Marijos, iš naujo išgyventi jos „taip“, visišką pasirengimą priimti Dievo Sūnų į savo gyvenimą, kuris nuo tol tapo perkeistas. Šventosios Dvasios veikimu Tėvas ir Sūnus apsigyvena pas mus: gyvename Dieve ir iš Dievo. Bet ar iš tikrųjų mūsų gyvenimas įkvėptas Dievo? Kiek dalykų man svarbiau už Dievą.

Brangūs broliai ir seserys, leiskime, kad mus užlietų Šventosios Dvasios šviesa, leiskimės vedami į Dievo Tiesą – jis yra vienintelis mūsų gyvenimo Viešpats. Šiais Tikėjimo metais paklauskime savęs, ar žengėme konkrečių tikėjimo žingsnių, kad geriau pažintume Kristų ir tikėjimo tiesas, skaitydami ir apmąstydami Šventąjį Raštą, studijuodami Katekizmą, reguliariai priimdami sakramentus. Ką darome, kad tikėjimas duotų kryptį visam mūsų gyvenimui. Neįmanoma būti „laikinais“ krikščionimis – tik kartais ir tik tam tikromis sąlygomis, tik priimant tam tikrus sprendimus. Taip negalima būti krikščionimis, krikščioniu esama kiekvieną akimirka! Visiškai! Kristaus tiesa, kurios Šventoji Dvasia mus moko ir kurią mums dovanoja, visada ir visuotinai susijusi su mūsų kasdieniu gyvenimu. Dažniau jos šaukimės, kad padėtų mums eiti Kristaus mokinių keliu. Šaukimės jos kasdien. Siūlau jums: kasdien šaukimės Šventosios Dvasios, ir ji priartins mus prie Jėzaus Kristaus.

Dvasia ragina evangelizuoti

2013 m. gegužės 22 d.

Brangūs broliai ir seserys, laba diena!

Tikėjimo simboliuje iškart po tikėjimo į Šventąją Dvasią išpažinimo sakome: „Tikiu vieną, šventą, visuotinę, apaštalinę Bažnyčią.“ Glaudus ryšys sieja šiuos du tikėjimo dalykus, nes juk Šventoji Dvasia įkvepia Bažnyčiai gyvybę ir jai vadovauja. Be nuolatinio Šventosios Dvasios veikimo Bažnyčia negalėtų įgyvendinti prisikėlusio Kristaus jai suteikto priesako padaryti jo mokiniais visų tautų žmones (plg. *Mt* 28, 19). Evangelizavimas yra Bažnyčios misija; ne tik kai kurių, bet mano, tavo, mūsų misija. Apaštalas Paulius sušuko: „Vargas man, jei neskelbčiau Evangelijos“ (*1 Kor* 9, 16). Kiekvienas privalo evangelizuoti, ypač savo gyvenimu! Paulius VI pabrėžė: „Evangelizavimas iš tiesų yra malonė ir tikrasis Bažnyčios pašaukimas, jos giliausioji tapatybė. Ji egzistuoja, kad evangelizuotų“ (plg. apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi*, 14).

Kas yra tas tikrasis evangelizavimo variklis mūsų ir Bažnyčios gyvenime? Paulius VI aiškiai tvirtina: „Šventoji Dvasia <...> yra ta, kuri šiandien, kaip ir Bažnyčios pradžioje, veikia kiekviename Evangelijos skelbėjyje, kuris leidžiasi būti jos vadovaujamas; ji deda jiems į lūpas žodžius, kurių jie patys vieni nebūtų galėję atrasti, ir sykiu rengia klausytojo sielą priimti Gerąją Naujieną bei Dievo karalystės skelbimą“ (*Evangelii nuntiandi*, 75). Evangelizuoti – reiškia dar kartą atsiverti Šventosios Dvasios horizontui, nebijoti, ko ji prašys ir kur ves. Pasitikėkime ja. Šventoji Dvasia įgalins mus išgyventi ir liudyti savo tikėjimą, nušvies širdis tų žmonių, kuriuos sutiksime. Tokia buvo Sekminių patirtis: Aukštutiniame kambaryje apaštalams, susirinkusiems su Marija, „pasirodė tarsi ugnies liežuviai, kurie pasidaliję nusileido ant kiekvieno iš jų. Visi pasidarė pilni Šventosios Dvasios ir pradėjo kalbėti kitomis kalbomis, kaip Dvasia jiems davė prabilti“ (*Apd* 2, 3–4). Ant apaštalų nužengusi Šventoji Dvasia įgalina juos išeiti iš patalpos, kurioje buvo iš baimės užsidarę, leidžia išeiti iš savęs ir paverčia juos skelbėjais, liudijančiais „didžius Dievo darbus“ (plg. *Apd* 2, 11). Tas nepaprastas perkeitimas, įvykęs Šventosios Dvasios veikimu, paveikia ir ten susirinkusią minią žmonių „iš visų tautų po dangumi“ (*Apd* 2, 5), nes kiekvienas girdi apaštalų žodžius, tarsi tariamus gimtąja kalba (plg. *Apd* 2, 6).

Tai pirmas svarbus Šventosios Dvasios veikimo padarinys, vedantis į Evangelijos skelbimą ir gaivinantis jį: vienybė, bendrystė. Pagal biblinį pasakojimą tautų išsklaidymas ir kalbų sumaišymas prasidėjo statant Babe-

lio bokštą – tai buvo puikybės vaisius žmogaus, siekiančio savo jėgomis, be Dievo pagalbos pastatyti „miestą ir bokštą su dangų siekiančia viršūne“ (*Pr* 11, 4).

Per Sekmines tie susiskaldymai buvo įveikti. Nebelieka puikybės Dievo atžvilgiu nei žmonių tarpusavio uždarmumo; atsiveriama Dievui, išeinama skelbti jo žodžio; prabyla nauja, meilės kalba, kurią Šventoji Dvasia išlieja širdyse (plg. *Rom* 5, 5); tą kalbą visi gali suprasti, priimama ji gali reikšti kiekvieno gyvenime ir kiekvienoje kultūroje. Dvasios kalba, Evangelijos kalba – tai bendrystės kalba, raginanti įveikti uždarmumą ir abejingumą, susiskaldymą ir konfliktus. Visi privalome savęs paklausti: kaip leidžiuosi Dvasios vadovaujamas, kad mano gyvenimas ir tikėjimo liudijimas reikštų vienybę ir bendrystę? Ar nešu susitaikinimo ir meilės žodį, kuris yra Evangelija, į savo gyvenimo aplinką? Kartais atrodo, kad šiandien kartojasi tai, kas įvyko Babelyje: susiskaldymai, negebėjimas suprasti vienas kito, varžybos, pavydas, egoizmas. Ką darau su savo gyvenimu? Ar aplink save ugdu vienybę? Ar skaldau apkaltomis, kritika, pavydu? Ką darau? Pamaštykime apie tai. Nešti Evangeliją reiškia pačiam skelbti ir gyventi susitaikinimu, atleidimu, taika, vienybe, meile, kurią duoda mums Šventoji Dvasia. Atminkime Jėzaus žodžius: „Iš to visi pažins, kad esate mano mokiniai, jei mylėsite vieni kitus“ (*Jn* 13, 35).

Kitas elementas: Sekminių dieną Petras, pripildytas Šventosios Dvasios, stoja „su Vienuolika“ ir „pakėlęs balsą“ (*Apd* 2, 14), „atvirai“ (2, 29) skelbia gerą žinią apie Jėzų, kuris atidavė gyvybę dėl mūsų išganymo ir kurių Dievas prikėlė iš numirusiųjų. Štai kitas Šventosios Dvasios veikimo padarinys: draša skelbiant Jėzaus Evangelijos naujovę atvirai (*parresia*), pakeltu balsu, visais laikais ir kiekvienoje vietoje. Taip atsitinka ir šiandien Bažnyčioje kiekvienam iš mūsų: iš Sekminių liepsnos, Šventosios Dvasios veikimo kyla kaskart nauji misijiniai polėkiai, nauji išganymo žinios skelbimo būdai, nauja draša evangelizuoti. Niekuomet neužsisklėskime nuo to veikimo. Gyvenkime Evangelija nuolankiai ir drąsiai. Liudykime naujumą, viltį ir džiaugsmą, kuriuos Viešpats įneša į gyvenimą. Pajuskime „malonų ir guodžiantį evangelizavimo džiaugsmą“ (plg. *Evangelii nuntiandi*, 80). Evangelizavimas, Jėzaus skelbimas teikia džiaugsmą; o egoizmas, priešingai, pripildo kartėlio, liūdesio, prislegia; evangelizavimas mus pakylėja.

Tik paminėsiu trečią elementą, kuris vis dėlto yra ypač svarbus: naujoji evangelizacija, evangelizuojanti Bažnyčia visuomet turi pradėti nuo maldos, kaip apaštalai Aukštutiniame kambaryje, prašydama Šventosios Dvasios ugnies. Tik ištikimas ir intensyvus maldos ryšys su Dievu leis mums išeiti iš užsisklendimo ir drąsiai skelbti Evangeliją. Be maldos mūsų veikimas

tampa tuščias, mūsų skelbimas besielis, negaivina-
mas Dvasios.

Brangūs bičiuliai, kaip sakė Benediktas XVI, šiandien Bažnyčia „ypač jaučia dvelkiančią Šventąją Dvasią, kuri mums padeda, parodo teisingą kelią; taigi su nauju entuziazmu keliaujame ir dėkojame Viešpačiui“ (Kalba Vyskupų sinodo asamblėjoje 2012 m. spalio 27 d.). Kasdien atnaujinkime pasitikėjimą Šventosios Dvasios veikimu, pasitikėdami, kad ji veikia mumyse, kad mus apdovanoja apaštališku uolumu, duoda mums ramybę ir džiaugsmą. Leiskimės jos vedami, būkime maldos žmonės, kurie drąsiai skelbia Evangeliją tapdami pasaulio vienybės ir bendrystės su Dievu ugdymo įrankiais. Ačiū.

Bažnyčia – Dievo šeima

2013 m. gegužės 29 d.

Brangūs broliai ir seserys, laba diena!

Praėjusį trečiadienį pabrėžiau gilią Šventosios Dvasios ir Bažnyčios sąsają. Šiandien norėčiau pradėti seriją katechezėjų apie Bažnyčios slėpinį, kuri visi patiriame ir kuriame dalyvaujame. Norėčiau pasitelkti keletą sąvokų iš Vatikano II Susirinkimo tekstų. Šiandien pirmoji katechezė: *Bažnyčia kaip Dievo šeima*.

Pastaraisiais mėnesiais ne kartą minėjau palyginimą apie sūnų palaidūną arba veikiau apie gailęstingąjį tėvą (plg. Lk 15, 11–32). Jaunesnysis sūnus palieka tėvo namus, iššvaisto viską, ką turi, ir nusprendžia vėl grįžti namo, nes suvokia klydęs. Jis nebesijaučia esąs vertas būti sūnumi, bet mano, kad gali būti priimtas samdiniu. Jo tėvas, priešingai, bėga jo pasitikti, jį apkabina, jam gražina sūnaus orumą ir surengia šventę. Šis palyginimas, kaip ir kiti Evangelijoje, aiškiai atskleidžia Dievo planą žmonijai.

Koks tas Dievo planas? Mus padaryti vienintele savo vaikų šeima, kurioje kiekvienas jaustųsi esąs arti Dievo ir jo mylimas kaip Evangelijos palyginime, jaustų šilumą priklausydamas Dievo šeimai. Bažnyčios šaknys glūdi šiame didžiame plane. Bažnyčia nėra kelių žmonių susitarimu įsteigta organizacija, bet – kaip popiežius Benediktas XVI mums dažnai primindavo – yra Dievo meilės darbas, ji gimė būtent iš šio meilės plano, kuris virsta tikrove istorijos tėkmėje. Bažnyčia yra kilusi iš Dievo troškimo suburti visus žmones į bendrystę, draugystę su juo, kad jie iš tikrųjų kaip vaikai dalyvautų dieviškajame gyvenime. Žodis „Bažnyčia“, graikiškai *ekklesia*, reiškia „susirinkimas“: Dievas mus sušaukia, liepia išeiti iš savo

individualizmo, polinkio užsisklęsti savyje ir kviečia priklausyti jo šeimai. Šis kvietimas kyla iš paties kūrimo. Dievas mus sukūrė, kad išgyventume stiprų draugystės ryšį su juo; Dievas mūsų neapleido net tada, kai nuodėmė nutraukė šį santykį su juo, su kitais, su kūriniu. Visa išganymo istorija pasakoja apie Dievą, kuris ieško žmogaus, dovanoja jam savo meilę, jį priima. Jis pašaukė Abraomą būti daugelio tėvu, išrinko Izraelio tautą sudaryti sandorą, apimančią visas tautas, o atėjus laiko pilnatvei atsiuntė savo Sūnų, kad jo meilės ir išganymo planas būtų įgyvendintas per naują ir amžiną sandorą su visa žmonija. Iš Evangelijos žinome, jog Jėzus suburia apie save mažą bendruomenę, kuri priima jo žodį, seka juo, dalijasi jo gyvenimo keliu, tampa jo šeima; su šia bendruomene jis parengia ir statydina savo Bažnyčią.

Tad iš kur gimsta Bažnyčia? Iš aukščiausios Kryžiaus meilės gesto, iš perverto Jėzaus šono, iš kurio ištekėjo kraujas ir vanduo, simbolizuojantys Eucharistijos ir Krikšto sakramentus. Dievo šeimoje, Bažnyčioje, gyvybiniai syvai yra Dievo meilė, konkrečiai besireiškianti meile Jam ir kitiems, visiems nė vieno neišskiriant ir neseikėjant. Bažnyčia yra šeima, kurioje mylime ir esame mylimi.

Kada Bažnyčia apsireiškė? Tai šventėme prieš du sekmadienius; ji pasirodė, kai Šventosios Dvasios dovana pripildė apaštalų širdis ir paragino juos leisti į kelionę ir skelbti Evangeliją bei skleisti Dievo meilę.

Kai kas dar šiais laikais sako: „Kristui – taip, Bažnyčiai – ne.“ Kiti panašiai tvirtina: „Tikiu Dievu, bet netikiu kunigais.“ Tačiau būtent Bažnyčia duoda mums Kristų ir nuveda pas Dievą. Bažnyčia – tai didelė Dievo vaikų šeima. Žinoma, joje yra ir žmogiškų aspektų; ją sudarantys ganytojai ir tikintieji turi ydų, netobulumų, nuodėmių; popiežius taip pat jų turi – ir daug; tačiau gražu tai, jog kai suvokiame esą nusidėjėliai, randame visuomet atleidžiančio Dievo gailęstingumą. Nepamirškite to: Dievas visuomet atleidžia, priima savo atleidžia ir gailęstinga meile. Kai kas sako, kad nuodėmė yra Dievo įžeidimas, tačiau tai ir proga nusižemintus pamatyti kitą, dar gražesnę dalyką – Dievo gailęstingumą. Pamąstykite apie tai.

Paklauskime savęs šiandien: ar myliu Bažnyčią? Ar už ją meldžiuosi? Ar jaučiuosi Bažnyčios šeimos dalimi? Ką darau, kad Bažnyčia būtų bendruomenė, kurioje kiekvienas jaustųsi priimtas ir suprastas, patirtų gyvenimą atnaujinantį Dievo gailęstingumą bei meilę? Tikėjimas yra dovana ir su mumis asmeniškai susijęs aktas, tačiau Dievas kviečia, kad mes tikėjimą išgyventume drauge, kaip šeima, kaip Bažnyčia. Tad prašykime Viešpaties, ypač šiais Tikėjimo metais, jog visa Bažnyčia, mūsų bendruomenės vis labiau taptų tikromis šeimomis, patiriančiomis Dievo šilumą ir ją nešančiomis kitiems.

Kauno arkivyskupas metropolitas
Sigitas Tamkevičius

Pranešimas LR Seime minint Gedulo ir vilties dieną
Kokios pažangos norime?

2013 m. birželio 14 d.

Birželio 14-osios ir vėlesnės tremtys ilgam įsirežė į lietuvių sąmonę ir kasmet pakviečia nušluostyti dulkes nuo naujausios Lietuvos istorijos puslapių. Pradžioje raudonojo Kremliaus sandėris su Hitleriu, o vėliau laimėtas karas parengė kelią Stalinui įsitvirtinti okupuotose šalyse ir iš esmės keisti žmonių gyvenimus. Po Spalio revoliucijos Rusijoje pradėta prievartinė komunizmo statyba tapo kraupios socialinės inžinerijos eksperimentu su gyvais žmonėmis, sukūrė Gulagą ir sunaikino milijonus, o kitus pasmerkė vergiškai egzistencijai.

Klasių kovos skelbimas, naujos, „laimingos“ visuomenės kūrimas ir naujo žmogaus, tikinčio ne į Dievą, bet į Marksą, Leniną ir Staliną formavimas buvo sovietinio eksperimento varomoji jėga. Ši nežmoniška ideologija leido badu numarinti 7 milijonus ukrainiečių, leido Stalinui sudaryti nusikalstamus sandorius su Hitleriu, leido tremti ir naikinti visus, kurie diktatoriui rodėsi potencialūs priešai. Iš šito sovietinio eksperimento mokėsi Hitleris, kuris taip pat buvo pasiryžęs sukurti naują žmogų ir naują visuomenę. Jo eksperimentai irgi kainavo milijonus žmonių gyvybių. Bet visa tai jau yra istorija.

Ar pasimokėme iš šios istorijos mes? Taip ir ne. Žmonės, kurie rėmėsi krikščioniška pasaulėžiūra ir mokėsi iš istorijos, jau pirmaisiais pokario metais siekė bendradarbiavimo tarp tautų ir kūrė Europos Sąjungą. Žmonės, kurie siekė užkardyti komunizmo ekspansiją, kūrė politines ir karines struktūras. Todėl mūsų tremtiniai ir politiniai kaliniai, perėję Gulagus ir Sibirą, patyrė daug nepelnytų kančių, sveikino Lietuvos įsijungimą į NATO ir sugrįžimą į Europos tautų šeimą. Sveikino todėl, kad buvimą transatlantinėje gynybos struktūroje ir Europos Sąjungoje laikė garantu, kuris užtikrina Lietuvos saugumą ir ateitį.

Tremtinių likimai primena ne tik nežmoniškos sistemos grimasas, bet ir tai, kas padėjo tremtiniams ir kaliniams pačiomis sunkiausiomis sąlygomis išsaugoti savo žmogiškąjį orumą ir nepalūžti. Tai buvo tikėjimas į Dievą ir tvirti šeimos ryšiai. Tikėjimas gelbėjo sunkiausiomis valandomis ir padėjo išsaugoti viltį, o šeima buvo svarbi atrama, nes artimųjų meilė galingesnė už Sibiro speigus. Jeigu nebūtų turėję tikėjimo, jeigu žmonių nebūtų sieję šeimos ryšiai, dauguma

vėliau sugrįžusiųjų į Tėvynę būtų likę ten, kur juos buvo atlydėję enkavedistai.

Deja, ne visi pasimoko iš istorijos, todėl eksperimentai su žmonėmis tęsiasi ne tik Šiaurės Korėjoje ar Kinijoje, bet ir Europoje, tik kiek kitokiomis formomis. Marksizmas yra labai gyvas ir garsiausiuose Europos universitetuose, ir politinėje Europos padangėje. Marksistiškai mąstantys žmonės ir šiandien manipuliuoja mums, lietuviams, gerai girdėtomis sąvokomis: „pažanga“, „naujas žmogus“, „laisva visuomenė“.

Šiuos eksperimentus vis labiau patiriame ir mes, nors jie slepiami po tokiomis nekaltomis sąvokomis kaip „socialinė lytis“, „kova prieš smurtą ir prievartą“, „kova už lygias teises“ ir pan. Kuriamas „naujas“ žmogus, laisvas nuo aiškaus tikėjimo, vengiantis bet kokios atsakomybės, nebranginantis normalios šeimos, pasiryžęs bet ką paaukoti dėl savo asmeninės gerovės. Šitoks – tik savo tiesa ir sava morale besivadovaujantis – žmogus gali kaitalioti ne tik savo mąstymą, bet ir kartais net savo prigimtinę lytį.

Abejojantieji šiais eksperimentais laikomi atsilikusiais, iš viduramžių atkeliavusiais žmonėmis, – aš irgi esu vienas iš tų abejojančiųjų. Pasirašomos, atrodo, reikalingos konvencijos, kaip toji, neseniai mūsų Vyriausybės pasirašytoji ET konvencija dėl smurto prieš moteris. O po gražia dokumento skraiste diegiama *gender* ideologija dėl lyties pasirinkimo, kuri neturi jokio mokslinio pagrindimo, tačiau jai tiesiamas kelias į mūsų švietimą, kultūrą ir netgi į teisinę sistemą.

113 visuomeninių organizacijų, per 100 mokyklų bei vaikų darželių, šimtai pavienių piliečių kreipėsi į mūsų valdžios moteris ir vyrus, išsakydami savo susirūpinimą minėtąja Konvencija, kviesdami į diskusiją, bet... tai buvo tyruose nuskambėjęs balsas. Konvencija pasirašyta greitai ir be diskusijų. Kažkas net pasidžiaugė, kad „Vyriausybė nepabijojo Lietuvos vyskupų“. Tačiau vyskupai ne gąsdino, o tik kvietė neskubėti ir padiskutuoti apie kontraversiškus Konvencijos straipsnius.

Lietuvos vyskupams, kaip ir kitiems piliečiams, rūpi, kad Lietuvoje nebūtų naudojama prievarta prieš vaikus, moteris ir bet kuriuos žmones, kad visi būtų gerbiami, nes visi yra Dievo vaikai. Todėl Bažnyčia, jos institucijos jau seniai – dar prieš bet kokių konvencijų atsiradimą – rūpinasi moterimis bei šeimomis, patekusiomis į krizines situacijas, rūpinasi tapusiomis prostitutėmis ir prekybos žmonėmis aukomis; rūpinasi vaikais, kad jie netaptų aukomis smurtautojų, kad ir kas jie būtų – tėvai, auklėtojai ar kunigai; Bažnyčia nuosekliai puoselėja smurto prevenciją atsakingai rengdama visus sužadėtinius santuokai.

Tačiau Lietuvos vyskupai mano, kad socialinės inžinerijos eksperimentai su žmogumi, jo moraliniais pamatais, jo prigimtimi yra pavojingi, todėl ir klausia: kas verčia taip skubėti atverti duris labai abejotinai ideologijai? Noras išsiteikti vizituojantiems aukštiesiems Europos pareigūnams, baimė pirmininkaujant ES Tarybai pasirodyti, kad Lietuvos visuomenė yra neva atsilikusi, ar tiesiog pionieriškai noras būti „pažangiems“?

Šitai kalbu ne tik kaip vyskupas, bet ir kaip pilietis, buvęs sovietinis kalinys bei tremtinys, – iš Sibiro grįžau jau plevėsuojant Lietuvos Trispalvei. Man šiandien neramu, todėl savo nerimu dalijuosi su visais, kurie pajėgia matyti ne tik ES pinigų, bet ir Lietuvos vaikus, pajėgia ne vien verkšlenti, kad Lietuvoje sunku, bet ir mąsto bei dirba, kad turėtume šviesesnę ateitį. Viliuosi, jog Lietuvos visuomenė dar pakankamai sveika ir gebės atskirti grūdus nuo pelų, gebės įvertinti, kas yra tikroji pažanga, o kas – tik jos imitacija ar net karikatūra. Viliuosi, kad tremtiniai bei politiniai kaliniai, jų vaikai ir vaikaičiai brangins ir gins tas vertybes, kurios lietuviams amžiais buvo brangus tautos ir tikėjimo paveldas.

Pabaigoje leiskite priminti didžiojo tautų apaštalo Pauliaus žodžius: „Tad elkitės kaip šviesos vaikai. O šviesos vaisiai reiškiasi visokeriopu gerumu, teisumu ir tiesa. Išstirkite, kas patinka Viešpačiui, ir neprisidėkite prie nevaisingų tamsos darbų, o verčiau pasmerkite juos. Nes ką jie slapčia daro, gėda ir sakyti. Bet visa, ką šviesa smerkia, tampa regima, o kas tampa regima, yra šviesa. Todėl sakoma: *Pabusk, kuris miegi, kelkis iš numirusių, ir apšvies tave Kristus*“ (Ef 5, 8–14).

Vilniaus arkivyskupas metropolitas
Gintaras Grušas

Kalba Seime minint Sąjūdžio įkūrimo 25-metį

2013 m. birželio 3 d.

Jėzus Kristus Naujajame Testamente pateikia sugretinimą: „Į ką panaši Dievo Karalystė, ir su kuo man ją palyginti? Ji panaši į garstyčios grūdą, kurį ėmė žmogus ir pasėjo savo darže. Jis išaugo į medelį, ir padangių sparnuočiai susisuko lizdus jo šakose“ (Lk 13, 18–19). Panašiai nuaidėjo Sąjūdžio metu daina apie gegutę, kuri klevelyje įsitaisiusi čiulbėjo, o jos širdelėje – visa Lietuva. Kur gi sėkla tai skambiai dainelei, jei ne pirmame posme: „Balnokit, broliai, žirgus“ ir „Paduok, sesute, karda“. Gegutės širdies daina kyla iš Tėvynės

meilės sėklos, pasodintos brolio ir sesers širdyse – tai meilė, teikianti drąsos stoti į kovą. Taip ir Dievo Karalystė prasideda nuo smulkaus grūdėlio mūsų širdyje.

Minint Sąjūdžio 25-metį pirmiausiai verta žvelgti, kur buvo pasodintos tos sėklos, kurios davė tokį didžiulį derlių – Lietuvos Nepriklausomybę. Jas pirmiausia turime regėti partizanų, rezistencinių kovų dalyvių sudėtose aukose. Tremtinių ir kalinių, kuriems nenusviro rankos sunkiausiomis sąlygomis, ištvėrė taip pat liudija gilų jėgų šaltinį. Tūkstančiai žmonių, lenkdami nugaras komunistinei sistemai, namuose, artimoje aplinkoje stengėsi išsaugoti pamaldumą ir atmintį apie kitokį, laisvą gyvenimą, šventes, tradicijas.

Net išėivijoje, kurioje man pačiam teko augti, žmonių neabejingumas Dievui ir Tėvynės laisvei persmelkė mūsų tėvų gyvenimus, o ir mano bei mano draugų jaunystę. Sąjūdžiui prasidėjus Lietuvos ir išėivijos jaunimas užmezgė glaudesnius bendradarbiavimo ryšius – pirmiausia 1989 m. susitikta Vasario 16-osios gimnazijoje Vokietijoje, o iš ten kartu pervažiauta ir tęsiama Lietuvoje. Tas solidarumas siekiant bendro tikslo buvo ne tik Lietuvoje, bet ir tarp lietuvių visame pasaulyje.

Pasipriešinimas okupacijai, kuris reikėsi Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos bei kitų pagrindinių leidinių rengimu, užtikrino jungtį žmogaus ir tėvynės laisvės kovoje. Lietuvoje leidžiama, o už jos ribų verčiama į kitas kalbas informacija pasiekė ir apšvietė įvairias tautas apie žmonių ir Bažnyčios padėtį. Mažesni ar didesni pasipriešinimo aktai turėjo paralelę už Lietuvos ribų, kur buvo organizuojamos demonstracijos, politiškai veikiama, kad Lietuvos valstybė ir lietuvių tautos likimas nebūtų užmirštas pasaulinių galiūnų interesų sukuryje. Brolystės ir atsidavimo tėvynės laisvei sėkla, kuri ištvėrė ilgus penkis okupacijos dešimtmečius, buvo pasėta jaunose širdyse, beveik visur – šeimose.

Rezistentai, išėję ginti Tėvynės, buvo suformuoti savo šeimose bei ikikarinės formalios ir neformalios švietimo sistemos, kuri meilę Dievui ir Tėvynei aktyviai skiepijo. Mylėti Dievą ir savo Tėvynę – šis priesakas okupuotoje Lietuvoje dažnai buvo perduodamas slapta, irgi dažniausiai šeimose, kurios skiepijo priešnuodžius nuo sovietinės politinės indoktrinacijos. Išėivių jaunimas perėmė savo tėvų į svetimus kraštus atsivežtą meilę tėvynei ir pasitikėjimą Dievu, kuris išvedė juos per sunkumus ir nelaimes.

Sąjūdis davė daug gerų vaisių, bet nesugebėjo išgydyti visų tautai padarytų žaizdų. Komunistinės santvarkos pasekmės, deja, dar lieka mūsų gyvenime, nors

daug padaryta per pastaruosius 25 metus. Visuomenę tebelaiiko pavergę savižudybių, skryrybų, abortų, alkoholizmo epidemijos ir jų padariniai; mus alina neskaidrumo, kyšininkavimo, nesąžiningumo šmėklos. Daugelis piliečių jau balsavo savo kojomis, išvykdami ieškoti materialios laimės kitur. Tai, palyginus su minėtomis problemomis, ne pats blogiausias dalykas, jeigu juose glūdi ta pati sėkla – Dievo ir Tėvynės meilės, – kuri skatins progai pasitaikius sugrįžti ir toliau kurti mūsų Lietuvą. Mums, kaip dabartiniams piliečiams, o ypač jaunimui, tenka iššūkis sutvirtinti valstybės gyvenimo pamatus.

Mes turime dėti visas pastangas sodinti ištikimybės Dievui ir Tėvynei sėklas piliečių širdyse, idant skleis-tūsi meilė šiam kraštui ir jo žmonėms. Turime diegti solidarumo principą, idant būtų siekiama bendrojo gėrio visiems piliečiams. Turime kurti bendruomenes, kuriose gerbiamas kiekvienas žmogus, branginimas kiekvienas Lietuvos pilietis ir kiekvienas lietuvis, kad ir kur jis gyventų.

Kurdami demokratišką, atvirą visuomenę turime būti apdairūs ir nepasiduoti iš šalies peršamiems pseudo-mokymams – tokius dalykus jau matėme kitomis formomis ir jiems atsispyrėme Sąjūdžio laikais. Tada mums sakė: netrukdykite Gorbačiovo reformoms, jūs pakenksite abipusiai naudingiems dalykams, – bet Sąjūdis suprato, kad tos reformos neatitinka tiesos ir neveda į laisvę. Panašiai šiandien raginant priimti bendrus europinius dokumentus ar programas operuojama svarbiomis tolerancijos ir žmogaus teisių sąvokomis, tačiau kai kurių siūlymų tikslas yra ne pagarba asmeniui, o subtilus siekimas primesti žmogaus prigimčiai svetimą ideologiją.

Vis gausiau matome su europiniu „prekės ženklų“ mus pasiekiančių teisės produktų, ardančių pamatą, iš kurio kilo Sąjūdis ir kuris yra mūsų tautos gyvybinė atrama. Bandydami teisiniais Trojos arkliais įsiskverbti į mūsų įstatymų sistemą, jie pirmiausia įvairiais būdais mėgina susilpninti šeimos institutą – Lietuvos branduolį, kurį pati mūsų Konstitucija pristato kaip visuomenės ir tautos pagrindą. Tai daroma piršte peršant konvencijas ir deklaracijas, kurios ištrina skirtumą tarp vyro ir moters, tarp tėvo ir motinos, tyliai diegia genderizmo sąvokas. Antai Vilniaus savivaldybė vaikų priėmimo į darželį anketoje jau nurodo, kad yra Tėvas I ir Tėvas II. Prisdengus vaikų ar moterų teisių gynimu stengiamasi sumenkinti abiejų tėvų skirtingą, bet vienodai svarbų vaidmenį šeimoje ir šeimos autonomiją.

Juvenalinės justicijos kaip neva visuotinės civilizuo-tos praktikos vardu siekiama apriboti tėvo ir motinos

teises auklėti savo vaikus. Žinoma, smurtas prieš vaiką yra neleistinas, tačiau artėjama prie kraštutinumo, kai pakartotinis raginimas susitvarkyti savo kambarį, padaryti namų darbus imamas laikyti psichologiniu smurtu, dėl kurio tėvai gali būti baudžiami. Jei valstybė imasi tokiu mastu kištis į vaikų auklėjimą, ar neatsitiks taip, kad pagarbos savo kraštui, jo simboliams diegimas, religinis ugdymas pagal šeimos tradicijas ateityje bus priskirtas psichologinio smurto atvejui?

Juk krikščionybė, apie kurią viešumoje vis pasirodo vertinimų, paimtų iš sovietinių ateizmo vadovėlių, šiuo metu yra labiausiai persekiojama religija pasaulyje! Europos Sąjungoje, kuriai priklausydami nuoširdžiai didžiuojamės, gausėja sprendimų, apribojančių žmonių laisvę gyventi ir veikti pagal savo įsitikinimus. Jau tenka aukščiausio rango Europos teismuose diskutuoti dėl kryžių kabinimo ir kalėdinių prakartėlių įrengimo viešose vietose. Aiškus polinkis izoliuoti tikinčiuosius ir jų religines praktikas asmeninėje, privačioje aplinkoje, o juk kitokiais metodais tą patį darė sovietinė sistema. Ačiū Dievui, šiuo metu Lietuvoje tikėjimo laisvės padėtis yra gera, bet europinės tendencijos verčia saugoti tai, kas anksčiau išsaugojo mūsų tautą.

Prieš 25 metus buvo atliktas nemažas švietimo darbas primenant iškraipytus bei nutylėtus istorinius faktus, komunistų partijos nusikaltimus prieš žmoniškumą, kultūrai, gamtai ir gyvenamajai aplinkai padarytas žaizdas. Taip ir šiandien grėsmės mūsų tautai būtina šalinti bendromis švietimo pastangomis. Reikia drąsiai ir plačiai aiškinti, kad abortas žalingas ne tik negimusiai gyvybei, bet ir motinos dvasinei, psichologinei ir fizinei sveikatai; kad piktnaudžiavimas alkoholiu, taigi ir jo reklama yra kenksminga asmeniui ir šeimos bei visuomenės gerovei; kad neugdoma, kartais net pašiepiama meilė Dievui ir Tėvynei mūsų šeimose ir mokyklose paliks kraštą be pasiryžėlių gynėjų ištikus nelaimei. Tai akivaizdūs dalykai.

Sąjūdis prieš 25 metus pašaukė asmenybes stoti ir drąsiai vesti tautą. Tad šis minėjimas teprimena mums, kad Lietuvai ir šiandien ne mažiau reikia tų, kurie nesiekdami sau naudos stotų į darbą Tėvynės labui, kurie rūpintųsi, kad įstatymai klotų pagrindą sėkmingai valstybės raidai ateityje ir šiandienos žmonių gerovei. Išmokime pamokas iš mūsų garbingos istorijos – dėkime visas pastangas užtikrinti religijos laisvę, puoselėti šeimą ir jos autonomiją, ugdyti Tėvynės meilę.

Paskirtojo Panevėžio vyskupo laiškas

Mielieji Panevėžio vyskupijos katalikai, visi geros valios Aukštaitijos žmonės,

popiežiaus Pranciškaus paskirtas Panevėžio vyskupu, grįžtu į savo gimtąjį kraštą kaip ganytojas. Suprantu, kokios atsakingos šios pareigos, ir žinau, kiek daug tikėtės iš vyskupo. Jei pasakysiu, kad nesijaučiu vertas šio paskyrimo, tikriausiai nuskambės kaip standartinė frazė, bet nebijau jos pakartoti, nes tai yra tiesa. Vis dėlto tapau kunigu, kad tarnaučiau ten, kur būsiu šaukiamas. Todėl priimu naują užduotį, pasitikėdamas Dievu, kuris pats nepaliauja vadovavęs savo Bažnyčiai, taip pat ir jūsų malda ir geranorišku bendradarbiavimu. Dievas vėl siunčia mane dalytis tikėjimu, stiprinti jį žodžiu, Viešpaties slėpinių šventimu, veikliu atidumu stokojantiems. Kristus – žmogumi tapęs Dievo Sūnus – nesudvejojo atiduodamas savo gyvybę už visus žmones, o garbingai prisikėlęs toliau pasilieka su mumis ir veda pas Tėvą. Nepaliauja žavėti Jo gailėstingumas, artumas kiekvienam sutiktajam – ir tiems, kurie buvo kitų atstumti.

Kai prieš daugelį metų pravėriau kunigų seminarijos duris, mūsų Tėvynė gyveno visiškai kitokiomis sąlygomis. Tuomet nesitikėjau, kad teks studijuoti, dirbti ne tik Lietuvoje, bet ir kitose šalyse. Žvelgdamas į praeitį, galiu paliudyti, kad Dievas nuolat vedė ir globojo. Neįkainojama Viešpaties dovana buvo iš tėvų gautas tikėjimas, šviesus sutiktų kunigų pavyzdys, dvasinio gyvenimo ir sielovados patirtis Jėzaus Draugijoje. Džiaugiuosi, kad ta patirtimi, kurią Dievas leido sukaupti per kunigystės metus, galėsiu dalytis, ją skleisti tarp man artimų ir brangių Aukštaitijos žmonių.

Tai, kuo džiaugiamės šiandien, turime visų, dirbusių anksčiau, dėka. Tarp daugelio garbingų Panevėžio vyskupijos žmonių prisimenu jos pirmąjį ganytoją vyskupą Kazimierą Paltaroką, Dievo tarną kun. Alfonsą Lipniūną, kurio paskelbimo palaimintuoju meldžiam.

Paskirtas į Panevėžio vyskupiją, nuoširdžiai dėkoju vyskupui emeritui Juozui Preikšui, kuris prisiėmė atsakomybę už Bažnyčią permainų metais ir toliau ją lydi savo malda bei auka. Reiškiu gilią pagarbą ir nuoširdų dėkingumą vyskupui Jonui Kauneckui, daugiau kaip dešimtmetį su didžiuliu uolumu, atsidavimu ir pasiaukojimu vadovavusiam vyskupijai. Pagal Bažnyčios nustatytą tvarką jis perduoda savo pareigas, bet ir toliau malda, prasmingu žodžiu ir gyvenimo liudijimu bus mums visiems pavyzdys bei autoritetas. Mielieji kunigai, jūs – pirmieji ir artimiausi vyskupo bendra-

darbiai – nešate dienos ir kaitros naštą Viešpaties vyruogyne, esate arčiausiai besidžiaugiančių ar liūdinčių savo parapijų žmonių. Sveikinu kiekvieną jūsų ir meldžiu Viešpatį, kad visi drauge galėtume sėkmingai skelbti Jo Gerąją Naujieną. Nuoširdžiai sveikinu vienuolius ir vienuoles, linkėdamas, kad plėstųsi vyskupijoje šaknis įleidusios jūsų bendruomenės, liudydamos tokį svarbų ir nepamainomą pašaukimą Bažnyčioje.

Kreipiuosi į visus jus, mieli tikintieji. Bažnyčia esame mes visi, gavę laimę pažinti Dievą, patyrę Kristaus meilę ir paliesti Šventosios Dvasios. Tikėjimas atveria platų akiratį, žadina troškimą šlovinti Kūrėją, taip pat teikia drąsos imtis atsakomybės, aktyviai įsitraukti į visuomenės gyvenimą ir nenuleisti rankų, jei sutinkame negerovių ir sunkumų. Tikėjimo šviesa tepadedu tau, jaunime, ypač šiomis dienomis, kai nemažai jaunų žmonių renkasi ateities kelią.

Kaip vyskupas, pirmiausia esu siunčiamas pas katalikus, bet noriu, kad bičiuliški ryšiai sietų su visais. Sveikinu vyskupijos teritorijoje esančių savivaldybių merus, tarybų narius, visus savivaldybių ir seniūnijų darbuotojus. Esu pasirengęs vaisingai bendradarbiauti, kad kiekvienas savitu būdu prisidėtų kurdami teisingą, dorą visuomenę, kurioje kiekvienas žmogus jaustųsi išgirstas ir reikalingas. Prisimenu taip pat ir tuos, kurie yra kilę iš Panevėžio vyskupijos. Nors dėl įvairių aplinkybių dabar gyvenate kitur, visi esate brangūs ir laukiami.

Stovėjau Šv. Petro aikštėje, kai ką tik išrinktas popiežius Pranciškus kreipėsi į susirinkusiuosius sakydamas: „Dabar pradėdame kelionę – vyskupas ir Dievo tauta.“ Pasinaudodamas Šventojo Tėvo žodžiais, į tokią kelionę kviečiu visus Panevėžio vyskupijos tikinčiuosius. Susivieniję su Kristumi, kaip ragino apaštalas Paulius, jau dabar pradėkime ją malda vienu už kitus: jūs melskitės už vyskupą, o aš – už jus, ypač tuos, kurie patiriate įvairių išbandymų, sunkumų, jaučiatės vieniši. Savo vyskupiška tarnystė noriu būti arti jūsų visų.

Teužtaria mus vyskupijos globėjas šventasis Kazimieras.

Krekenavoje mylima ir gerbiama Dievo Motina Marija tepadedu sekti Jos Sūnumi Jėzumi.

Lionginas Virbalas SJ
Paskirtasis Panevėžio vyskupas

Roma,
2013 m. birželio 6 d.

SEPTYNIASDEŠIMT DU MOKINIAI

14 eilinis sekmadienis (C)

Iz 66, 10–14c; Gal 6, 14–18; Lk 10, 1–12. 17–20

Jėzus išsiunčia į misiją 72 mokinius. Kai kuriuose rancraščiuose rašoma 70. Skaičius 72 ar 70 yra ir simbolis. Pradžios knygoje, pagal graikišką Septuagintos vertimą, rašoma, jog pasaulyje yra 72 tautos, pagal hebrajišką vertimą – 70 tautų (plg. Pr 10). Tai reikštų, kad ši misija pranoksta Izraelio ribas ir yra skiriama visiems žemės gyventojams. Kas buvo tie 72 mokiniai? Mes nežinome jų vardų. Tačiau, kita vertus, jie – tai mes. Esame tie septyniasdešimt du mokiniai, jei turime tam tikrą misiją, kurią nuoširdžiai atliekame gyvenime ir Bažnyčioje. Katalikų Bažnyčios katekizme rašoma: „Visa Bažnyčia yra apaštališka ir ta prasme, kad ji yra „siūsta“ į visą pasaulį; visi Bažnyčios nariai, nors ir skirtingais būdais, dalyvauja šioje misijoje. Krikščioniškasis pašaukimas yra ir pašaukimas apaštalavimui“ (n. 863). Bet prieš konkrečią veiklą pirmiau eina malda: „Melskite pjūtis šeiminingą, kad atsiųstų darbininkų į savo pjūtį“ (Lk 10, 2). Kodėl reikėtų prašyti Dievą siūsti daugiau darbininkų? Jis nori įtraukti mus į savo darbą. Esame „Dievo bendradarbiai“ (2 Kor 6, 1). Šv. Augustinas († 430) sako: „Dievas mus sukūrė be mūsų pritarimo, tačiau mūsų neišgano be mūsų pritarimo.“ Kita vertus, pati malda jau yra apaštalavimas ir apsaugo nuo aklo aktyvizmo. Jėzaus siunčiami mokiniai ėjo į visus miestus ir kaimus, į kuriuos vėliau jis pats ketino vykti, todėl mokinių pasiuntinybė yra susijusi su kelio paruošimu Jėzaus atėjimui: „Dievo Karalystė jau čia pat!“ (Lk 10, 11). Senajame Testamente tik Viešpats siūsdavo savo pasiuntinius, todėl „siuntimo“ sąvoka įgijo mesijinį atspalvį. Jėzus yra Tėvo siūstasis, o dabar savo ruožtu siunčia mokinius. Visos keturios evangelijos ne kartą pabrėžia šį gestą. Jėzus juos siunčia po du, panašiai kaip siuntė Dvylika. Dviese ne tik lengviau susidoroti su užduotimi. Siuntimo po du prasmė išryškėja žvelgiant į Istatymą: įvykiui autentiškai paliudyti buvo būtini bent du liudytojai (plg. Ist 19, 15). Be to, Gerosios Naujienos žinia yra ne asmeninis, bet bendruomeninis dalykas.

Mokiniai rizikuoja susidurti su pasaulio priešišku: „Štai aš siunčiu jus lyg avinėlius tarp vilkų“ (Lk 10, 3). Jis siunčia mus į pasaulį kaip avis tarp vilkų, bet kartu ir pažada būti su mumis „per visas dienas iki pasaulio pabaigos“ (Mt 28, 20). Šv. Jonas Auksaburnis († 407) vienoje savo homilijų komentuoja: „Kol būsime kaip avinėliai, laimėsime, net jei mus suptų vilkų gausybė. Bet jei ir mes patys tapsime vilkais, būsime nugalėti, nes Ganytojas neateis mums į pagalbą.“ Krikščionys negali būti vilkai tarp vilkų. Ne jėga ir smurtu kuriama Dievo Karalystė, bet savęs aukojimu, meile visiems žmonėms,

net ir priešams. Jėzus pasaulį nugalėjo ne ginklais, o kryžiaus, kuris yra tikrasis pergalės garantas, galia. Ir to pasekmė – kas nori būti Viešpaties mokiniu ir jo siųstuoju, turi būti pasirengęs taip pat kančiai ir kankinystei, kad pasaulyje triumfuotų gėris, meilė, taika. Tai sąlyga, kad gebėtume tarti įžengę į kiekvieną tikrovę: „Ramybė šioms namams!“ (Lk 10, 5). Jėzaus mokiniui turėtų būti būdingas neturtas ir pasitikėjimas Dievo apvaizda. Nuo pasaulio priešiškuo neapsaugos nei pinigai, nei krepšys, nei patogus apavas. Vienintelis tikras mokinio bagažas yra jo ramybė, kurią jis gali perduoti kitiems. Apaštalas Paulius mums primena, kas yra šis ramybės šaltinis: „Patsai ramybės Viešpats tegul teikia jums ramybę visada ir visais būdais“ (2 Tes 3, 16). Jėzus liepia kelyje su niekuo nesisveikinti, nes, rytiečių papročiu, pasisveikinus reikėdavo pasišnekučiuoti ir ilgokai sugaisti. Jis nori apsaugoti mokinius nuo tuščių plepalų, kai įsileidžiama į ilgus ir dažnai bereikšmius svarstymus ar apkalbas. Jau pranašas Eliša, išleisdamas tarną Gehazį į kelionę, sakė: „Jeigu ką nors sutiksi, nesveikink, ir jeigu kas tave sveikins, neatsakyk“ (2 Kar 4, 29). Tarnas buvo pasiūstas prikelti mirusio šunemietės vaiko. Reikalavimas nieko nesveikinti kelyje rodo reikalo svarbumą – tai gyvybės ir mirties klausimas. Taip pat sakoma: „Valgykite ir gerkite, kas duodama“ (Lk 10, 7). Vadinasi, teks valgyti ir pas pagonis. Čia Jėzus paskelbia, kad krikščionims nebėra švaraus ar nešvaraus maisto. Šią mintį pabrėžia ir apaštalas Paulius: „Jeigu jus pasikviečia netikintis žmogus ir jūs norite jį aplankyti, valgykite visa, kas jums padėta, sąžinės labui nieko neklausinėdami“ (1 Kor 10, 27). Jėzus iš anksto pranašauja mokiniams, jog jų laukia ir nepasisėkimai. Nesėkmės nesustabdys Dievo Karalystės plitimo. Dulkių nusikratymo gestas reiškia ne panieką, o atsiskyrimą. Išvaryti iš Pisidijos Antiochijos Paulius ir Barnabas taip pat prieš juos atstūmusius žydus nusikratė nuo kojų dulkes (plg. Apd 13, 51).

Septyniasdešimt du mokiniai iš misijos grįžo pakilios nuotaikos. Jie buvo Dievo Karalystės atėjimo liudininkai, matė, kaip Dievo galybė įveikia blogio jėgas. Jėzus patvirtina mokiniams, kad valdžia piktosioms dvasioms kyla iš jo. Vienoje iš psalmių teisiamam žadama Viešpaties pagalba: „Sumindžiosi liūtą ir gyvatę, sutrypsi liūtuką ir slibiną“ (Ps 91, 13). Tai ta pati psalmė, kurią velnias cituoja gundydamas dykumoje Jėzų (plg. Lk 4, 10–11). Dabar Jėzaus pergalė prieš piktąsias dvasias jau prasidėjo. Šėtono valdžia žmonijai priėjo liepto galą. Tačiau Jėzus perspėja mokinius per daug nesusižavėti išoriniais ženklais, atliktais darbais, bet verčiau kreipti vidinį žvilgsnį į tai, kas akimis nėra matoma: „Bet jūs džiaukitės ne tuo, kad dvasios jums pavaldžios; džiaukitės, kad jūsų vardai įrašyti danguje“ (Lk 10, 20).

O KAS GI MANO ARTIMAS?

15 eilinis sekmadienis (C)

Įst 30, 10–14; Kol 1, 15–20; Lk 10, 25–37

Istorijoje apie gailestingąjį samarietį keliamas pagrindinis žmogaus klausimas: „Mokytojau, ką turiu daryti, kad laimėčiau amžinąjį gyvenimą?“ (*Lk 10, 25*). Jėzus tiesiogiai nurodo Raštą ir leidžia Įstatymo mokytojui pačiam atsakyti: „Mylėk Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela, visomis jėgomis ir visu protu, o savo artimą kaip save patį“ (*Lk 10, 27*; plg. *Įst 6, 5* ir *Kun 19, 18*). Tačiau mokslingas vyras, pats puikiai žinojęs atsakymą į savo klausimą, dabar priverstas aiškintis: Rašto žodis neginčijamas, bet jo taikymas gyvenimo praktikoje kelia klausimų. Konkrečiai klausinama, kas gi tas artimas? Kaip toli ši sąvoka siekia pačiame gyvenime?

Į taip sukonkretintą klausimą Jėzus atsako palyginimu apie žmogų, kurį pakeliui iš Jeruzalės į Jerichą užpuola plėšikai ir apiplėšę pusgyvį palieka gulėti kelio pakraštyje. Istorija visiškai tikroviška, nes šiame kelyje tokių užpuolimų pasitaikydavo nuolat. Pro šalį praeina kunigas ir levitas: nebūtinai turėjo būti kietaširdžiai; galbūt jautė baimę ir stengėsi kuo greičiau pasiekti miestą; galbūt nesumetė, kaip reikėtų padėti, juolab kad atrodė, jog čia ir nebėra ko padėti. Ir štai dabar eina samarietis, matyt, prekybininkas, jam dažnokai tenka keliauti šiuo keliu ir jis tikriausiai pažįsta artimiausios užkeigos šeiminką. Taigi nepriklausantis Izraelio bendruomenei pasigailėjo. Paklaustas, ar samarietis yra mano artimas, Įstatymo mokytojas vienareikšmiškai atsakytų: „Ne.“ Tačiau dabar Jėzus viską apverčia: svetimšalis, samarietis, padaro save artimą, kurio širdis atvira kito bėdai, ir parodo man, kad viduje turiu išmokti būti artimas. Kaip to išmokstama? Remiantis Bažnyčios tėvais, esame kviečiami mąstyti šiek tiek kitaip: turėtume pažvelgti iš apiplėšo ir sumušto žmogaus perspektyvos.

„Vienas žmogus keliavo iš Jeruzalės į Jerichą“ (*Lk 10, 30*). Atstumas tarp šių miestų – 32 km. Kelias pamažu eina žemyn, nes Jeruzalė yra 762 m virš jūros lygio, o Jerichas – 244 m žemiau jūros lygio. Jėzus mums nepasako, ar tas žmogus buvo jaunas ar senas, vyras ar moteris, turtingas ar vargšas. Tiesiog sakoma: „vienas žmogus keliavo“. Bažnyčios tėvai čia išvelgia Adomą, tai yra kiekvieną žmogų. Dėl Adomo nuodėmės žmogus prarado teisę būti rojuje, toje nuostabioje ir ramioje aukštumos vietoje. Šiame pasakojime toji vieta yra vadinama Jeruzale, išvertus iš hebrajų kalbos tai reiškia „dieviškoji ramybė“. Iš jos kelias veda žemyn į Jerichą, į gūdžią vietovę, kuri simbolizuoja gyvenimą, nutolusį nuo Dievo. Kai žmogus, eidamas pasaulio keliais, nuklydo nuo tei-

singo kelio ir pradėjo rintis žemyn, demonai, kaip kokie plėšikai, jį apsupo nuokalnėje. Jie ilgai nelaukė žmogų išrengė iš malonės drabužių, apiplėšė dieviškąjį paveiklą, atėmė šviesą. Daugybę kartų sužeidę, jie parbloškė sąmonę prarandantį žmogų ant grindinio. Mozės įstatymas – kunigas ir levitas – praėjo pro šalį. Įstatymas, arba nuosavas teisumas, tikrai matė pusgyvį žmogų, bet jam neužteko jėgų ir gebėjimo, nepavyko žmogaus išgydyti ir pakelti nuo žemės. Pritrūkęs jėgų ir neišstengęs veiksmingai pagelbėti, Mozės įstatymas turėjo neišvengiamai pasitraukti, praeiti pro šalį. Laiške žydams skelbiama, kad pagal Mozės įstatymą „atnašaujamos dovanos ir aukos, kurios aukotojo negali padaryti sąžine tobulo. Juk neišmanomas dalykas, kad jaučių ir ozių kraujas panaiškintų nuodėmes“ (*9, 9; 10, 4*).

Ir štai pagaliau kelyje pasirodo samarietis, svetimas žydų tautai, tačiau kopiantis į kalną, Jeruzalės link. Bažnyčios tėvai atpažįsta, jog samarietis – tai Jėzus Kristus. Pats Dievas, mums svetimas ir tolimas, leidžiasi pas savo kūrinių, sumuštą ir bejėgiškai gulintį ant istorijos kelkraščio. Jėzus yra Dievo Sūnus, tasai, kuris Tėvo meile, ištikima, amžina, beribę meilę padaro artimą. Tačiau Jėzus yra ir tasai, kuris nusimeta savo dieviškąjį drabužį, atsisako savo dieviškojo „būvio“, kad taptų žmogumi (plg. *Fil 2, 6–8*), prisiartintų prie žmogaus kančios net nužengdamas į pragarus ir atneštų viltį ir šviesą. Jis nesilaiko savo lygybės su Dievu (plg. *Fil 2, 6*), bet, kupinas gailestingumo, nusileidžia į žmogiškosios kančios bedugnę, kad ten išlietų paguodos aliejaus ir vilties vyno (plg. *Apr 6, 6*).

Iš tiesų Įsikūnijimo dėka Jėzus – gerasis samarietis – pamato sužeistąjį. Jis nepraeina pro šalį, nes jo kelionės tikslas yra aplankyti sužeistą žmogų: „Ne sveikiesiems reikia gydytojo, bet ligoniams! Aš atėjau ne teisiųjų šaukti, o nusidėjėlių“ (*Mk 2, 17*). Todėl „užtikęs jį, pasigailėjo“ (*Lk 10, 33*). Žodis „pasigailėjo“ (gr. *splagchnizesthai*) yra esminis šiame pasakojime. Tai tas pats žodis, kurį evangelistas Lukas pavartoja nusakydamas Jėzaus gailestį Najino našlei (plg. *Lk 7, 13*). Gailestingumas išreiškiamas konkrečiais gestais: pasilenkė, užpylė ant žaizdų aliejaus ir vyno, aptvarstė jas, paėmė ant rankų. Prisilietimas tampa sakramentiniu veiksniu, gailestingumo, palankumo, švelnumo ženklu – liudijimu to, ką Bažnyčios tėvai vadina „dieviškąja filantropija“, begaline Dievo meile žmonėms. Patepimas aliejumi biblinėje tradicijoje simbolizuoja Šventąją Dvasią, o ant žaizdų užpiltas vynas – Naujosios Sandomos kraujas, „kuris už daugelį išliejamas nuodėmėms atleisti“ (*Mt 26, 28*). Paskui, užkėlęs sužeistą žmogaus prigimtį ant kryžiaus ir savo prisikėlimu ją atnaujinęs, jis nugabeno žmogų į užkeigą (gr. *pandochéion* reiškia „vieta,

kuri priima visus“), taip pavadindamas Bažnyčią, kuri, gimusi Sekminių dieną, yra skirta visiems, nes į ją gali užėiti kiekvienas. Užėigos šeimininkui, kuris vaizduoja jo mokinius, jis palieka rūpintis sužeistuoju ir įduoda du denarus – Šventąjį Raštą ir Sakramentus, – kad leisdamas juos į apyvartą pagreitintų vargšo žmogaus gijimą ir padėtų jam eiti šventumo keliu (plg. *Mt 25, 22*). O tai, ką užėigos šeimininkas bus išleidęs viršaus, Jėzus – gai-

lestingasis samarietis – sumokės vėliau, kai sugrįš laikų pabaigoje. Toks kristologinis teksto aiškinimas išskleidžia visą jo didybę. Juk dabar suvokiame, kad visi esame susvetimėję ir netekę antgamtinio meilės spindesio, kad visiems mums reikia atpirkimo, dovanojančios Dievo meilės, idant patys galėtume tapti mylintys. Pagaliau suprantame – mums visada reikia Dievo, padarančio save mums artimą, idant patys galėtume tapti artimi.

GERIAUSIOJI DALIS

16 eilinis sekmadienis (C)

Pr 18, 1–10a; Kol 1, 24–28; Lk 10, 38–42

Pats vidurvasaris, kai daugelis atostogauja; taip pat ir parapijų sielovadinė veikla aprimusi: baigėsi pasirengimo pirmajai Komunijai ir Sutvirtinimui ir šių sakramentų teikimo metas. Tad tinkamas laikas stabtelėti ir teikti pirmenybę tam, kas iš tiesų yra gyvenime svarbiausia, t. y. įsiklausyti į Viešpaties žodį. Viskas praeis ir bus paimta iš mūsų, bet Dievo žodis yra amžinas ir įprasminantis mūsų kasdienę veiklą. Tai primena ir šio sekmadienio Evangelija apie Jėzaus apsilankymą Mortos ir Marijos namuose. Iš Jono evangelijos žinome, kad seserys gyveno Betanijoje, mažame kaimelyje šalia Jeruzalės; be to, Jonas pasako, jog jos turėjo brolių, vardu Lazorius (plg. *Jn 11, 1*), kuris šiame epizode nedalyvauja.

Morta metėsi į ruošą manydama, kad taip išreiškia savo meilę brangiam svečiui. Jos supratimu, geriau triūsti virtuvėje, negu dalyvauti pokalbyje. Tačiau tas, kuris iš tiesų pasiveda Viešpačiui, netvirtina žinąs, kas yra geriau kitam, nepradeda įgyvendinti savo idėjų, net jei tikslas ir būtų kilnus – mylėti Dievą. Toks žmogus pirmiausia klausosi, meldžiasi, mąsto norėdamas suprasti Dievo valią. Veikimas turi būti padarinys, ištyrimo vaisius, suvokimas, kad būtent šis gestas, veikla, kelionė ar atsidavimas atitinka Dievo planą. Yra daug pareigų Dievui ir artimui, bet tarp jų svarbiausia – Dievo žodžio klausymas ir jo vykdymas (plg. *Lk 6, 47; 8, 21; 11, 28*). Klausymasis yra pagrindas ir pradžia. Iš išgirsto žodžio turi rasti visas gyvenimas. Gyvenime priimti yra radikaliau, negu duoti. Žmogus pašauktas duoti, tačiau pirmiau turi priimti. Gyvenimas prasideda su priėmimu, bet ne su davimu. Priimame tam, kad galėtume duoti, ir klausomės tam, kad galėtume pasakyti. Taigi pradžioje yra įsiklausymas į Dievo žodį, kuriantį bendruomenę ir nurodantį jai kryptį. Marija, kuri klauso ir mato Jėzų, šiuo veiksmu liudija mokinio palaiminimą: „Palaimintos akys, kurios regi, ką jūs regite. Sakau jums: daugel pranašų ir karalių troško

išvysti, ką jūs matote, bet neišvydo, ir išgirsti, ką jūs girdite, bet neišgirdo“ (*Lk 10, 23–24*).

Tikrasis mokinys prisimena: „Žmogus gyvas ne viena duona, bet ir kiekvienu žodžiu, kuris išeina iš Dievo lūpų“ (*Mt 4, 4*). Ankstyvojoje krikščionių bendruomenėje prie stalų patarnaudavo Dvylika. Nutarę pasitelkti pagalbon Septynis, jie nenurašo tarnavimo: „Nedera mums apleisti Dievo žodį ir tarnauti prie stalų“ (*Apd 6, 2*). Abi tarnystės svarbios, tačiau Žodžio tarnystė svarbesnė. Mortos sesuo Marija yra pirmoji, kuri paklūsta Tėvo balsui: „Šitas mano išrinktasis Sūnus, jo klausykite!“ (*Lk 9, 35*). Kontempliacija (lot. *įsiklausymas*) prie Viešpaties kojų yra didingiausia žmogaus veikla, nes jį atgimdo Dievo vaiku (plg. *1 Pt 1, 23*). Be abejo, neįmanoma gyventi vien tik klausantis, vėliau ar anksčiau teks pakilti ir imtis veiklos. Tačiau pradžia, šaltinis, yra būtent klausymasis prie Viešpaties kojų. Mokinio tapatybę suteikia Viešpats. Susitikus su juo patiriamas rūpestis, dėmesingumas, meilė, apvaloma veikla. Todėl nepakanka vien gerų organizatorių, žinančių, ką „daryti“; jie turi tai „daryti“ dar ir tikėjimo dvasia, apšviesti Dievo ir kupini širdies išminties ir ramybės. Marija, atsisėdusi prie Viešpaties kojų ir jo besiklausanti, atskleidžia tikrąją krikščioniško gyvenimo laikyseną, kuri visada yra kontempliatyvi meldžiantis, bet taip pat ir veikiant, nes ir kasdieniniuose darbuose pasilieka Viešpaties akivaizdoje.

Šv. Augustinas (+ 430) sako, jog ta Marijos tikrovė parodo mums mūsų situaciją danguje; žemėje negalime to pasiekti, bet visoje mūsų veikloje turi glūdėti bent tam tikra to anticipacija. Turi glūdėti ir Dievo kontempliacija. Būtina ne prapulti gryname aktyvizme, bet visada įsileisti į savo veiklą Dievo žodžio šviesą ir taip mokyti tikrosios meilės, tikro tarnavimo kitam, kuriam reikia ne daugybės dalykų – gal tik kelių būtinausių, – bet pirmiausia mūsų širdies ir Dievo šviesos šilumos. Šv. Ambraziejus (+ 397), komentuodamas Mortos ir Marijos epizodą, taip ragina savo tikinčiuosius ir mus: „Stenkimės turėti tai, ko negalima iš mūsų atimti, įdėmiai, ne išsiblaškę atmindami Viešpaties žodžius:

mat pasitaiko, kad dangiškojo žodžio sėklas, išbarsytas kelyje, nuneša vėjas. Kaip Marija, žadinkite savo troškimą pažinti: tai didžiausias, tobuliausias darbas.“ Ir dar priduria: „Tegu tarnybos rūpesčiai neatitraukia nuo dangiškojo žodžio pažinimo“, nuo maldos.

Tad šventieji savo gyvenime glaudžiai siejo maldą ir veiklą, visišką meilę Dievui ir broliams. Šv. Bernardas († 1153), kontempliacijos ir veikimo darnos pavyzdys, knygoje *De consideratione*, kurioje popiežiui Inocentui II pateikė apmąstymų apie pastarojo tarnybą, pabrėžia vidinio susikaupimo, maldos svarbą ginantis nuo pavojų, keliamų perdėto panirimo į veiklą, kad ir kokios sąlygos ir užduotys tai diktuočiau. Bernardas pa-

tvirtina, kad pernelyg didelė veikla, karštligiškas gyvenimas dažnai užkietina širdį ir verčia kentėti dvasiā. Šiandien, kai viskas vertinama pagal produktyvumo ir našumo kriterijus, tas raginimas itin vertingas. Be kasdienės, tikėjimo kupinos maldos mūsų veikla tampa tuščia, netenka savo giliosios sielos, susiaurėja iki paprasto aktyvizmo, kuriuo galiausiai liekame nepatenkinti. Krikščioniškoji tradicija turi gražią invokaciją, recituotiną prieš imantis bet kurios veiklos: „Mūsų veiksmus, Viešpatie, savo įkvėpimu pradėk ir savo pagalba lydėk, kad tu būtum kiekvieno mūsų sumanymo ir darbo pradžia ir pabaiga. Amen.“ Kiekvienas mūsų ir Bažnyčios gyvenimo žingsnis, kiekvienas veiksmas turi būti daromas Dievo akivaizdoje, jo Žodžio šviesoje.

MALDOS GYVENIMAS

17 eilinis sekmadienis (C)

Pr 18, 20–32; *Kol* 2, 12–14; *Lk* 11, 1–13

Evangelijos tekste mokiniai prašo Jėzaus išmokyti juos melstis. Tai prasmingas prašymas: neprašoma išmokyti dirbti, pavyzdžiui, žvejoti, statyti bažnyčias ar socialinius centrus, nes malda – lyg šviečiantis langas, pro kurį galime kontempliuoti amžinąjį gyvenimą, į kurį būsimė paimti po to, kai mūsų kūnas sugrįš į dulkes, o visi mūsų darbai ir veikla bus užbaigti amžinai. Ir Viešpats pateikia glaustą mokymą apie maldą. „Tėve mūsų“ malda Luko evangelijoje perteikta trumpesniu pavidalu, Mato (6, 9–13) – tokia forma, kokią perėmė ir kokia meldžiasi Bažnyčia. Ir viena, ir kita versija meldžiamės kartu su Jėzumi Tėvui per Šventąją Dvasią. Mes meldžiamės Tėvui danguje, kurį pažįstame ir randame per Sūnų: „Kas yra matęs mane, yra matęs Tėvą!“ (*Jn* 14, 9). Viešpats taip pat primena, kad maisto prašantiems savo vaikams tėvai neduoda akmens, gyvatės ar skorpiono, ir tęsia: „Jei tad jūs, būdami nelabi, mokate savo vaikams duoti gerų daiktų, juo labiau jūsų Tėvas iš dangaus suteiks Šventąją Dvasią tiems, kurie jį prašo“ (*Lk* 11, 13). Tuo norima pasakyti, kad Dievo dovana yra pats Dievas. Čia netikėtai paaiškėja, apie ką iš tikrųjų kalbama meldžiantis: ne apie tą ar aną, bet apie tai, kad Dievas nori mums dovanoti save.

Malda padeda laipsniškai apvalyti mūsų norus, pataisyti juos ir pamažu suvokti, kad mums iš tikrųjų reikia Dievo. Tik taip nugalimas Adomo, patikėjusio žalčio žodžiu, klaidingas troškimas būti Dievu ir nebejausti Dievo poreikio (plg. *Pr* 3, 4–5); tik taip tampa aišku, kad buvimas Dievo vaiku, sekant paskui Kristų, yra

ne priklausomybė, bet žmogaus egzistenciją remiantis, jai prasmę ir didybę teikiantis meilės santykis. Meldamasis žmogus save ir savo situaciją vertina Dievo akivaizdoje ir patiria save kaip pagalbos reikalingą kūrinį, negebantį sau suteikti egzistencijos pilnatvės ir vilties. Filosofas Ludwigas Wittgensteinas († 1951) primena, kad „melstis reiškia jausti, jog pasaulio prasmė yra už pasaulio ribų“. Žmogaus ieškojimus galiausiai visiškai patenkina tik Dievas.

Malda yra malonės dovana, tačiau visada reikia mūsų ryžtingo atsako ir pastangų, nes tas, kuris meldžiasi, kovoja su savimi, su savo aplinka ir ypač su pikta dvasia, darančia visa, kad tik atitrauktų mus nuo maldos, nuo vienybės su Dievu. Didieji maldos žmonės Senojoje Sandoroje iki Kristaus, taip pat Dievo Motina ir šventieji drauge su Jėzumi mus moko, kad malda – tai kova, neatskiriama nuo dvasinio gyvenimo pažangos ir būtina norint nuolat gyventi pagal Kristaus Dvasią. Maldos kovoje turime priešintis mūsų pačių ir aplinkinių žmonių klaidingai maldos sampratai. Vieni maldą laiko grynai psichologiniu reiškiniu, kiti – pastangomis susikaupti siekiant vidinės tuštumos. Treti maldą tapatina su apeiginiais veiksmais ir žodžiais. Daugelio krikščionių pašamoneje malda yra užsiėmimas, nederantis su visa, ką jiems reikia nuveikti: užtenka laiko viskam, išskyrus maldai. Pagaliau turime priešintis dalykams, kuriuos suvokiame kaip maldos nesėkmę: tai ir suglebimas dėl dvasinės sausros ar nusivylimas, jog nesame išklaūsomi, kaip norėtume; tai susierzinimas, kad melstis turime nesavanaudiškai, ir t. t. Šiuos gundymus, kurie verčia abejoti maldos naudingumu ar net jos galimybe, reikia įveikti nuolankumu, pasitikėjimu, ištverme; būtina

klausti, ar mūsų malda sutampa su Dvasios troškimais ir Evangelijos mokymu.

Melstis paprastai mums trukdo išsiblaškytas. Ir jei su tuo nekovoju, tada meldžiamės tik lūpomis, o ne protu ir širdimi: „Ši tauta tik liežuviu tesiartina prie manęs, vien tik lūpomis tegarbina mane, – jos širdis yra nutolusi nuo manęs“ (Iz 29, 13). Vadinasi, vien lūpų maldos nepakanka. Išsiblaškytas mums parodo, prie ko esame prisirišę; šioje kovoje renkamės šeiminką, kuriam tarnausime (plg. Mt 6, 21. 24). Jeigu norime, kad mūsų malda būtų prasminga, mūsų širdis turi nuolankiai ir nuolatos atsigrežti į Viešpatį. Pozityvi kova su savintis ir valdyti linkusia mūsų siela yra budėjimas, širdies blaivumas, dėmesingumas maldos žodžiams. Šv. Izaokas Siras (+ 700) primena: „Melsdamasis nelauk, kad būsi išlaisvintas nuo išsiblaškyto. Verčiau žinok, jog tavo ištvermė maldoje labai stengiantis numalšins išsiblaškytą ir jį atitolins nuo tavo širdies.“ Kitaip tariant, jeigu net tūkstantį kartų nutolstame nuo maldos žodžių, tai tūkstantį kartų ramiai, nepykdami nei ant savęs, nei ant kitų, vėl sugrįžkime prie sąmoningos ir nuoširdžios maldos. „Eik, – sako man širdis, – Jo veido ieškoki!“ (Ps 27, 8).

Dažniausia ir slapčiausia pagunda yra tikėjimo stoka. Ji pasireiškia ne tiek deklaruojamu netikėjimu, kiek faktiniu pirmenybės teikimu kitkam. Kai pradame mels-

tis, tūkstančiai darbų ar rūpesčių, mūsų laikomų neatidėliojamais, atrodo esą svarbesni; tada ir vėl paaiškėja, ką širdis labiausiai myli. Kartais kreipiamės į Viešpatį kaip į paskutinį prieglobstį, bet ar tikrai tikime jo pagalba? Kartais Viešpatį laikome savo sąjungininku, bet mūsų širdis lieka išpuikusi. Visais atvejais tikėjimo stoka parodo, jog trūksta šaknų, nes žodis krito ant uolos (plg. Lk 8, 6. 13), tada tenka kovoti, kad atsiverstume ir prisimintume Viešpaties žodžius: „Nuo manęs atsiskyrę, jūs negalite nieko nuveikti“ (Jn 15, 5).

Apaštalas Paulius primena: „Be paliovos melskitės“ (1 Tes 5, 17), „visuomet ir už viską dėkodami Dievui Tėvui mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus vardu“ (Ef 5, 20). Šv. Evagrijus Pontietis (+ 400) atkreipia dėmesį: „Mums nebuvo įsakyta nuolatos dirbti, budėti ir pasninkauti, bet mūsų įstatymas yra nuolat melstis.“ Pasak šv. Jono Auksaburnio (+ 407) maldai tinka visoks laikas: „Galima dažnai ir karštai melstis ir turguje ar vaikščiojant vienam; taip pat ir tada, kai sėdite savo krautuvėlėje, kai perkate ar parduodate, ar net gaminate valgį.“ Vis dėlto Bažnyčia siūlo tikintiesiems ypatingus laiko tarpsnius nuolatinei maldai pabrėžti ir maitinti: ryto ir vakaro maldą, maldą prieš valgant ir pavalgius, Valandų liturgiją, sekmadienio šv. Mišias, rožinį, liturginių metų šventes. Malda ir krikščioniškas gyvenimas neatskiriami: meldžiamės taip, kaip gyvename, nes gyvename taip, kaip meldžiamės.

PALIKIMO DALYBOS

18 eilinis sekmadienis (C)
Koh 1, 2; 2, 21–23; Kol 3, 1–5. 9–11; Lk 12, 13–21

Šiandien pateiktą epizodą randame tik Luko evangelijoje. Žmogus iš minios prašo Jėzaus įsiterpti į jo ir brolio ginčą dėl palikimo. Kaip įprasta, kai Jėzui užduodami ypatingi klausimai (mokėti ar nemokėti Ciesoriui mokesčius; užmėtyti ar neužmėtyti akmenimis moterį, sugautą svetimaujant), jis neatsako tiesiogiai, bet paliečia problemos šaknį, svarsto klausimą atskleidamas klaidą, kuri slypi pačiame klausime. Abu broliai klysta, nes jų ginčas kyla ne ieškant objektyvumo ir teisingumo, bet iš godumo. Tarp jų neliko nieko bendro, išskyrus palikimą, kurį reikia pasidalyti. Interesas nutildo bet kokį žmogišką jausmą. Turtas, kurį norėtų pasidalyti, iš tikrųjų padalija juos pačius.

Kad atskleistų šios elgsenos klaidingumą, Jėzus pateikia palyginimą apie turtingą žmogų, kuris mano būsiąs

saugus daugybę metų, nes susikrovė gausiai gėrybių. Tačiau jau tą pačią naktį iš jo buvo paprašyta gyvenimo ataskaitos. Jėzus užbaigia palyginimą žodžiais: „Taip yra tam, kas krauna turtus, bet nesirūpina tapti turtingas pas Dievą“ (Lk 12, 21). Ką reiškia tapti turtingam pas Dievą, Jėzus paaiškina šiek tiek vėliau toje pačioje Luko evangelijoje: „Įsitaisykite sau piniginių, kurios nesusedėvi, kraukite nenykstantį lobį danguje, kur joks vagis neprieis ir kandys nesuėd. Kur jūsų lobs, ten ir jūsų širdis“ (12, 33–34). Yra kažkas, ką galime nusinešti kartu su savimi į amžinybę, anapus mirties: tai nėra turtas, bet darbas. Svarbiausias dalykas gyvenime nėra turėti gėrybių, bet daryti gera. Turėtą gerovę paliekame čia, atlikę gerį nešamės su savimi.

Tiesa, jei ne palyginimo pabaiga, iš Jėzaus pasakojimo atrodytų, jog kalbama apie sėkmingą žmogų, kuriuo reikia žavėtis: sujungdamas triūsą, intelektą ir laimę, šis žmogus susikrovė didingą pelną. Be to, palyginime neužsimenama, kad jis tai pasiekė sukčiaudamas.

Paprasčiausiai mokėjo išnaudoti savo gebėjimus ir susidariusias aplinkybes. Ir vis dėlto Viešpats jį pavadina „kvailiu“. Kodėl? Todėl kad žmogaus gyvenimo vertė nematuojama turėjimu. Gyvenimas yra dovana, kuri priimama su dėkingumu ir džiaugsmu Viešpaties malonėje. Palyginimo veikėjas taip buvo susirūpinęs verslu, jog nebeturėjo nei laiko, nei jėgų praturtėti pas Dievą.

Tai subtili apgaulė, kuriai pastebėti reikia budrumo. Juk dažnai žmogus gali gyventi garbingą gyvenimą, paremtą pinigais ir patogumu, ir sau kartais pasakyti: „Ir kas čia blogo?“ Tačiau būtina praplėsti dėmesio akiratį. Kiekvienas pasirinkimas reikalauja aukos, atsisakymo. Palyginime žmogus apsigavo didindamas savo gėrybes ta prasme, jog nepastebėjo prarandęs Dievo prisiminimą ir jo artumą. Tai, kuo šis žmogus džiaugiasi, nėra joks blogis: „Mano siela, tu turi daug gėrybių, sukrautų ilgiems metams. Ilsėkis, valgyk, gerk ir linksmi pokyčiau“ (Lk 12, 19). Jei tai ne nežabotas malonumų ieškojimas, bet leistinas malonumas, kurį teikia valgis, atgaiva ir linksmumas, čia nėra jokio blogio. Tai, pasak Koheleto, priklauso žmogaus gyvenimui, tačiau Koheletas dar prideda, kad visa tai yra Dievo dovana (plg. Koh 2, 24–25). Šio pasaulio gėrybės neturi būti nei garbinamos, nei demonizuojamos, bet naudojamos pagal Davėjo valią. Tiesa, gėrybių gausa ir prabanga dažnai mums tampa kitų žmonių didingumo įvertinimo matas. Jėzui žmogaus vertė nepriklauso nuo to, ką jis turi; žmogaus gyvenimo neatstoja jo turtai.

Todėl yra verta, kad žmogus tai atmintų ir išsaugotų šį sveiko proto likutį, leidžiantį žmogui suprasti, jog ne jis yra gyvenimo ir turtų šeimininkas. Ir negali juo tapti. Deja, kartais tik mirtis atveda prie šios tiesos, sugrąžina prie žmogiškųjų ribų suvokimo, atveria vidinį

žvilgsnį į dangų. Viena Zanzibaro salos pasakų byloja: „Kartą moteris atėjo pasisemti vandens prie šaltinio, esančio tarp miško medžių. Prieš panardindama indą ji pastebėjo vandenyje nuostabų vaisių. Ištiesė ranką, norėdama jį paimti, bet vaisius dingo, ir vėl pasirodė, kai moteris ištraukė ranką iš vandens. Ir taip kelis kartus iš eilės. Tada moteris pradėjo energingai semti vandenį iš šaltinio, bet, kai visą išsėmė, pamatė, jog vaisiaus ant dugno nebėra. Beliūdėdama ji išgirdo balsą: „Kodėl ieškai apačioje? Vaisius viršuje...“ Moteris pakėlė akis ir pamatė ant vienos šakos virš šaltinio kybantį nuostabų vaisių, kurio tik atspindį matė vandenyje.“

Šiandien, kaip niekada anksčiau, mes laukiame visko iš žemės ir nieko iš dangaus; visko iš dabartinio gyvenimo ir nieko iš būsimosios šlovės ir amžinybės. Pamirštame mūsų Viešpaties ir Išganytojo žodžius: „Kokia gi žmogui nauda, jeigu jis laimėtų visą pasaulį, o pakenktų savo gyvybei?!“ (Mt 16, 26). Tačiau be amžinojo gyvenimo perspektyvos, be susitikimo su gyvuoju Dievu, kuris leidžia matyti kitame žmoguje dieviškąjį paveikslą, žmonija netenka drąsos atsiverti didesnėms gėrybėms ir nesavanaudiškoms iniciatyvoms bei įgyti naują perspektyvą ir vertinimo matą. Todėl apaštalas Paulius šios dienos antrajame skaitinyje mus ragina: „Jeigu esate su Kristumi prikelti, siekite to, kas aukštybėse, kur Kristus sėdi Dievo dešinėje. Rūpinkitės tuo, kas aukštybėse, o ne tuo, kas žemėje. Numarinkite, kas jūsų nariuose žemiška: ištvirkavimą, netyrumą, aistringumą, pikta pageidimą, taip pat ir godumą, kuris yra stambeldystė. Nebemeluokite vienas kitam, nusi vilkę senąjį žmogų su jo darbais ir apsvilkę nauju, kuris atnaujinamas tobulam pažinimui pagal savo Kūrėjo paveikslą“ (Kol 3, 1–2; 5. 9–10).

Parengė br. Ramūnas Mizgiris OFM

Nauji leidiniai

Žemaičių vyskupijos aprašymas su trimis nedideliais žemėlapiais, sudarytas Katedros kanauninko Stanislovo Čerskio, teologijos daktaro, daugelio mokslo draugijų nario. – Vilnius: Lietuvos nacionalinis muziejus, 2013. – 102 p., 3 žemėlapiai.

Ši lakoniškai ir paprastai parašyta knygelė, gausiai pateikianti statistinių žinių, kiek kukliau asmeninių pastebėjimų ir įžvalgų bei istorinių ekskursų, – tai pirmasis bandymas apžvelgti Žemaičių vyskupiją ir ją pristatyti to meto visuomenei bei kartu pirmasis bandymas vizualiai – kartografiškai iliustruoti aprašymą Žemaičių vyskupijos, Skuodo dekanato ir Salantų parapijos žemėlapiais. Kaip tik S. Čerskio knygelė ir buvo viena iš paskatų Žemaičių vyskupui Motiejui Valančiui imtis savosios vyskupystės istorijos rašymo. 2013-aisiais minint Žemaičių Krikšto 600-ąsias metines sumanyta į lietuvių kalbą išversti Lietuvos nacionalinio muziejaus rinkiniuose saugomą šią knygelę. Tikimasi, kad ji padės lietuviui skaitytojui naujaip pažvelgti į XIX a. Žemaitiją, jos gamtą, žmones ir parapijas.

Mons. dr. Algirdas Jurevičius

Diakonatas: istorinė apžvalga

(*Tęsinys. Pradžia Nr. 5*)

Santykiai tarp diakonų ir vyskupų (II–IV a.)

Iš Bažnyčios tėvų laikotarpio yra daug vertingų dokumentų, liudijančių bažnytinių tarnybų atsiradimą ir plėtrą. Nagrinėdamas vyskupų ir diakonų santykius, apsiribosiu šiai temai svarbiais šaltiniais: Pirmuoju Klemenso laišku, Ignoto Antiochiečio laiškais ir senosios Bažnyčios nuostatais (Didache, Apaštalų tradicija, Sirų didaskalija, Apaštališkosios konstitucijomis). Nors tarnybų istorinę plėtotę rekonstruoti sunku, minėtus šaltinius aptarsiu chronologiškai.

a) Klemensas Romietis. Klemensui Romiečiui Laiške korintiečiams (96 m. po Kr.) žinomi ir presbiteriai, ir vyskupai bei diakonai, bet abi grupės niekada neįvardijamos kartu (69). Korinto bendruomenė sukėlė maištą prieš bažnytinę vadovybę ir ją išvarė. Klemensas norėjo problemą išspręsti diplomatiškai, todėl laiške atkreipia dėmesį, kad bendruomenė nusižengė Dievo tvarkai (70). Savo argumentus jis remia tariama citata iš Rašto: „nes juk jau nuo seno rašyta apie vyskupus ir diakonus. Štai kažkur Rašte pasakyta: jų vyskupus paskirsiu teisingai, o diakonus – ištikimais“ (71). Jei bažnytinės tarnybos kyla iš dieviškosios teisės, tai jos neatšaukiamos: tarnybų nevalia nei panaikinti, nei pagal įgeidžius keisti. Niekur laiške vyskupai neminimi vieni, bet visada kartu su diakonais: tai liudija vyskupo ir diakono tarnybos dvasinę vienybę. Presbiteratas Romoje ir Korinte dar buvo ne presbiterio tarnyba, bet presbiterių luomas, iš kurio bendruomenė rinkdavosi vyskupus ir diakonus (72). Klemensas Romietis mini sąvokas *leiturgia* ir *episkopė*, nors iki galo neaišku, kaip derėtų suprasti *leiturgia* ir *episkopė* santykį (73). Liturgija žymi ne vien tarnystę apskritai, bet ir vyskupų bei diakonų tarnystę, taigi *episkopė* tarnybą. Kaip Senajame Testamente kunigų ir levitų tarnystė bendrai žymima liturgijos sąvoka, lygiai taip ir Klemenso *leiturgia* apėmia vyskupų ir diakonų tarnystę, kurios tikrasis pavadinimas *episkopė*. Gerke Friedrichas net mano, kad *episkopė* sąvoka apima ir diakonų vadovavimą Eucharistijai (74). Theodoras Schermannas, priešingai, *episkopė* sričiai priskiria tik vyskupus ir presbiterius (75).

b) Didachė veikiausiai atsirado apie 100 m. po Kr., joje atsispindi tarnybų plėtotė. Galima spėti buvus susidūrimą tarp vadovavimo bendruomenei tarnybinių ir

charizminių struktūrų. Vyskupo bei diakono tarnyba bendruomenei, rodos, susidūrė su grėsme. Pranašams ir mokytojams dėl gautų Dvasios dovanų rodoma didelė pagarba. Vyskupai ir diakonai, kitaip nei mokytojai, apaštalai ir pranašai, renkami iš vietinės bendruomenės gretų (76). Atrodo, jog vyskupai ir diakonai vykdė vadovaujamąją funkciją plačiausiaja šio žodžio prasme ir valdė bendruomenės kasą (77). Rašte netgi jaučiama pareiga priminti, kad vyskupai ir diakonai užima ne mažiau garbingą padėtį nei pranašai ir mokytojai (78).

Didachėje presbiteriai (vyresnieji) neminimi, nes vyresniaisiais grįsta sąranga būdinga bendruomenėms, kilusioms iš Palestinos žydų krikščionių, o vyskupai ir diakonai aptinkami iš pagonių kilusių krikščionių bendruomenėse, nors aiškios geografinės bei chronologinės ribos nubrėžti ir neįmanoma. Vis dėlto veikiausiai reikėtų tarti, kad bendruomenėse, gyvavusiose *Didachės* atsiradimo srityje, presbiterių dar nebūta. Raštas aiškiai atspindi ankstyvąją tarnybų raidos pakopą iki susiliejimo su presbiterine sąranga: čia paliudyta vyskupais bei diakonais grįsta sąranga, dažniausiai kildinama iš pagonių kilmės krikščionių. Tik pastoraciniuose laiškuose matyti abiejų sąrangos tipų jungties pradmenų. Aiškia hierarchinę trijų tarnybų struktūrą, kurios viršūnėje vienintelis vyskupas, paliudija Ignatas Antiochietis.

c) Ignatas Antiochietis. Ignatas kankinio mirtimi mirė ir savo laiškus sukūrė maždaug Trajano valdymo laikotarpiu (110–117 m. po Kr.) (80). Ignoto laiške reiškia tarnybos teologinės sampratos pervartą. Vyskupo tarnybą Ignatas laiko iš dieviškosios teisės kylančia tarnyba: jei nėra hierarchijos, kurioje aukščiau presbiterių ir diakonų yra vyskupas, neįmanoma kalbėti apie jokią Bažnyčią ir negalima tinkamai švęsti liturgijos. Terminas *episkopos* Ignoto laiškuose praranda ankstesnį neapibrėžtumą ir dabar priskiriamas tik asmenims, vadovaujantiems vietinei Bažnyčiai (81). Tarnybų tipologijoje vyskupas yra Tėvo atvaizdas, presbiteriai – apaštalų senatas, o diakonai „gerbtini kaip pats Jėzus Kristus“ (82). Apaštalai, lygiai kaip ir presbiteriai, šioje scheme sunkiai išsitenka, todėl galima spėti, kad jie anksčiau jai ir nepriklausė. „Presbiteriumo vainikas“ (83) buvo įterptas tarp vyskupo ir diakono tarnybos, todėl tipologija „vyskupas/diakonas – Dievas (Tėvas)/Kristus“ ir „presbiteris – apaštalas“ logiškai nedera, nors presbiterius lyginant su apaštalais aiškiai išreiškiamas kolegialumas. Ignatas niekur nesiremia mintimi, kad tarnyba įsteigta Kristaus ar apaštalų. Vietoj to jis pasitelkia graikų kultūros erdvėje (ypač platonizme) paplitusį mąstymo modelį, kad žemiškoji tikrovė yra dieviškojo provaizdžio ir idealo atvaizdas. Bažnytinė tarnyba tada atrodo tik žemiškas dangiško-

sios hierarchijos atspindys (84). Tokiame modelyje diakonus su vyskupu sieja ypatingas ryšys, nors jie visada įvardijami tik kaip treči. Diakono tarnyba priklauso ne nuo presbiterių, bet nuo vyskupo. Tai galima paaiškinti dviejų bendruomenės sąrangų – žydiškosios ir heleinistinės – sujungimu (85). Ignoto raštijoje iš presbiterinės ir episkopalinės bendruomenės sanklodos radosi mums žinoma hierarchinė tvarka: vyskupas (monistinis episkopatas) – presbiteriai – diakonai:

- 1) Vienas vyskupas vadovauja atstovaudamas Dievui (86);
- 2) Presbiteriai minimi greta vyskupo ir yra jam pavaldūs (87);
- 3) Diakonai stovi tarp presbiterių ir bendruomenės tikinčiųjų (88), bet išlaiko artimą ryšį su vyskupu, nors turi paklusti ir presbiteriams. Presbiteriai iššventinami *ad sacerdotium episcopi*, diakonai – *ad ministerium episcopi* (89).

Diakonas atstovauja Dievo Sūnui, presbiteriai atitinka apaštalų kolegiją (90). Jau tai rodo, jog diakonas buvo daug arčiau vyskupo nei presbiteriai (91). Veikiausiai abi teologinės tarnybų tipologijos iš pradžių egzistavo viena nuo kitos nepriklausomai ir buvo sujungtos tik susiliejančioms episkopalinei ir presbiterinei bendruomenės sąrangoms. Jų tradicija, matyt, buvo tokia sviri, kad Ignotas perimtą tradiciją perteikė jos sistemingai neapdorojęs (92).

Ignoto Antiochiečio laišku laikotarpiu vis labiau tvirtėjo triapakopė bažnytinė tarnyba. Jis pabrėžia ypatingą diakono ryšį su vyskupu, vadindamas diakoną „mano tarnybos dalininku“, „mano bendradarbiu“, „bendratarniu“ (93). Iš Ignoto laišku sužinome, kad diakonas asmeniškai tarnavo vyskupui, rūpindavosi jo poreikiais. Ignotas diakono tarnavimą labiau sieja su liturgija, nes jo laikais agapė ir Eucharistija buvo dar artimai susijusios: „Nes jie yra ne diakonai valgiams ir gėrimams, bet Dievo Bažnyčios tarnai“ (94).

d) Apaštališkoji tradicija. Ipolitito Romiečio *Apaštališkoji tradicija* atsirado III a. pradžioje. Anuomet Bažnyčioje virė kristologinis ginčas. Ipolitito subordinacionistinė kristologija esmingai prieštaravo Romos vyskupų Zefyrino ir Kaliksto palaikomam modalistiniam monarchianizmui. Ipolititas sukėlė Bažnyčios susiskaldymą, tačiau jo bažnytiniuose nuostatuose nėra schizmatinei Bažnyčiai būdingų požymių (95). Mat *Apaštališkojoje tradicijoje* jau pasiekta galutinė bendruomenės hierarchizacija, aiškiai skiriant dvasininkiją ir pasauliečius. Dvasininkai (vyskupas, presbiteris, diakonas) priešpriešinti pasauliečiams. Aiškiai skiriamos tarnybos (*ordo*) griežtąja prasme ir tarnystės, kurioms vykdyti nereikalaujama būti dvasininku (96). Vyskupą

supa presbiterių kolegija. Kuopine sąvoka „presbiteriumas“ išreiškiamas koleginiis presbiterato pobūdis. Presbiteriai yra vyskupo pagalbininkai ir pirmiausia patarėjai. Tarnybų hierarchijoje diakonui atitenka trečioji vieta. Laiko tėkmėje tikriausiai daug ginčytasi dėl rango, nes šventimų teikimo potvarkyje aiškiai apribojama: „...nes jis [diakonas] iššventintas ne presbiteriu, bet tarnauti vyskupui, daryti tai, ką šis jam liepia. Jis nedalyvauja dvasininkijos taryboje, bet vykdo užduotis ir atkreipia vyskupo dėmesį į tai, kas darytina“ (97). Artimai giminingas vyskupo ir presbiterio tarnavimas įvardijamas *sacerdotium*, diakono – *ministerium* sąvoka (98). Iššventinamojoje maldoje paminimas ekzeziologinis diakoninės tarnystės pobūdis: „Tu jį [diakoną] išsirinkai būti Bažnyčioje diakonu...“ (99). Drauge su presbiteriu ir jam atstovaudamas diakonas gali atlikti įvairias funkcijas: abu dalija Eucharistiją, atstovauja vyskupui agapėje (100), moko tikinčiuosius ir su jais meldžiasi (101); diakonas atstovauja presbiteriui laiminant ligonius (102).

Apaštališkojoje tradicijoje pirmąkart paminimi subdiakonai. Tai rodo bažnytinių užduočių didėjimą (103). Romos bendruomenė daug dėmesio skyrė ligonių sielovadai. Diakonai privalėjo lankyti ligonius ir paskui pateikti vyskupui pranešimą apie tai: kiekvienas diakonas kartu su subdiakonais privalo nuolatos laikytis vyskupo. Jis taip pat teiraudavosi vyskupo, ar jis norėtų aplankyti ligonius. Mat ligonis labai džiaugiasi, kad vyriausiasis kunigas apie jį pagalvoja (104).

Žodžio „agapė“ *Apaštališkojoje tradicijoje* nepasitaiko. Tai jau paplitusi ir įsitvirtinusi bendruomeninio valgymo institucija. Tačiau juntamas šių valgymų eucharistinis atspalvis. *Apaštališkojoje tradicijoje* aiškiai pabrėžiama, kad šie valgymai yra šlovinimas, o ne Eucharistija (105). Valgius dalija presbiteris ar diakonas. Pabrėžiama tokių valgymų socialinė funkcija: per agapę visas maistas nesuvalgytinas, tai, kas lieka, perduotina dalyvauti negalėjusiesiems (106). Liturginis agapės institucijos pobūdis *Apaštališkojoje tradicijoje* vis dar prasimuša, bet pamažu nyksta.

Apaštališkoji tradicija jau liudija kasdienius dvasininkų susirinkimus su pasauliečiais vyskupo paskirtoje vietoje. Nors dalyvauti šiuose susirinkimuose raginami visi presbiteriai ir diakonai, tai privaloma tik diakonams: nedalyvavimas galimas tik ligos atveju (107). Peršasi mintis, jog diakonai, kitaip nei presbiteriai, jau suprofesionalėję, t. y. neturi pasaulietinio amato, bet yra bendruomenės išlaikomi, todėl turi pakankamai laiko pasirodyti kasdieniauose susirinkimuose. Iš presbiterių, kuriems reikėjo patiems pasirūpinti savo pragyvenimu, t. y. dirbti pagal kokią nors profesiją, žinoma, ne-

buvo galima reikalauti privalomo dalyvavimo (108). Iš įšventinimo potvarkių sekos galima daryti išvadą, kad diakonai buvo pavaldūs presbiteriams, tačiau faktiškai turėjo daugiau įtakos nei pastarieji. Presbiteriai daugiau atlikdavo liturgines funkcijas, o diakonai labiau palaikydavo ryšį su tauta ir, asmeniškai bendraudami, užsiimdavo asmenine sielovada. Diakono vaidmuo būdavo ryškus visur, kur krikščionių bendruomenė reikšdavosi kaip meilės bendrystė (109).

e) Siriškoji didaskalija. *Siriškoji didaskalija*, atsiradusi III a. (tikriausiai to amžiaus pirmojoje pusėje), yra įspūdingas ankstyvųjų krikščionių tarnybų supratimo liudijimas (110). Bendruomenės gyvenimą II a. dar ženklino tarnautojų ir pasauliečių bendradarbiavimas sielovados srityje, o nuo III a. pradžios išryškėjo tendencija visas svarbias užduotis bendruomenėje rezervuoti išskirtinai dvasininkijai (111). Autorius aptaria hierarchinius santykius Bažnyčioje – vyskupo, presbiterio ir diakono tarnybas. Tarnybų struktūra atspindi Trejybę: „Vyskupas jums yra Dievo vietoje. Diakonas yra Kristaus vietoje, jį turite mylėti; o diakones turite gerbti pagal Šventosios Dvasios pavyzdį. Presbiteriai prilygintini apaštalams, o našlės ir našlaičiai gerbtini kaip altorius“ (112).

Atsispindi aiškus subordinacionizmas: iš Tėvo amžinai išspinduliuojamas Sūnus, o iš šio – Šventoji Dvasia; Sūnus ir Dvasia pavaldūs Tėvui. Šventoji Dvasia stovi dar žemiau nei Sūnus. Diakonių įtraukimą į trejybę struktūrą galima suprasti tik subordinacionizmo šviesoje, nors J. Colsonas tai mėgino suprasti remdamasis šiandieniu mokymu apie Trejybę (113). Mintis, kad diakonė atstovauja Šventajai Dvasiai, galbūt susijusi su ta aplinkybe, kad sirų kalboje žodis, žymintis Dvasią, kaip ir hebrajų, yra moteriškosios giminės (114). Presbiteriai šioje schemoje organiškai neišsitenka, todėl minimi retai ir tik kaip kolegija. Jie sudaro garbės tarybą, atliekančią savo funkciją tik ypatingomis progomis. O diakonas su vyskupu susijęs kuo artimiausiai. Vyskupo ir diakono ryšys labai artimas ir tiesioginis: „Tad jūs, vyskupai ir diakonai, būkite vieningi... nes abu turite būti vienas kūnas... Tačiau diakonas turi būti vyskupo ausys, burna, širdis ir siela“ (115). Diakonai pateikiami kaip pasauliečių ir vyskupo tarpininkai: „Jie neturi varginti galvos kas valandą, bet, ko reikalauja, pasakyti tarnams, t. y. diakonams... Tad viską, ką trokšta daryti, vyskupui turi pasakyti per diakonus“ (116).

Artimam vyskupo ir diakono ryšiui nusakyti *Didaskalijoje* vartojamos įvairios metaforos: vyskupas yra Mozė, diakonas – Aaronas; vyskupas gerbtinas kaip Dievas, o diakonas kaip pranašas (117). Vyskupas ir diakonas (abu!) atsakingi už vargšų globą, kuri laikoma tarnavi-

vimu prie Kristaus altoriaus bei tarnavimu našlėms ir našlaičiams (118). Per diakoną dovanos pasiekia vargšus ir ligonius. Diakonui griežčiausiai draudžiama be vyskupo žinios ko nors imtis vargšų globos srityje (119). Vyskupo kunigiškoji funkcija neatskirta nuo diakoninės. „Vyskupo asmenyje, ir todėl vienatiniame Šventimų sakramente, abi užduotys neperskiriamai sujungtos. Tačiau, perduodamas toliau, jis šių abiejų užduočių sritis padalija į dvi tarnybas – presbiterio tarnybą ir diakonatą. Užduotys skiriasi taip, kad diakonas senojoje Bažnyčioje galėdavo būti paskirtas vyskupu tiesiai, neiššventintas į kunigus“ (120). Dėl diakono svarbos bendruomenės valdyme jam suteikiamas „vyskupo diakono“ garbės titulas, iš kurio vėliau atsirado „arkidiakonatas“, vadovavęs diakonų kolegijai ir žemesniesiems dvasininkams. A. Lederis čia išvelgia šiandienio generalvikaro ištakas (121).

Didaskalija liudija, kad diakonus vyskupas paprastai išlaikydavo iš bendruomenės lėšų (122). Tai rodo, kad diakonų luomas jau buvo tam tikra prasme „etatinis“. Bažnytinė tarnyba dabar reiškia ne garbės pareigas, bet naują profesiją, iš pagrindų ženklinančią asmens gyvenseną. Presbiterių profesionalizacijos procesas silpnino diakonų ir pasauliečių tarnystes. *Didaskalijoje* atsispindi ankstyvoji šios raidos stadija, kai teisę į išlaikymą iš bendruomenės lėšų turėjo jau vyskupas ir diakonai, bet dar ne presbiteriai ir žemesnioji dvasininkija. Tačiau kai tik suprofesionalėję vyrai dvasininkai suėmė į savo rankas sielovadą ir *caritas* organizaciją, neišvengiamai turėjo kilti konfliktų su našlėmis, jau kurį laiką vykdžiusiomis savas sielovadines užduotis. Našlėms draudžiama mokyti, bet jos raginamos verčiau melstis ir neslampinėti po tikinčiųjų namus, nes juk „Dievo altorius neklajoja aplink ir nejuda iš savo vietos, bet tvirtai stovi vienoje vietoje“. Galime tik spėti, kad našlės buvo gan veiklios, todėl *Didaskalija* siekia apriboti jų veiklą. Jos raginamos be vyskupo žinios nieko nedaryti, nes kai kurios buvo pradėjusios net krikštyti! *Didaskalija* aiškiai sako, kad moteriai neleidžiama krikštyti, nes, kas leisis moters krikštijamas, pats rizikuoja savo išganymu ir sukelia pavojų krikštijančiai moteriai, nes tuo yra laužomas Dievo įsakymas. Jeigu moteris galėtų krikštyti, Viešpats Jėzus Kristus būtų savo Motinos Marijos pakrikštytas, bet jis juk buvo Jono Krikštytojo krikštijamas. Nors paneigiama galimybė moterims krikštyti, tačiau plačiai aprašomas moterų paskyrimas diakonėmis, kad jos darbuotųsi moterų sielovadoje (pvz., lankytojų moterų namus). Ypatingą svarbą diakonių tarnystė įgauna krikštijant suaugusias moteris. Po krikšto (panardinant) diakonė arba kita moteris tepdavo pakrikštytąją aliejumi, nes vyrui juk nepadoru moters krūtinę tepti aliejais; tuo tarpu pakrikštytosios galvos patepimas buvo rezervuotas krikštijančiajam

dvasininkui. Kadangi *Didaskalijoje* aprašoma tiek vyrų, tiek moterų diakonija (diakonai ir diakonės), vėliau kilo ginčas dėl moterų ordinacijos, tačiau pats veikalas apie tai nedaug tepasako. Konfliktas tarp vyskupo ir našlių tik išreiškia didėjančią įtakos slinkti iš vienos bendruomenės išlaikomos grupės į kitą (123).

Pirmasis Klemenso laiškas, Didachė, Ignoto Antiochiečio laiškas, Apaštališkoji tradicija ir Siriškoji didaskalija yra svarbiausi pirmų trijų amžių tekstai, liudijantys tiesioginę diakonų sąsają su vyskupu be presbiterių „tarpininkavimo“.

f) Apaštališkosios konstitucijos. Apaštališkosiose konstitucijose (III a. arba IV a. pradžia) pateikiami ilgesni ar trumpesni iš dalies visiškai iš naujo, iš dalies tik esminiais klausimais perdirbti *Didaskalijos* tekstai. Žodis „diakonija“ tuo metu paprastai taikytas visiems diakonams ir apskritai žemesniajai dvasininkijai. Diakonijos srityje didžiosios krikščionių bendruomenės turėdavo daug pagalbininkų, kuriuos sujungė „diakonijos“ sąvoka (124).

Santykiai tarp vyskupų ir diakonų Apaštališkosiose konstitucijose yra tokie pat, kaip ir *Didaskalijoje*: „Be to, diakonas turi būti vyskupo ausys ir akys, širdis ir siela, kad vyskupas galėtų užsiimti svarbesniais, o ne mažareikšmiais dalykais, panašiai kaip Jetras patarinėdavo Mozei, kuris jo patarimų mielai klausydavosi“ (125). Apaštališkosios konstitucijos išsiskiria naujomis ekleziologinėmis metaforomis: vyskupas yra tartum didelio laivo vairininkas, diakonai – jūreiviai ir irklininkai (126). Kitaip nei *Siriškojoje didaskalijoje*, Apaštališkosiose konstitucijose minimas diakonų, subdiakonų ir lektorių iššventinimas rankų uždėjimu (127), draustas *Apaštališkojoje tradicijoje* ir *Didaskalijoje* (128). Dovanų dalijimas dvasininkams leidžia spėti, kad presbiteriai jau suprofesionalėję, t. y. tapę „etatinais“, ir stovi ant aukštesnės hierarchinės pakopos nei diakonai (129).

Apibendrinimas. Trumpa kelių patristinių šaltinių apžvalga atskleidė bažnytinių tarnybų rutuliojimąsi. Diakonatas visur aptariamas drauge su episkopatu, nes diakonija laikoma viena iš vyskupo funkcijų. Diakoninę užduotį vyskupas deleguodavo diakonams. Diakonatas buvo taip artimai susijęs su episkopatu, kad vyskupo ir diakono tarnybos senojoje Bažnyčioje priminė dvynes (130). Neretai santykis tarp vyskupo ir diakono būdavo kaip tarp tėvo ir sūnaus. Artimai bendradarbiaudamas su diakonais, vyskupas pavesdavo jiems administracines užduotis. Kai vyskupui iškildavo kančios grėsmė, šis valdyti bažnytinį turtą perduodavo ne presbiteriui, bet diakonui, nes pastarasis dažniausiai tapdavo jo įpėdiniu. Kaip popiežiaus legatai, diakonai vadovaudavo visuotiniams susirinkimams, pasirašinė-

davo vyskupų nutarimus (131). Presbiteratas kaip bažnytinė tarnyba ankstyvojoje Bažnyčioje buvo silpnas. Pamažu stiprėjant presbiteratui, kildavo konfliktų su diakonais dėl tarnybinės kompetencijos. Vėliau tai iš dalies paskatino panaikinti diakonata kaip nuolatinę šventimais suteikiamą tarnybą.

Nuolatinio diakonato išnykimo priežastys

Diakonatas kaip bažnytinė tarnyba ankstyvojoje krikščionybėje (I–IV a.) klestėjo, tačiau tolesnėje bažnytinių tarnybų raidoje jo erdvė vis siaurėjo. II a. bendruomenių gyvenimą vis dar ženklino tarnautojų ir pasauliečių bendradarbiavimas sielovadoje, tačiau nuo III a. pradžios ėmė ryškėti tendencija visas svarbias užduotis bendruomenėje rezervuoti vien dvasininkijai (132). Nors diakonatas priklausė dvasininkijai, diakonams tenka vis mažiau jų savitą profilį atitinkančių užduočių. Čia įvardysiu tikrai kelias, bet pačias svarbiausias, nuolatinio diakonato išnykimo priežastis.

a) Episkopato sustiprėjimas. Hierarchinių tarnybų sklaida ankstyvosios Bažnyčios istorijoje susijusi su vyskupo tarnybos plėtojimu. *Didachėje* bendruomenė raginama gerbti vyskupus: „Jie gerbtini kartu su pranašais ir mokytojais“ (133). II a. viduryje pranašų ir mokytojų tarnystės pranyko (134). Jų funkcijas perėmė iš pradžių vyskupai, paskui presbiteriai. Tai labai sustiprino vyskupo tarnybos autoritetą. Ignotas Antiochietis jau užsimena apie bendruomenei vadovaujantį vyskupą (*monepiscopus*) (135). Tarnybų raidos istorija rodo, kad episkopatas ir presbiteratas gavo naujų veiklos laukų bei atitinkamų postūmių plėtotis ir sustiprėjo, tuo metu diakonatas liko nuskriaustas ir pamažu tapo pereinamąja pakopa į presbiteratą (136).

b) Diakonų nesąžiningumas. Diakonai savo užduotis ankstyvojoje Bažnyčioje vykdavo ne visada idealiai. Vyskupo patikėtiniai kartais piktnaudžiaudavo savo tarnyba ir papiktindavo tautą. Bažnyčios tėvai mini diakonų nesąžiningumą ir nedorumą. Hermo ganytojas savo pamoksle ragina diakonus atgailauti, nes jie „netikusiai tarnavo, apvaginėjo našles bei našlaičius ir asmeniškai pelnėsi iš jiems patikėtosios tarnybos“ (137). Origenas *Mt 21, 12–13* aiškina susiedamas tai su diakonais: diakonai, neteisingai skirstantys vargšams skirtus pinigus, nesiskiria nuo Jeruzalės šventyklos pinigų keitėjų, kurių stalus išvartė Viešpats (138). Kiprijonas Kartaginietis viename laiške vyskupui Rogacianui (apie 248 m.) moko, kaip elgtis su neklusniu diakonu (*Diacono tuo*): „Bet diakonai turi atminti, kad apaštalus, t. y. vyskopus ir vyresnius, išrinko Viešpats, o diakonai kaip vyskupiškiosios tarnybos ir Bažnyčios tarnai atsirado tik po Viešpaties įžengimo į dangų“ (139).

Titulas *tuus diaconus* vartojamas tiesiog techniškai ir atspindi šio diakono ir jo vyskupo santykį. Vyskupas šį diakoną laiko tarnautoju. Vyskupo Rogaciano nusiskundimą smarkiai jį ižeidusiu diakonu Kiprijonas pateikė Kartaginoje susirinkusiam sinodui, kuris vienbalsiai pasmerkė nepagarbų kaltinamojo elgesį. Kiprijonas dar mini Romos diakoną Nikostratą: pastarasis „neteko diakono tarnybos, kai apgaulingai kaip šventyklos plėšikas pasisavino Bažnyčios pinigus ir nedavė našlėms bei našlaičiams atidėtų sumų“ (140).

Diakono veikla būdavo didelis iššūkis, nes jis valdydavo bažnytinį turtą ir globodavo vargšus. Tai sukeldavo gaušių pagundų, kurioms ne kiekvienas atsispirdavo (141).

c) Presbiterato stiprėjimas. Presbiterato reikšmė vis augo. Presbiteriai paprastai mokydavo katechumenus, nors mokytoju galėdavo būti ir pasaulietis. Tačiau krinta į akis, kad tarp *Apaštališkojoje tradicijoje* išvardytų luomų mokytojų luomo nėra. Bažnyčioje iš pradžių mokydavo pranašai ir mokytojai, tačiau II a. pabaigoje jie jau pranyksta. Jų užduotys buvo perduotos vyskupams bei kunigams, bet, deja, ne diakonams (142).

Siriškojoje didaskalijoje įtaigiai paliudyta, kaip tarnybas suvokė ankstyvieji krikščionys. Kaip sakyta, nuo III a. pradžios svarbiausias užduotis bendruomenėje mėginta perduoti dvasininkijai (143). Iš vėlesnių Apaštališkųjų konstitucijų akivaizdu, kad diakono funkcijas perima presbiteratas: „Nustatome, kad vyskupas bažnytiniam turtui turėtų valdžią. <...> kad jo įgaliojimu viską stokojančiųjų labai valdytų ir jiems dievobaimingai bei atsargiai dalytų kunigai ir diakonai“ (144). Apaštališkosiose konstitucijose net ginamas diakonų veiklos baras: „Nė vienam likusių dvasininkų neleidžiama vykdyti diakono tarnybos“ (145).

Ambroziastras (146) pagrindžia plačią presbiterių veiklos sritį: „*Maior enim ordo intra se et apud se habet et minorem; presbyter et diaconi agit officium exorcistae et lectoris*“ (147). Anot jo, aukštesnė hierarchinė tarnyba apima ir žemesniosios tarnybos pareigas. Diakonų skaičius liko apribotas septyniais, bet presbiterių tuo metu vis gausėjo. Tad ilgainiui vyskupas savo žinioje turėjo gausų presbiterių būrį ir nedaug diakonų (148). Jei bažnytinėje administracijoje presbiteris eidavo ypatingas, paprastai vyskupo vykdomas pareigas, vyskupui leidus, jis galėdavo pasiimti jam padėsiantį diakoną. Tolesnėje raidoje diakonai tapo faktiškai pavaldūs presbiteriams. Kiprijonas du kartus pamini presbiterio diakoną (149). Tad diakonų III a. turėdavo ne tik vyskupai, bet ir kai kurie kunigai.

Remiantis IV–VIII a. šaltiniais, diakonams ir apskritai žemesniajai dvasininkijai vadovaudavo arkidiakonas,

kurį diakonai „kaip uoliausią išsirinkdavo iš savo būrio ir pakeldavo arkidiakonu“ (150). Jis būdavo jungiamoji grandis tarp kaimo vietovėse dažnai plačiai išsibarsčiusių diakonų ir mieste reziduojančio vyskupo. Arkidiakonas ne tik vadovaudavo bažnytinei *caritas* tarnybai, bet net ir egzistavo dalinė paprotinė teisė, suteikdavusi arkidiakonui teisę paliudyti, kad diakonas vertas būti išsventintas į kunigus. Akivaizdu, kad diakonatas jau laikomas pereinamąja pakopa pakeliui į presbiteratą. Savo tarnybos galia arkidiakonas Vakaruose įgijo teisę prižiūrėti ir vizituoti kaimo dvasininkiją. Nuo IV a. jis turėjo teisę ir pareigą informuoti vyskupą apie kiekvieną drausmės pažeidimą. Kadangi tokie diakonai būdavo susiję su bažnytinio gyvenimo ašimi (*cardo*) laikyta vyskupo bažnyčia, jie vadinti *cardinales* (151). Atrodo, kad šiuo metu diakonai pamažu atsisakė socialinės veiklos. Arkidiakono tarnyba buvo labai reikšminga; jis labai plačiu mastu, panašiai kaip šiandienis generalvikaras, vykdydavo bažnytinę jurisdikciją, padėdavo vyskupui valdyti vyskupiją, prižiūrėdavo žemesniuosius dvasininkus ir vadovaudavo bažnytiniais notarams. Todėl pašalinimas iš šio posto, kai arkidiakonas būdavo išsventinamas kunigu, prilygdavo pažeminimui (152).

d) Presbiterių protestas. Akivaizdu, jog tarp diakonų ir kunigų kildavo įtampų: diakonai siekdavo lygybės su presbiteriais, o pastarieji apeliuodavo į savo aukštesnį kunigiškąjį rangą. Nikėjos Susirinkimas pareiškė, kad diakonai yra vyskupo tarnai ir žemesni už presbiterius. Susirinkimo tėvai skyrė diakonų santykį su presbiteriais ir santykį su vyskupais. Diakonų rangas lieka žemesnis už kunigų, bet jie išlieka vyskupo tarnais (153).

Jeronimo ir Ambroziastro raštai liudija, jog hierarchinis klausimas ypač aktualus buvo Romoje. Jeronimas (apie 420 m.), popiežiaus Damazo draugas ir patarėjas, buvo įtakingas vienuoliškų idėjų gynėjas prabangiu gyvenimu besimėgaujantioje Romoje. Asketinei pakraipai sostinėje priešinosi ir nemažai dvasininkijos. Jeronimas tikėjosi tapti Damazo įpėdiniu: „Kone visi laikė mane tinkamu aukščiausiai dvasinei tarnybai. Palaimintasis popiežius Damazas nieko nedarydavo neatsiklausęs manęs. Buvau laikomas šventu, nuolankiu ir iškalbiu“ (154). Mirus Damazui, popiežiumi buvo išrinktas diakonas Siricijus (384–399). Jeronimas, turėjęs dingstį būti nepatenkintas naujuoju Romos vyskupu, įvertino Siricijų ne itin maloniais žodžiais (155). Visą savo kritiką jis nukreipė į Romos diakonus: „Štai girdėjau, kad vienas kliedi, jog diakonai yra aukščiau presbiterių, t. y. vyskupų. Apaštalas nedviprasmiškai moko, kad presbiteriai ir vyskupai stovi ant tos pačios pakopos. Kaip stalų ir našlių tarnas galėjo drįsti taip pasipūtėliškai iškelti save virš vyrų, kurių malda suda bartinamas Kristaus kūnas ir kraujas?“ (156).

Ambroziastras irgi pabrėžia presbiterių pirmumą: „*Sic autem diaconos adversus presbyteros defendit, quasi ex presbiteris diaconi et non ex diaconibus presbyteri ordinentur*“ (157). Jis atstovauja nuomonei, kad presbiteriai yra aukščiau už diakonus, nes iš diakonų šventinami presbiteriai, o ne atvirkščiai. Ambroziastras ir Jeronimas primena Apaštalų darbus, kur diakonai išties yra stalų ir našlių tarnai (bei bažnytinių tarnautojų tarnai). Ambroziastras norėjo apriboti diakonų kompetenciją ta prasme, kad jie imtųsi tik Dievo jiems priskirtų užduočių. Jis jaučiasi turįs teisę diakonus laikyti presbiterių tarnais (158). Diakonai lyginami su Senojo Testamento levitais: kaip levitai buvo pavaldūs Senojo Testamento kunigams, taip ir diakonai turi būti pavaldūs presbiteriams. Levitai apskritai neturėjo didelės reikšmės žydu kunigijoje, todėl tai menkino ir diakonų statusą. Jeronimas stengiasi garantuoti presbiteratui lygią padėtį su episkopatu, nes vyskupas jam tėra garbės titulas (159). Ta padėtis neišvengiamai vedė į konfliktus su diakonais, iš kurių dažniausiai būdavo renkami vyskupai. Diakonatas anuomet buvo parengiamoji pakopa vyskupo tarnybos link (160).

Diakonatas bergždžiai stengėsi atgauti ankstesnę vietą bažnytinėje hierarchijoje. Presbiteratas vis intensyviau priešinosi diakonų iškilesnei padėčiai. IV a. keliuose sinoduose dėtos pastangos diakonatą pajungti presbiteratui (161). Nuo V a. jau aiškiai juntama „presbiterinių“ teorijų, menkinančių diakono užduotį siekiant juos pajungti presbiteriams, įtaka. Nuolatinis ir perspektyvus presbiterių privalumas buvo galimybė kartu su vyskupu švęsti Eucharistiją, o pastarojo nesant ir tam šventimui vadovauti. Faktiniu diakonų pajungimu presbiteriams žengtas pirmas žingsnis link diakonato kaip vien pereinamosios pakopos pakeliui į presbiteratą statuso. Tad kunigų luomas tik laipsniškai įgijo savo šiandienę reikšmę, o diakonatas sunyko (162).

e) Agapinio valgyimo panaikinimas. II–III a. Eucharistijos ir bendruomeninio valgyimo jungtį dėl liturginių-teologinių bei socialinių priežasčių imta laikyti problemiška. Nuo III a. agapė vis labiau tampa *caritas* dalimi, virsdama našlių agape ir rūpinimusi vargšais (163). Vargšų globai IV a. tapus vieša bažnytinė veikla, agapė bažnytinėse patalpose uždraudžiama: „Kad bažnyčiose vadinamosios agapės nebūtų rengiamos ir Dievo namuose nebūtų valgoma bei ruošiami guoliai“ (164). Nuo V a. agapių bendruomenėse beveik nebepasitaiko (165). Prie agapinio valgyimo panaikinimo prisidėjo ir pirmųjų krikščionių vadinamųjų „namų bažnyčių“ sunykimas, nes atsirado specialiai tam skirti pastatai – bažnyčios. Tai pakenkė diakonatui, nes diakonai neteko vieno iš savo veiklos laukų ir nuo IV–V a. nebevidino beveik jokio vaidmens karitatyvinėje srityje (166).

f) Pareiga laikytis celibato. Diakonata smarkiai pakirto monastinio viengungystės idealo įgyvendinimas Bažnyčios tarnybų struktūroje. Maždaug iki 300 m., regis, vyskupai, kunigai ir diakonai savo nuožiūra patys pasirinkdavo, ar jiems savo tarnybą vykdyti vedusiems ar ne (167).

Elvyros sinode (306 m.) suformuluotas pirmas įsakymas laikytis celibato: visiems vyskupams, kunigams ir diakonams draudžiama santykiuoti su savo žmonomis ir pradėti su jomis vaikus. Šiuo įsakymu, grasinant pašalinimo iš tarnybos bausme, iš vedusių dvasininkų atimama laisvė praktikuoti santuokinį gyvenimą (168). Įdomi Ankyros sinodo (314 m.) taktika: išimtis padaroma diakonui, prieš šventimus vyskupui pareiškiančiam, jog turįs vesti, nes kitaip negalėsiąs gyventi. Jei iššventintas veda, jis gali likti tarnyboje! Bet jei iššventinimo metu tyli ir iššventinamas prisiima pareigą gyventi nevedęs, bet vėliau veda, tada diakonato netenka (169). Atrodo, jog anuomet viengungystės klausimas buvo labai svarbus, nes išniro net Nikėjos Susirinkime (325 m.). 3-uoju kanonu dvasininkui netgi draudžiama turėti šeimninę, išskyrus motiną, seserį, tetą ar moterį, kuri negali kelti jokio įtarimo (170). Kunigams ir diakonams, turėjusiems santuokinių santykių su savo žmonomis, Toledo (apie 400 m.) ir Turino (401 m.) sinodai užkerta kelią siekti aukštesnio rango šventimų hierarchijoje (171). Labai griežtai celibato reikalauja Oranžo sinodas (441 m.). Vedęs dvasininkas, stodamas į diakonatą, privalo pažadėti nebesinaudoti savo santuokine teise; jei pažado nesilaiko, šalinamas iš tarnybos (172). Vėlesni sinodai celibato įstatymą dar labiau įtvirtina: „Vyskupu, kunigu ar diakonu nevalia iššventinti nė vieno pasauliečio, kuris nėra mažiausiai metus atsivertęs (davęs susilaikymo įžado)“ (173). „Potvarkis, kad greta vyskupų bei kunigų ir diakonai, <...> jei jau yra vedę, privalo atsisakyti santuokinės bendrystės, nuo dabar kaip nuolat primenama pareiga ženklina Vakarų Bažnyčios visų provincijų sinodinius nutarimus“ (174). Išryškėja skirtumas tarp Rytų ir Vakarų. Rytų Bažnyčioje iki aukštesniųjų šventimų susituokusieji gali tęsti savo santuoką, o Vakarų Bažnyčioje turi susilaikyti nuo santuokinių santykių (175). Pagrindinis argumentas, kodėl diakonui privalo laikytis celibato, apsiriobojo vieninteliu motyvu – jo dalyvavimu Eucharistijos kulte. Kiti argumentai, kaip antai galimybė niekieno nesaistomam būti Viešpaties dispozicijoje dėl Dangaus karalystės arba nepadalytas atsidavimas pastoracinei tarnybai, kai neprivalo rūpintis savo šeima, neturėjo jokio vaidmens. Diakono susilaikymas ir celibatas grįsti kultinio švarumo būtinybe (176). Galėjo būti ir praktinių sumetimų. Vyskupais jau anksti rinkti nevedę vyrai, nes persekiojimų laikais jie būdavo labiau nepriklausomi. Kadangi diakonas dažnai tapdavo vyskupo įpėdiniu,

kaip savaime suprantamas dalykas siūlėsi ir diakono celibatas. Diakonas, kaip ir vyskupas, turėjo gyventi nevedęs (177).

g) Diakonų nutolimas nuo diakonijos. III–IV a. diakono tarnyba prarado savo tiesioginį ryšį su socialine diakonija. Žvelgiant teologiškai, galima sakyti, kad šventybė linko išstumti tai, kas socialu, kultas – karitatyvines tarnystes, nors iš pradžių to nebuvo. Diakono pradinis teologinis vaidmuo, liturgiškai susijęs su krikščionių egzistencijai svarbia Vakarienes šventimo karitatyvine reikšme, darėsi vis neryškesnis. Keista, kad tas vaidmuo menko dvasininkų skaičiui didėjant (178). „Diakono vaidmens supratimui pirminę reikšmę įgijo jo liturginės funkcijos, o faktinė diakonija vis labiau traukėsi į antrą vietą arba su diakono liturgine veikla imta sieti tik idėjos lygmeniu“ (179).

h) Pasauliečių tarnysčių plėtra. Bažnyčia ilgą laiką puoselėjo paprotį net labai didelėje bendruomenėje turėti tik septynis diakonus: „Mieste, net labai dideliame, paprastai turi būti tik 7 diakonai. Tuo įsitikinsi paskaitęs Apaštalų darbus“ (180). Jų darbas iš pradžių, rodos, iš tiesų apsiribodavo karitatyvine veikla, reikalaudavusia daug laiko ir pastangų. Kadangi diakonų skaičius buvo ribotas, šie savo užduotis (tarnavimą ligoniams, kaliniams, vargšams, rūpinimąsi nepalaidotais mirusiais), kurių jiems būdavo per daug, perduodavo kitiems. Diakonų luomo užduočių laukas buvo toks platus, kad jiems teko skirti pagalbininkų, vadintų „subdiakonais“ (181). „Ant subdiakono ranka neuždėtina; jis veikiau paskirtinas klausyti diakono nurodymų“ (182). Subdiakonas tiesiogiai pavaldus diakonui. Subdiakono tarnystės išsirutuliojimas liudija bažnytinių užduočių gausėjimą ir sykiu didėjančią diferenciaciją hierarchijoje. Subdiakonas nepriskiriamas dvasininkijai (183).

Diakoninės užduotys pamažu perleistos ne tik ant žemesnės pakopos stovėjusiems subdiakonams, akolitams, egzorcistams ir lektoriams, bet ir presbiteriams. Todėl taip ir nutiko, kad greta hierarchinio luomo (vyskupų, kunigų, diakonų) išsirutuliojo nemažai ir pasauliečių atliekamų tarnysčių, vadintų „žemesniais šventimais“ (minoristai). Be to, atsižvelgtina į tai, kad diakonai, vyskupo pagalbininkai, ėmė jaustis užimantys tokią aukštą padėtį, kad mėgindavo atsikratyti savo žemesniųjų tarnysčių, užkraudami jas subdiakonams (184). Tad labai greitai ir subdiakonatas tapo perėinamąja pakopa, nes subdiakonai lengvai galėdavo pasiekti aukštesnį rangą (185).

Šventojo Rašto skaitymas iš pradžių buvo išsilavinusių presbiterių ir diakonų, net pasauliečių pareiga,

bet II–III a. laipsniškai išsikristalizavo pasauliečių tarnystė – lektoratas (186). Apaštališkosios konstitucijos liudija ir pasauliečių tarnysčių, kaip antai lektorato ir subdiakonato, paplitimą, ir naujų tarnysčių (ostijarijų ir psalmių giedotojų) atsiradimą.

Antiochijos sinodas (341 m.) apribojo kaimo bendruomenių vyskupų teisę teikti šventimus: šie tegalėjo „skirti lektorius, subdiakonus ir egzorcistus bei tenkintis jų paaukštinimu“, bet neturėjo „drįsti iššventinti ko nors į kunigus ar diakonus“ be miesto, kuriam priklausė pats kaimo vietovės vyskupas ir pati vietovė, vyskupo žinios (187). Tai prisidėjo prie pasauliečių tarnysčių suklestėjimo. IV a. sinodai nagrinėjo dvasininkų ir pasauliečių kompetencijų klausimus, nes šie vis labiau stūmė diakonus iš diakoninės veiklos (188). „Lygiai taip pat minoristai neturi imtis diakonų funkcijų, o pastarieji – kunigų“ (189). Laodikėjos sinodas (apie 341 m.) uždraudė subdiakonams užimti vietą diakonikone (diakonams skirtoje vietoje), liesti šventuosius indus, dalyti duoną ir laiminti taure (190). Tas pats sinodas subdiakonams, lektoriams ir kantoriams taip pat uždraudė dėvėti orarįjumą (orarijumas atitinka šiandienę stulą) (191).

Kiekybinė (aukštesniųjų ir žemesniųjų) dvasininkų proporcija buvo nesubalansuota. Euzebijus mini Romos bendruomenę turėjus vieną vyskupą, 46 kunigus, 7 diakonus, 7 subdiakonus, 42 akolitus, 52 egzorcistus, lektorius bei ostiarįjus ir per 1500 našlių ir remtinųjų. Roma buvo padalyta į septynias sritis, kiekviena iš jų buvo pavaldi vienam diakonui (192).

Nekart mėginta pagausinti diakonų, tačiau sėkmė šių pastangų nevainikavo (193). Diakonatas prarado reikšmę, nes neteko savo funkcijos.

Apibendrinimas. IV a. presbiteriai ir pasauliečiai ima užurpuoti diakonines užduotis. Diakoninės veiklos sritis diakonams priklausė vis mažiau, tačiau nauja diakonato forma, galėjusi padėti diakonatui įveikti tapatybės krizę, neišsirutuliojo. Diakonatas šių pasikėsimų neatlaikė ir prarado savo savitą pobūdį bei būdingą savirovą (194). Diakonato virsmas kunigiškosios tarnybos pirmąją pakopa sykiu jį nuvertino: diakono tarnyba vis labiau virto žemesniąja kunigiškosios hierarchijos laiptų pakopa. Šitaip diakonatas, kaip nuolatinis šventimų laipsnis, iš istorijos pasitraukė, likdamas vien formalia šventimų pakopa rengiantis kunigo šventimams.

Diakoninė Bažnyčios praktika be nuolatinų diakonų

a) Diakonija po konstantiniškosios pervartos. IV a. krikščionių Bažnyčia iš mažumos Bažnyčios virto vi-

suomenės gyvenimui didelę įtaką darančiu veiksniu. 313 m. imperatorius Konstantinas krikščionių religijai garantavo visišką tikėjimo laisvę. Romos valstybė tapo krikščioniška, o krikščionybė – imperijos religija. Bažnyčia iškart susikūrė naujas istorines sąlygas atitinkančias krikščioniškosios diakonijos formas. Rūpinimasis vargšais ir apskritai socialinė veikla tapo esminiu autentiško buvimo krikščionimi momentu. Jau rengiantis krikštui reikalauta mokytis veiklios artimo meilės ir *caritas* darbų (195). Kovodama su dideliu vargu, Bažnyčia ir jos diakonija stebėtinai daug nuveikė. Vargui palengvinti Bažnyčia ligi tol negirdėtu mastu telkė krikščionių bendruomenių narius bei išteklius ir tapo vos ne valstybine socialinio aprūpinimo sistema. Valstybė Bažnyčios diakoniją pripažino, skatino ir keldavo jai užduotis (196).

Pagerėjus Bažnyčios materialinei padėčiai, tikinčiųjų indėlis į lėšų telkimą stokojantiesiems sumažėjo. Vyskupų ir bendruomenių turtai irgi tapo lėšų vargšų globai šaltiniu. Vyskupai pradėjo rūpintis visais asmenimis nepriklausomai nuo jų padėties ir tikybos (197).

Vyskupai ir jų bendruomenės buvo ne tik atsakingi už rūpinimąsi vargšais, bet ir už daugelį kitų socialinių sričių. Pirmosios karitatyvinės įstaigos buvo skirtos teikti nakvynę pro šalį keliaujantiems krikščionims, ypač piligrimams. Didmiesčių bendruomenėse atsirado tokios specializuotos įstaigos kaip vargšų namai, ligoninės, senelių ir našlių prieglaudos. Tikrai nesavanaudiška ligonių globa prasidėjo tik sulig krikščioniškąja karitatyvine veikla, grįsta vyskupų ar vienuolynų iniciatyvomis (198).

Naujų impulsų diakonijos srityje davė vienuolystės atsiradimas. Vienuoliai atsidavė socialiniam aprūpinimui, ligonių globai. Plintant vienuolystei ir vienuolynų tinklui, labiau imta rūpintis vargšais. Asketiniai idealai labai greitai susiliejo su rūpinimosi kenčiančiaisiais šiame pasaulyje mintimi. Vienuolynų jungtis su naujai atsiradusia diakonijos institucija reiškėsi įvairiomis formomis (199).

Kaip vyskupiškos veiklos pavyzdys minėtina šv. Bazilijaus Didžiojo suburta vargšų gyvenvietė. Būdamas Cezarėjos vyskupu, Bazilijus apie bažnyčią bei vienuolyną pristeigė prieglaudų, vargšų namų, ligoninių ir epideminių barakų, taip sukurdamas ištisą artimo meilės ir socialinės rūpybos miestą, kuriame jo vienuoliai atrado tinkamą veiklos lauką. Tai suteikė perspektyvių paskatų ir vienuolystei, ir ankstyvosios krikščionybės *caritas* raidai. Nusiziūrėjus nuo Rytų, tokios ligoninės imtos steigti ir Vakaruose (200). Galijoje visos bažnyčios – katedros, vienuolynai, taip pat tikriausiai

ir kaimo bažnyčios – buvo įpareigosios išlaikyti tam tikrą kiekį vargšų ir atskirai juos surašyti (201).

Didieji to meto pamokslininkai ir teologai nenuilstamai pabrėždavo diakonijos pareigą. Asketinių idealų susiliejimas su rūpinimosi kenčiančiaisiais idėja daug prisidėjo prie organizuoto diakoninio darbo išlaikymo audringais Didžiojo tautų kraustymosi laikais. Sąvoka *diaconia* buvo *terminus technicus*, žymėjęs vienuolyno iš vienuolių uždirdamų lėšų vykdomą organizuotą vargšų globą – pirmiausia VI–VII a. (202). Anuo metu įvairūs ordinais ir religinės kongregacijos perėmė bent dalį karitatyvinių, kerigminių ar liturginių diakonato užduočių. Tai lėmė tiesioginės vyskupiškosios diakonijos nuosmukį: diakonas neteko savo tikrosios diakoninės funkcijos, o vietoj jos jam atiteko pirmiausia liturginė funkcija (203).

b) Ankstyvieji viduramžiai. Išdidžioji Romos imperija V–VII a. pamažu nyko. Šis irsmas vyko germanų tautų antplūdžio sąlygomis. Prasidėjusi tautų migracija atnešė daug kančių ir vargo. Bendros ir gerai organizuotos diakonijos nepavyko išlaikyti. Krikščionių Bažnyčios diakoninę veiklą vyskupams teko organizuoti iš naujo. Pavieniai iškilūs vyskupai ir vienuoliai diakonijos srityje išgelbėjo tai, ką buvo įmanoma išgelbėti (204).

Tautų migracijos laikotarpiu suklestėjo vienuolynų diakonija. Iškiliausia to meto asmenybė buvo popiežius Grigalius Didysis. Jis išleido potvarkį, kuriuo vadovauti ligoninėms leista tik vienuoliams ir vienuolėms. Vienuolyno ir ligoninės jungtį tai įtvirtino Vakaruose keliems šimtmečiams (205). Antrasis Tūro (*Tours*) sinodas (567 m.) ėmėsi priemonių prieš klajojančių elgetų siautėjimą: kiekviena parapinė bendruomenė privalėjo pati pasirūpinti savo vargšais. Už tokį rūpinimąsi vargšais atsakingas ne tik klebonas, bet ir bendruomenės nariai. Šiame sinodo paskatinime pasireiškė silpnas senosios Bažnyčios diakonijos atgarsis (206). Nykstančio diakonato ir bendruomeninės vargšų globos vietą užima klebonas ir bendruomenė.

Nuo imperatoriaus Karolio Didžiojo laikų (747–814 m.) bažnytinė diakonija atsigauna. Diakoninę pareigą imperatorius laikė savo užduotimi. Rūpintis vargšais jis įpareigojo ir savo imperijos politines instancijas. Karolis Didysis ne tik rėmė imperijos stokojančiuosius, bet ir siūsdavo pinigų ten, kur vyravo vargas (pvz., į Siriją, Egiptą, Afriką). Jis reikalavo įpareigoti feodalus rūpintis savo valdiniais kaip didele šeima. Vėlyvaisiais viduramžiais iš to išsirutuliojo vyresnybės diakonatas, įpareigojantis didikus rūpintis jiems pavestaisiais – tarnais, samdiniais, baudžiauninkais. Tad diakoniškoji tarnyba atitekdavo ir valdžią turinčiam krikščioniui.

Galima tik apgailestauti, kad nuo Karolio Didžiojo nė vienas imperatorius nerodė noro būti tikru vargšų globėju. Atsižvelgtina į tai, jog stiprėjant feodalinei sistemai išsikristalizavo dvejopa (pasauliečių vykdoma ir bažnytinė) diakoninė atsakomybė (207). Įgyvendinant karolingiškąją *caritas* sistemos reformą, niekas nemane iš naujo pasitelkti diakonus. Kai kuriose vietinėse Bažnyčiose diakonatas traktuotas kaip labai prestižinis savarankiškas dvasinis rangas su liturginėmis užduotimis, bet apskritai laikytas pereinanąja pakopa pakeliui į kunigo tarnybą (208).

Vargšų globa vėl, kaip ir pačioje pradžioje, laikoma pirmiausia vyskupo užduotimi. Pasauliečių potencialas dar neišnaudojamas (209). Diakonijai įgijus kitokių formų ir perėjus į kitų rankas (pvz., į vienuolynų, valstybinės valdžios), diakono tarnyba nuo VIII a. galutinai neteko savo tikslo ir reikšmės. Būti diakonu atrodė taip neįprasta, kad hierarchinio laipsnio pavadinimas likdavo visam laikui susietas su asmens vardu (pvz., Paulius Diakonas, Jonas Diakonas). Tai rodo, kad tais laikais diakono tarnyba jau buvo sunykusi (210).

Arkidiakonas, nuo seno iškiliausias vyskupo pagalbininkas vargšų globos srityje, dabar kaip savarankiškas tarnautojas vykdo tik jurisdikcinę valdžią savo rajone, kone atitikdamas šiandienį generalvikarą (211).

c) Nauji pradmenys viduramžių diakonijoje. Diakonatas kaip nuolatinė bažnytinė tarnyba Bažnyčios gyvenime viduramžiais ir toliau liko apleistas. Branginta Eucharistija, todėl didesnės svarbos įgauna kunigo šventimai. Kunigų gausa lėmė, kad presbiteratui atiteko liturginės diakono užduotys. Nuo IX a. įsivyravo visuotinė praktika Mišias švęsti be bendruomenės (*missa sine populo*). Atsiradus vadinamosioms tyliosioms Mišioms, atrodė, jog diakono dalyvavimas Eucharistijos liturgijoje nereikalingas (212).

Bažnyčios diakonija labai veikliai praktikuota vienuolynuose. Kliuni reforma suteikė polėkį vienuoliškajam gyvenimui ir pagyvino vargšų globą. Vienuolynų diakonija išsilaikė, nes perėmė diakonijos užduotis, iš pradžių tekusias bendruomenei (213).

Į diakoniją ypač įsitraukė pasauliečiai, davę pradžią diakoninėms iniciatyvoms įvairiuose sąjūdžiuose. Katalikiškosios diakonijos varomoji jėga buvo paplitęs mokymas apie gerus darbus ir nuopelnus siekiant Dangaus karalystės. Atsirado pasauliečių brolijų, kaip antai laidojimo, slaugos, užtariamiosios maldos draugijos. Jos suteikė viduramžiams karitatyvinį pobūdį ir atspindėjo to meto vargus bei užduotis (214).

Organizuotas diakoninis pasauliečių darbas prasidėjo steigiant tik viduramžiams būdingus ordinus, savitai sujungusius vienuoliškuosius ir riteriškuosius elementus. Dvasinės brolijos įsteigė gausybę ligoninių ir pranoko kuklią krikščioniškojo meilės darbo pradžią ankstyvaisiais viduramžiais. Viršūnę šis sąjūdis pasiekė XIII a. Vėliau vienos brolijos sudvasininkėjo, kitos – supasaulėjo (215). Tad baigiantis viduramžiams bažnytinė diakonija susijungė su miestų piliečių rūpinimusi vargšais. Pasiturintys miestai labdarai skyrė gan daug. Ši miestietiška bažnytinė diakonija klestėjo ir reikėsi įvairialypėmis institucijomis (216).

Viduramžių klestėjimo laikotarpiu bažnytinė diakonija rėmėsi ordinais, pasauliečių sąjūdžiais ir krikščioniškosiomis brolijomis. Didieji ordinarai, kaip antai benediktinų ar šv. Pranciškaus, buvo įsteigti ne kaip kunigų ordinarai. Nariai iš pradžių būdavo pasauliečiai (217)!

d) Šv. Pranciškaus diakonatas. Didelę reikšmę katalikiškajai diakonijai ir diakonato tarnybai turi šv. Pranciškaus Asyžiečio asmuo (1182–1226). Jis pats teturėjo diakono šventimus. Biografai nedaug pasakoja apie šventojo diakonata, tarsi tai būtų ne taip jau svarbu, nes šv. Pranciškaus laikais nuolatinis diakonatas nebebuvo įprastas dalykas (218). Klausimas, kodėl jis tapo ne kunigu, bet „tik“ diakonu, jau gan anksti daugeliui nedaavė ramybės. Diakono šventimai šv. Pranciškui suteikė galią pamokslauti Bažnyčiai ir Bažnyčioje (219). Nuo seno kone sutartinai jo diakonystė aiškinta nusižeminimu ir pagarba kunigystei, tačiau šis motyvas tikrai nebuvo lemiamas. Šv. Pranciškaus nenorą priimti kunigo šventimus paprasčiausiai galima paaiškinti sąmoningu diakonato pasirinkimu siekiant ypatingu būdu susivienyti su Kristumi, tarnaujančiu Dievo tarnu. „Diakonatas jam reiškė ne vien „tik“ kažką menkesnio kunigystės atžvilgiu, bet ir visiškai garbingą, pilnatvišką bažnytinę tarnavimo tarnybą“ (220). Tradiciją, tikinančią, jog šv. Pranciškus netapo kunigu daugiausia iš nusižeminimo ir baimingos pagarbos, daug priešasčių verčia laikyti vėlesnių laikų išradimu. Pranciškus buvo apmąstęs diakonata, ir kaip tik tie apmąstymai paskatino jį siekti būtent šio, o ne kurio kito, šventimų laipsnio bei juo apsiriboti. Jam buvo būdinga aiški diakoninė sąmonė, stebėtinai ryškiai atsispindinti jo raštuose. *Poverello* laikais diakonatas pirmiausia buvo susijęs su liturgine sakramentine sritimi, būtent su *ministrare ad altare* (221). Tačiau jo diakonatas slėpingai reikėsi ir už griežtai liturginės sakramentinės srities ribų, pirmiausia – esminiu brolišku tarnavimu kasdienybėje. Tarnavimo tarnybą Pranciškus suvokė plačiau, ne vien kaip liturginę tarnystę. Jis visiškai sąmoningai troško būti Dievo ir žmonių (bei kūrinių) diakonas ir sakramentinis tarnaujančio Viešpaties atstovas. Pats Pran-

ciškus laikė save diakonu *par excellence* ir kiekviename ligonyje išvelgdavo kenčiantį ir nukryžiuotą Kristų. Tai sakramentiškai papildė ir pagilino jo kaip mažesniojo brolio asmeninį pašaukimą, kurį Pranciškus pavyzdinčiai įgyvendino kaip diakoninę egzistenciją, kaip gyvenimo diakonatą. Savo diakoniją jis suvokė kaip nuolankų tarnavimą kenčiančiam žmogui, kaip pirmenybę vargšams (222). Ne tiek liturgijoje, kiek kasdienybėje jo diakoninė tarnyba „slėpingai“ reikėsi kukliu buvimu mažesniu broliu, *servus omnium* egzistencija ir pirmiausia tarnavimu broliams (223).

Šv. Pranciškaus diakoninis dvasingumas ir šiandien laikomas esmingai svarbiu diakonatui. Pirmųjų diakonato būrelių (1951 m.) pirmtakai pranciškoniškąją laikyseną iškėlė kaip siektiną idealą. Lotynų Amerikos teologai šv. Pranciškų Asyžietį paskelbė pasirinkimo būti vargšų pusėje globėju (224).

e) Žlugęs mėginimas Tridente. Kaip atsakas į Reformaciją sušauktas Tridento Susirinkimas (1545–1563) siekė vidinio Bažnyčios atnaujinimo. Susirinkimas truko palyginti ilgai ir gvildeno gausybę ginčytinų teologinių dalykų, aktualių Reformacijos amžiuje. Čia apsiribosiu tik trumpu šventimų ir diakonato klausimo aptarimu. Įdomu, kad *Enchiridion symbolorum* (ed. Denzinger–Schönmetzer) pateikdamas Tridento Susirinkimo nutarimus nepateikia su diakonatu susijusių svarbiausių tekstų. Todėl čia naudosis pilnu Tridento Susirinkimo dokumentų rinkiniu (225).

Reformuotojai troško atgaivinti senosios Bažnyčios diakoniją. Tai privertė Susirinkimo tėvus dėmesio skirti ir šiam klausimui (226). Tridento Susirinkimo tėvai išskirtiniu vargšų globos (ir diakonijos) valdytoju paskelbė vyskupą: „Vargšų namus, *montes pietatis*, arba artimo meilės namus, ir visas kitas pamaldžias įstaigas, kad ir kaip vadinamas, – net ir tada, kai už minėtas vietas atsako pasauliečiai ir šios vietos apsaugotos išimties privilegija, – ir visa, kas įsteigta Dievo garbei, sielų išganymui ar vargšų paramai, savo tarnybos galia pagal šventųjų kanonų nuostatus kontroliuoja vyskupai“ (227). Diakonato klausimo Susirinkimo tėvai nesusiejo su vargšų globa, bet aptarė ją kaip Šventimų sakramento dalį: „Kas sako, kad Katalikų Bažnyčioje nėra dieviškuoju potvarčiu įsteigtos hierarchijos, sudarytos iš vyskupų, kunigų ir tarnų, tam skirtina anatema“ (228). Tarnai (*ministri*) mažų mažiausiai žymi diakonus, nes diakonų kolegija nuo seno vadinama *diaconium* arba *ministerium* (229). Susirinkimas vietoj žodžio „diakonai“ sąmoningai pasirinko neapibrėžtą terminą *ministri*, kad nebūtų priverstas nuspręsti, ar, be diakonų, Bažnyčios sakramentinei struktūrai priklauso žemesnės šventimų pakopos. Vienaip ar kitaip, diakonatas nedviprasmiškai įtrauktas

į hierarchiją (230). Tai atsispindi kitame kanone: „Kas sako, kad Katalikų Bažnyčioje, išskyrus kunigystę, nėra jokių kitų šventimų, nei aukštesnių, nei žemesnių, kuriais kaip laipteliais artinamasi prie kunigystės, tam skirtina anatema“ (231).

Mokymas apie *ordo* pabrėžė abipusę sąsają tarp Mišių aukos ir Šventimų sakramentų, *sacramentum ordinis* suvokdamas kaip *sacerdotium* ir į pastarąjį kreipdamas visas kitas tarnybas (232). Susirinkimo tėvai neabejojo šventimų sakramentiškumu, tačiau dėl sakramento vidinės esmės tikrumo nebuvo. Smarkiai ginčytasi dėl žemesniųjų šventimų: vieni teigė, jog žemesnieji šventimai yra sakramentiniai ir įsteigti Kristaus, kiti jų sakramentiškumą neigė: pvz., vyskupo šventimai nesakramentiniai, nes Šventimų sakramentas orientuotas į Eucharistiją, o vyskupo šventimais jokios papildomos galios šiuo atžvilgiu nesuteikiama (233). Todėl tikrasis sakramentas yra tik kunigo šventimai (234). Kalbėta apie septynis šventimus: ostijarijaus, lektorius, egzorcisto, akolito, subdiakono, diakono ir kunigo. „Nes subdiakonatas Bažnyčios tėvų ir šventųjų Susirinkimų priskiriamas aukštesniosioms *ordo* pakopoms“ (235). Tai atsispindėjo ir potridentiniame katekizme: aukštesnieji, arba šventieji, šventimai yra kunigiškieji, diakonato ir subdiakonato (236). Tačiau dėl celibato pareigos subdiakonatas bažnytinės teisės nebuvo priskirtas *sacri ordines* kaip sakramentinis (237). Tridento Susirinkimas pabrėžė *ordo* vienybę ir sakramentiškumą, bet klausimą, kokios kitos pakopos, išskyrus kunigo šventimus, vadintinos sakramentinėmis, paliko atvirą.

Mums ypač įdomus atrodo mėginimas atgaivinti žemesnius šventimus. 1563 m. sausio 5 d. prancūzai pateikė Susirinkimui reformos peticiją, kuria prašė atkurti senosios Bažnyčios papročius (diakonata ir viešąją atgailą) (238). Todėl Susirinkimo tėvams aptarti buvo pristatytas dokumentas apie diakonatą ir žemesnius šventimus siekiant vėl įvesti šventųjų šventimų funkcijas nuo diakonato iki ostijarijato. Susirinkimas nurodė visiems ordinarams rūpintis šių funkcijų atkūrimu savo vyskupijų katedrose, kolegijų ir parapijų bažnyčiose: „Jei keturioms žemesniosioms *ordo* pakopoms neužtenka nevedusių dvasininkų, juos pakeisti gali nepriekaištingos gyvensenos vedę vyrai, jei tik nėra dukart susituokę ir tinka imtis šių užduočių. Bažnyčioje jie teturi tozūrą ir tevilki dvasininko drabužiais“ (239). Priede nusakomos ostijarijaus, lektorius, egzorcisto, akolito, subdiakono ir diakono pareigos. Tai rodo Susirinkimo pastangas gražinti žemesniesiems šventimams jų reikšmę, nes jis tas šventimo pakopas laikė reikalingomis tarnybomis, kurių turėtojai vėliau nebūtinai turėjo tapti kunigais (240).

Galima spėti, jog tarp žemesniųjų šventimų turėtojų ir pasauliečių būta nesutarimų. Susirinkimui pirmiausia rūpėjo, kad funkcijos, kurioms numatyti šventimai, būtų atliekamos tik iššventintųjų. Tai atrodė taip svarbu, kad Susirinkimas dėl šio tikslo pareiškė sutinkąs, stingant kandidatų į kunigystę, mieliau suteikti žemesniuosius šventimus vedusiems pasauliečiams nei leisti prie altoriaus veikti neįšventintiesiems (241). Šiuo atveju Susirinkimas norėjo tarnavimą kultui atskirti nuo pasirengimo kunigystei. Potridentiniame katekizme diakonas apibūdinamas pagal senuosius bažnytinius nuostatus: „Nes jam (diakonui) privalu visada klausyti vyskupo <...> jam padėti <...>. Diakonui taip pat privalu būti tartum vyskupo akimi“ (242). Lieka tik apgailestauti, kad jo ekleziologinė funkcija buvo mažai apmąstyta (243).

Susirinkimo ketinimai ir potvarkis bei nurodymas atgaivinti žemesniuosius šventimus ir diakonatą, deja, nebuvo įgyvendinti. Galima spėti, kad net iki šiandien Bažnyčioje būtų egzistavęs nuolatinis tvirtas diakonatas, jei šis kanonas būtų vykdytas. Pagrindinė šio mėginimo žlugimo priežastis buvo pakankamas kunigų prieaugis (244). Tridento Susirinkimo mėginimą atgaivinti diakonatą XX a. vėl priminė nuolatinio diakonato šalininkai (245).

f) Protestantų diakonija ir katalikų *Caritas*. Didelis vaidmuo diakonijos istorijoje teko protestantų diakoninėms įstaigoms ir katalikų *Caritas* sąjungai. Prieš aptardami protestantų diakoniją, keliais žodžiais apžvelgsime didžiųjų reformuotojų požiūrius.

Martynas Liuteris (1483–1546) savo mokymą apie nuteisinimą grindė *sola fide* principu. Geri darbai, viduramžiais skatinę diakoniją, laikomi tik tikėjimo liudijimu (246). M. Liuteris panaikino vienuolynus kaip diakoninio darbo subjektus, nes diakoniją priskyre visuotinei kunigystei ir manė, kad pasirūpinti savo vargšais bendruomenė turi pati ar per tam tikrus organus. Šių organų pavadinimai gali keistis, tačiau jų pirmąpradė forma visada lieka biblinis diakonas. Tad Liuteris atnaujino diakonato užduotis jo paties taip ir neįvardydamas. Deja, bendruomeninė diakonija nepraktikuota taip intensyviai, kaip tikėjosi Liuteris (247). Tada plėtoti diakoniją jis patikėjo kunigaikščiams, perduodamas jiems socialinę atsakomybę (248). Nors Liuteris teigiamai žvelgė į diakonatą, jis neprisidėjo prie jo atnaujinimo bažnytinėse struktūrose, delsdamas diakonatą įvesti praktiškai ir atgaivinti pagal senosios Bažnyčios pavyzdį (249).

Ulrichas Cvinglis (1484–1531) diakoniją suvokė kaip pasaulietinę socialinę tarnystę. Pertvarkydamas diako-

natą jis siekė įgyvendinti konkrečią politinę ir socialinę krikščioniškosios visuomenės programą ir šiuo atžvilgiu toli pranoko Liuterį. Jo požiūriu, bažnytinė diakonija reiškiasi per visuotinę karitatyvinę krikščioniškosios visuomenės atsakomybę, ir tik taip. Tad ji pagrįstai galima laikyti „socialinių įstaigų“, vėliau atsiradusių protestantiškosios valstybės dėka, tėvu (250).

Jonas Kalvinas (1509–1564) teikė diakonijai didesnę reikšmę. Jis skyrė liturginius diakonus ir tuos, kurie globoja ligonius. Tačiau ta perskyra diakonijoje didelio vaidmens nevaicino, nes diakonines įstaigas faktiškai valdė magistratai. Tad valstybė gavo naujų impulsų socialiniam aprūpinimui plėtoti (251).

Nemenkai diakoniją pagyvino pietizmas (XVII a.), prisidėjęs prie pasauliečių diakoninės veiklos skatinimo: praktikuoti diakoniją raginti visi krikščionys. Bažnyčios struktūra laikyta sustabarėjusia institucija, o tikrasis dvasinis gyvenimas (*praxis pietatis*) esą rutuliojasi ne per struktūras, bet diakonijoje (252). Didelį postūmį XIX a. protestantų diakonijai suteikė vyrų ir moterų įsitraukimas į viešąją diakoninę darbą. Pastorius Theodoras Fliedneris (1800–1864) laikomas „moteriškosios diakonijos“ steigėju, o vadinamajai „vyriskajai diakonijai“ pradžia davė Johannas Hinrichas Wichernas (1808–1881) (253). Wichernas diakonatą įgyvendino įstaigų pavidalu ir kaip pasauliečių diakoniją. Tik vėliau jis sudarė teorinius Biblijos ir senosios Bažnyčios bendruomeninio diakonato atnaujinimo metmenis, tačiau didelio susidomėjimo tai nesulaukė (254). Ypač gyvas buvo diakonų institutas, tapęs neištekėjusių moterų tikėjimo, tarnavimo ir gyvenimo bendrystės vieta. Per diakonijos seserijas ir brolijas norėta žadinti bendruomenėse diakoninę sąmonę. Wichernas aiškino, kad diakonija yra esmingiausias Bažnyčios matmuo ir turinti būti įtvirtinta bendruomenėse. Diakonijos užduotis suvokta kaip platesnė, netgi visuotinė (255). Diakono titulas kaip profesijos pavadinimas šiandien įsitvirtinęs visoje Evangelikų Bažnyčioje. Diakono profesija apima ir sielovados bei misionieriavimo užduotis, ir medicininę, pedagoginę bei socialinę pobūdį (256).

Katalikų Bažnyčioje diakonija vis labiau laikytas *caritas*. Nuo XVI a. karitatyvinė praktika atnaujinama steigiant brolijas, oratorijas ir ordinus. Iš naujo atgaivinta vyskupo kaip *vargšų tėvo* funkcija (257). XVII a. žymiausia *caritas* asmenybė yra Vincentas Paulietis (1581–1660), visą gyvenimą iš meilės Kristui paskyręs tarnavimui vargšams. Siekdamas geriau organizuoti pagalbą, jis įsteigė pirmąją *caritas* broliją (Vincento broliją ir vincentietes) (258). XVII–XIX a. vincentiškoji diakonija karitatyviniams susivienijimams būdavo įkvėpimo šaltinis ir pavyzdys. Diakonijos ir diakonato

problematiką katalikybėje ir protestantizme gyviau neabejotinai išjudino XIX a. iškilęs socialinis klausimas, davęs pradžią gausioms karitatyvinėms sąjungoms ir vienuoliškosioms bendrijoms (259). 1840 m. atsirado pirmoji katalikų sąjunga (Elzbietiečių draugija Tryre). Jos įsteigimas daug prisidėjo prie kitų moterų katalikų sąjungų ir sąjūdžių (kaip antai motinų ir netekėjusių moterų bendrijų, socialinės rūpybos ir mergaičių apsaugos draugijų) atsiradimo. Katalikiškasis moterų sąjūdis sutampa su pervartos ir naujos pradžios laiku. Tai buvo savarankiška, krikščioniškojo tikėjimo persunkta srovė, nors tuo metu visuomenėje taip pat stiprėjo ir socialistinės bei liberalios pažiūros. Katalikiškos karitatyvinės sąjungos siekė praktinių ir religinių tikslų. Praktinėje plotmėje diduma sąjungų daugiausia dėmesio skirdavo rūpinimuisi neturtingais ligoniais. Besikuriančioms sąjungoms didelę reikšmę turėdavo ir religiniai tikslai. Daugumos sąjungų susirinkimuose būdavo meldžiamasi, aukojamos šv. Mišios, priimama Komunija (260).

Kaip didelės katalikų socialinės iniciatyvos nevalia nepaminėti Kolpingo sąjūdžio. 1846 m. Adolphas Kolpingas (1813–1865) įsteigė pirmąją katalikiškąją pameistrių draugiją. Tokiose sąjungose artimo meilės dvasia turėjo būti organizuojama bei koordinuojama savipagalba. Iki Kolpingo mirties veikė jau per 80 Kolpingo draugijų (261). Vienas iškiliausių ano meto vyskupų – Mainco vyskupas Vilhelmas Emmanuelis von Ketteleris (1811–1877) asmeniškai bendravo su A. Kolpingu ir dėl savo politinės bei karitatyvinės veiklos buvo žinomas toli už savo vyskupijos ribų. Vargšams ir našlaičiams vyskupas Ketteleris įkūrė dvi įstaigas ir daug nuveikė praktinės karitatyvinės rūpybos srityje (262). Garsiausia to meto asmenybė karitatyvinėje srityje yra saleziečių steigėjas šv. Jonas Boskas (1815–1888), rūpinęsis apleistais ir rizikos grupei priskiriamais paaugliais. Jis buvo auklėtojas, svarbiausiu auklėjamosios veiklos dalyku laikęs vidinę kūno ir sielos dermę. Jonas Boskas išrutuliojo auklėjimo koncepciją, vadinamą prevencine sistema (263).

XIX a. socialinis klausimas reiškėsi – pirmiausia Vokietijoje – kaip plačių liaudies sluoksnių nuskurdimo problema, sukelta spartaus gyventojų skaičiaus didėjimo, nepakankamo aprūpinimo maisto produktais ir industrializacijos proceso. XIX a. viduryje viršūnę pasiekusio skurdo akivaizdoje Bažnyčia negalėjo sėdėti sudėjusi rankų. Praktinis atsakas buvo organizuota katalikiškų socialinių sąjungų bei politinės katalikybės pagalba arba pagalbos struktūrų kūrimas. Šiuo metu madinga tampa *caritas* sąvoka. Kaip teologinė sąvoka ji žymi daugialypių iniciatyvų katalikybės srityje sukeliamą ir koordinavimą. „Romantinis sąjūdis iš naujo

atranda nenykstantą *caritas* kaip nuostatos, veiksmo ir institucijos vertę“ (264).

Įvairias katalikų bendruomenių iniciatyvas popiežius Leonas XIII patvirtino ir padaršino enciklika *Rerum novarum* (1891 m.). Nuo Tridento Susirinkimo tai pirmasis oficialus tekstas, dar kartą aiškiai primenantis diakonijos ir žmogaus kūniškumo paisymo būtinybę: „Bažnyčiai rūpi ne tik dvasinio gyvenimo puoselėjimas, ji neužmiršta ir žemiškojo gyvenimo reikalų. Bažnyčia uoliai stengiasi palengvinti pirmiausia darbininkų luomo vargą ir pagerinti jo materialinio gyvenimo sąlygas“ (265).

Praslinkus šešeriems metams nuo pirmosios socialinės enciklikos atsirado Vokietijos *Caritas* sąjunga (1897), turėjusi vienyti ir koordinuoti įvairias pavienes iniciatyvas ir oficialų socialinį darbą Vokietijos Katalikų Bažnyčioje (266). Teologiniu požiūriu sąvoka „diakonija“ yra platesnė nei *caritas*, nes *caritas* yra tik viena dalis bendruomeninės diakonijos, taip pat apimančios Evangelijos skelbimą ir liudijimą, kurie gali būti tik netiesioginėmis *caritas* užduotimis (267). *Caritas* sąjungos darbuotojai anksti suvokė tokį ribotumą ir XX a. pirmojoje pusėje paragino atnaujinti diakonata (268). Diakonija kaip esmingiausia Bažnyčios užduotis atrasta ir Katalikų, ir Evangelikų Bažnyčioje. Po Antrojo pasaulinio karo katalikų *Caritas* organizacija pradėjo bendradarbiauti su evangelikų Diakonijos draugija. Ilgalakis bendradarbiavimas atvedė prie vaisingo keitimosi patirtimi tarp abiejų Bažnyčių ir prisidėjo prie ekumenizmo.

Apibendrinimas. Bažnyčios diakonija niekada, net diakonato nuosmukio tarpsniais, nepaliovė egzistavusi. Pervartų laikotarpiais atsirasdavo vis naujų pagalbos reikalingų žmonių grupių, taigi ir naujų diakonijos formų. Senąsias diakonato funkcijas vykdė iš dalies pasauliečiai, iš dalies kunigai. Vargšų globa rūpinosi gausūs vienuolynai ir karitatyvinės įstaigos. Kol kunigų buvo daug, kaip pagalbininko pastoracijai diakonato neprireikdavo. Diakonas kaip pereinamoji pakopa į kunigystę praktiškai teturėjo tik simbolinę reikšmę. Vis dėlto šv. Pranciškaus ir Tridento Susirinkimo iniciatyvos prisidėjo prie pastangų diakonata atgaivinti.

Nenutrūkstamas diakonijos egzistavimas Bažnyčioje davė pagrindą įvesti nuolatinę sakramentinę diakono tarnybą, nes ta tarnyba Bažnyčioje jau faktiškai gyvavo, nors ir vykdoma pasauliečių. K. Rahneris ją apmąstė teologiškai ir pavadino *anoniminiu* diakonatu (269).

(*Tęsinys kitame numeryje*)

Nuorodos

- (69) Plg. 1. Clem 42,4; 44,5 47,6 etc., in: Lindemann Andreas, *Die Clemensbriefe*, (HNT 17), *Die Apostolischen Väter I*, Tübingen 1992.
- (70) Plg. 1. Clem 44,4.
- (71) 1. Clem 42,5.
- (72) Plg. Gerke Friedrich, *Die Stellung des ersten Clemensbriefes innerhalb der Entwicklung der altchristlichen Gemeindeverfassung und des Kirchenrechts*, Leipzig 1931, 39.
- (73) Plg. 1. Clem 40-41.
- (74) Plg. Gerke Friedrich, *Die Stellung des ersten Clemensbriefes innerhalb der Entwicklung der altchristlichen Gemeindeverfassung und des Kirchenrechts*, 60.42; plg. Philippi Paul, *Diaconica. Über die soziale Dimension kirchlicher Verantwortung*, 21ff.
- (75) Plg. Schermann Theodor (Hg.), *Die allgemeine Kirchenordnung, frühchristliche Liturgien und kirchliche Überlieferung*, II. Teil, (SGKA) Paderborn 1915, 175; Hübner M. Reinhard, *Die Anfänge von Diakonat, Presbyterat und Episkopat in der frühen Kirche*, in: Rauch Albert, Imhof Paul (Hg.), *Das Priestertum in der Einen Kirche*, 69.
- (76) Plg. Did 11–13, in: *Zwölf-Apostel-Lehre. Apostolische Überlieferung*, Brox Norbert, Wilhelm Geerlings u. a. (Hg.), (FC 1) Freiburg i. Br. 1991.
- (77) Plg. *Einleitung zur Didache*, in: *Zwölf-Apostel-Lehre. Apostolische Überlieferung*, Norbert Brox, Wilhelm Geerlings u. a. (Hg.), 71–72.
- (78) Plg. Did 15.
- (79) Plg. Hübner M. Reinhard, *Die Anfänge von Diakonat, Presbyterat und Episkopat in der frühen Kirche*, in: Rauch Albert, Imhof Paul (Hg.), *Das Priestertum in der Einen Kirche*, 61; Leder August, *Die Diakonen der Bischöfe und Presbyter und ihre urchristlichen Vorläufer*, 169; *Einleitung zur Didache*, in: *Zwölf-Apostel-Lehre. Apostolische Überlieferung*, Norbert Brox, Wilhelm Geerlings u. a. (Hg.), 73.
- (80) Plg. Pausel Henning, *Die Briefe des Ignatius von Antiochia und der Brief des Polykarp von Smyrna*, (HNT 18) *Die Apostolischen Väter II*, Tübingen 1985, 4.
- (81) Plg. IgnTrall 3,1; IgnEph 5,1; IgnMagn 6, in: Pausel Henning, *Die Briefe des Ignatius von Antiochia und der Brief des Polykarp von Smyrna*; Schmithals Walter, *Theologiegeschichte des Urchristentums*, 181.
- (82) IgnTrall. 3,1.
- (83) IgnMagn 13,1.
- (84) Plg. Müller Judith, *Im Dienst der Kirche Christi*, 43.
- (85) Plg. Colson Jean, *Diakon und Bischof in den ersten drei Jahrhunderten der Kirche*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 24; Dassmann Ernst, *Ämter und Dienste in den frühchristlichen Gemeinden*, 26; Biesinger Albert, *Diakonat – Ein eigenständiges Amt in der Kirche. Historischer Rückblick und heutiges Profil*, in: Hünermann Peter, Biesinger Albert, Heimbach-Steins Marianne, Jensen Anne (Hg.), *Diakonat. Ein Amt für Frauen in der Kirche – Ein frauengerechtes Amt?*, 57.
- (86) Plg. IgnMagn 6.
- (87) Plg. IgnMagn 3; IgnTrall 12.
- (88) Plg. IgnSm 12.
- (89) Plg. IgnMagn 2.
- (90) Plg. IgnMagn 6; IgnTrall 3.
- (91) Plg. Лебедев А.П., *Духовенство древней Вселенской Церкви*, 51.
- (92) Plg. Hübner M. Reinhard, *Die Anfänge von Diakonat, Presbyterat und Episkopat in der frühen Kirche*, in: Rauch Albert, Imhof Paul (Hg.), *Das Priestertum in der Einen Kirche*, 61ff.; Schöllgen Georg, *Die Anfänge der Professionalisierung des Klerus und das kirchliche Amt in der Syrischen Didaskalie*, (JAC, Ergänzungsband 26) Münster 1998, 124; Gerke Friedrich, *Die Stellung des ersten Clemensbriefes innerhalb der Entwicklung der altchristlichen Gemeindeverfassung und des Kirchenrechts*, 40; Лебедев А. П., *Духовенство древней Вселенской Церкви*, 78.
- (93) Plg. IgnPhil 4; IgnSm 12,1, IgnEph 2,1; IgnMagn 2,1.
- (94) IgnTrall 2; plg. IgnSm 8.
- (95) Plg. Jungklaus Ernst, *Die Gemeinde Hippolyts*, Leipzig 1928, 2.119.
- (96) Plg. *Einleitung zur Traditio Apostolica*, in: *Zwölf-Apostel-Lehre. Apostolische Überlieferung*, Norbert Brox, Wilhelm Geerlings u. a. (Hg.), 157.
- (97) KOHipp 8, in: *Zwölf-Apostel-Lehre. Apostolische Überlieferung*, Brox Norbert, Wilhelm Geerlings u. a. (Hg.).
- (98) Plg. Müller Gerhard Ludwig, *Priestertum und Diakonat*, 38.
- (99) KOHipp 8.
- (100) Plg. ten pat, 28.
- (101) Plg. ten pat, 39.
- (102) Plg. ten pat, 24.
- (103) Plg. ten pat, 13.
- (104) Plg. ten pat, 34.
- (105) Plg. ten pat, 26.
- (106) Plg. ten pat, 28.
- (107) Plg. ten pat, 39.
- (108) Plg. Лебедев А.П., *Духовенство древней Вселенской Церкви*, 127; Greshake Gisbert, *Priester sein in dieser Zeit*, 27; Schöllgen Georg, *Die Anfänge der Professionalisierung des Klerus und das kirchliche Amt in der Syrischen Didaskalie*, 195. Profesionalizacijos sąvoką G. Schöllgenas taiko etatinėms tarnystėms krikščionių bendruomenėje.
- (109) Plg. Jungklaus Ernst, *Die Gemeinde Hippolyts*, 55.
- (110) Plg. Schöllgen Georg, *Einführung*, in: *Zwölf-Apostel-Lehre. Apostolische Überlieferung*, Brox Norbert, Wilhelm Geerlings u. a. (Hg.), 13.
- (111) Plg. Schöllgen Georg, *Die Anfänge der Professionalisierung des Klerus und das kirchliche Amt in der Syrischen Didaskalie*, 3.
- (112) Didasc. IX, in: *Die Syrische Didaskalia*, übersetzt und erklärt von Hans Achelis und Johannes Flemming, in: *Die Ältesten Quellen der orientalischen Kirchenrechts*, Zweites Buch, (TU 10, H. 2) Leipzig 1904.
- (113) Plg. Colson Jean, *Diakon und Bischof in den ersten drei Jahrhunderten der Kirche*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 30; Funk Franz Xaver, *Die Apostolischen Konstitutionen. Eine litterar-historische Untersuchung*, Rottenburg 1891, 59.106; Reininger Dorothea, *Diakonat der Frau in der einen Kirche*, 104f.118.
- (114) Plg. Jensen Anne, *Das Amt der Diakonin in der kirchlichen Tradition des ersten Jahrtausend*, in: Hünermann Peter, Biesinger Albert,

- Heimbach-Steins Marianne, Jensen Anne (Hg.), *Diakonat. Ein Amt für Frauen in der Kirche – ein frauengerechtes Amt?*, 38.
- (115) Didasc. 9.
- (116) Ten pat.
- (117) Plg. ten pat.
- (118) Plg. ten pat, 18.
- (119) Plg. ten pat, 2.16.
- (120) Colson Jean, *Diakon und Bischof in den ersten drei Jahrhunderten der Kirche*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 29.
- (121) Plg. Leder August, *Die Diakonen der Bischöfe und Presbyter und ihre urchristlichen Vorläufer*, 3f.
- (122) Plg. Didasc. 8.
- (123) Plg. Schöllgen Georg, *Die Anfänge der Professionalisierung des Klerus und das kirchliche Amt in der Syrischen Didaskalie*, 91.101.171; Dassmann Ernst, *Ämter und Dienste in den frühchristlichen Gemeinden*, 231; Müller Judith, *Im Dienst der Kirche Christi*, 42.
- (124) Plg. AKonst 8,10, in: *Die sogenannten Apostolischen Constitutionen und Canonen*, aus dem Urtext übersetzt von Dr. Ferdinand Boxler, (BKV 19) Kempten 1874; Schöllgen Georg, *Einführung*, in: *Zwölf-Apostel-Lehre. Apostolische Überlieferung*, Brox Norbert, Wilhelm Geerlings u. a. (Hg.), 13; Leder August, *Die Diakonen der Bischöfe und Presbyter und ihre urchristlichen Vorläufer*, 159.
- (125) AKonst 2,44.
- (126) Plg. AKonst 2,57.
- (127) Plg. AKonst 8,19-22.
- (128) Plg. KOHipp 13.
- (129) Plg. AKonst 8,31.
- (130) Plg. Philippi Paul, *Das sogenannte Diakonenamt*, Gladbeck 1968, 18.
- (131) Plg. Лебедев А.П., *Духовенство древней Вселенской Церкви*, 56; Schamoni Wilhelm, *Familienväter als geweihte Diakone*, 19f.; Mitzscherlich Matthias, *Caritas als Wesensdimension und Grundfunktion der Kirche*, 10.
- (132) Plg. Schöllgen Georg, *Die Anfänge der Professionalisierung des Klerus und das kirchliche Amt in der Syrischen Didaskalie*, 3.
- (133) Did 15, 2.
- (134) Plg. Лебедев А.П., *Духовенство древней Вселенской Церкви*, 45.
- (135) Plg. IgnPhld. 4.
- (136) Plg. Лебедев А.П., *Духовенство древней Вселенской Церкви*, 49.
- (137) Herm IX, 26,2, in: *Die Apostolischen Väter*, aus den griechischen übersetzt von Franz Zeller, (BKV 35) München 1918.
- (138) Plg. Origenes, *Matthäuserklärung I*, in: *Origenes Werke*, Bd. 10., hg. v. Klostermann Erich, Leipzig 1935, 553.
- (139) Cyprianus, *Epist.* III,3, *Cyprian an Rogatianus*, in: *Des heiligen Kirchenvaters Caecilius Cyprianus sämtliche Schriften*, Bd. 2, (BKV [Reihe 2] 60) München 1928.
- (140) Cyprianus, *Epist* LII,1, in: *Des heiligen Kirchenvaters Caecilius Cyprianus sämtliche Schriften*, Bd. 2; plg. Leder August, *Die Diakonen der Bischöfe und Presbyter und ihre urchristlichen Vorläufer*, 233.
- (141) Plg. Hammann Gottfried, *Die Geschichte der christlichen Diakonie*, 100–101.
- (142) Plg. Лебедев А.П., *Духовенство древней Вселенской Церкви*, 65; *Einleitung zur Traditio apostolica*, in: *Zwölf-Apostel-Lehre. Apostolische Überlieferung*, Norbert Brox, Wilhelm Geerlings u. a. (Hg.), 167.
- (143) Plg. Schöllgen Georg, *Die Anfänge der Professionalisierung des Klerus und das kirchliche Amt in der Syrischen Didaskalie*, 3.
- (144) Can. 34, in: *Die sogenannten Apostolischen Constitutionen und Canonen*, aus dem Urtext übersetzt von Dr. Ferdinand Boxler; plg. AKonst 4,9.
- (145) AKonst 8,28.
- (146) Ambroziastras – nežinomas Pauliaus laiškų komentuoja, Damazo popiežiavimo laikais (366–384 m.) parašęs Pauliaus laiškų komentarus. Nuo ankstyvųjų viduramžių kaip jo raštų autorius būdavo nurodomas Ambraziejus, kol galop Erazmas įrodė raštų neautentiškumą. Ambroziastrui taip pat priskiriami pseudoaugustinieji *Quaestiones veteris et novi testamenti*. Plg. Geerlings Wilhelm, *Ambrosiaster*, in: *LThK³*, Bd. 1, 494.
- (147) *Quaestio* 101,4, in: *Pseudo-Augustini, Quaestiones veteris et novi testamenti CXXVII*. Souter Alexander (Hg.), Leipzig Wien 1908.
- (148) Plg. Domagalski Bernhard, *Römische Diakone im 4. Jahrhundert – zum Verhältnis von Bischof, Diakon und Presbyter*, in: Plöger Josef G., Weber Hermann Joh. (Hg.), *Der Diakon*, 52.
- (149) Plg. *Epist.* XXXIV und *Epist.* LII, 2, *Cyprian an Cornelius*, in: *Des heiligen Kirchenvaters Caecilius Cyprianus sämtliche Schriften*, Bd. 2.
- (150) Hieronymus, *Epist.* 146,1, *An den Presbyter Evangelus*, in: *Des heiligen Kirchenvaters Eusebius Hieronymus ausgewählte Briefe*, übersetzt von Ludwig Schade, Bd. 2, (BKV [Reihe 2] 16) München 1937; plg. Brisch Ulrich, *Diakonat und Caritas*, in: Plöger Josef G., Weber Hermann Joh. (Hg.), *Der Diakon*, 223.
- (151) Plg. Angenendt Arnold, *Das Frühmittelalter*, Stuttgart 1990, 244; Philippi Paul, *Das sogenannte Diakonenamt*, 19f.; Hammann Gottfried, *Die Geschichte der christlichen Diakonie*, 94.
- (152) Plg. Leo der Große, *Epist.* 111 ad Marcian, in: *Die Briefe der Päpste und die an sie gerichteten Schreiben von Linus bis Pelagius II.*, hg. v. Severin Wenzlowski, Bd. 5, (BKV) Kempten 1878; Schamoni Wilhelm, *Familienväter als geweihte Diakone*, 20; Croce Walter, *Aus der Geschichte des Diakonates*, in: Ullrich Lothar (Hg.), *Das Amt des Diakons*, 102f.; Heim Manfred, *Der Archidiaconat in der Geschichte*, in: *MThZ* 43 (1992), 107; Kennedy Byron David, *Eine Skizze des Diakonates in den Katholischen Ostkirchen*, in: *DiacXP* 21, H. 2/3 (1986), 26.
- (153) Plg. Can. 18, *Concil von Nizäa* (325), in: *Hefele*, Bd. 1, 167; Domagalski Bernhard, *Römische Diakone im 4. Jahrhundert – zum Verhältnis von Bischof, Diakon und Presbyter*, in: Plöger Josef G., Weber Hermann Joh. (Hg.), *Der Diakon*, 48.
- (154) Hieronymus, *Epist.* 45,3, in: *Des heiligen Kirchenvaters Eusebius Hieronymus ausgewählte Briefe*, übersetzt von Ludwig Schade, Bd. 2.
- (155) Plg. Seppelt Franz Xaver, *Geschichte der Päpste*, Bd. 1, *Der Aufstieg des Papstums*, München 1954, 127.

- (156) Hieronymus, *Epist.* 146,1 *An den Presbyter Evangelus*, in: *Des heiligen kirchenvaters Eusebius Hieronymus ausgewählte Briefe*, übersetzt von Ludwig Schade, Bd. 2.
- (157) Pseudo-Augustini, *Quaestio* 101,4, in: Pseudo-Augustini, *Quaestiones veteris et novi testamenti* CXXVII. Souter Alexander (Hg.).
- (158) Plg. *Quaestio* 101,3–10, in: Pseudo-Augustini, *Questiones veteris et novi testamenti* CXXVII. Souter Alexander (Hg.); Domagalski Bernhard, *Römische Diakone im 4. Jahrhundert – zum Verhältnis von Bischof, Diakon und Presbyter*, in: Plöger Josef G., Weber Hermann Joh. (Hg.), *Der Diakon*, 45; Colson Jean, *Diakon und Bischof in den ersten drei Jahrhunderten der Kirche*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 25.
- (159) Plg. Hieronymus, *Epist.* 146,1 *An den Presbyter Evangelus*.
- (160) Plg. Лебедев А.П., *Духовенство древней Вселенской Церкви*, 53.62.
- (161) Plg. Arlio (314 m.), Nikéjos (325 m.), Laodikéjos (aprie 360 m.), Kartaginos (398 m.) sinodus.
- (162) Plg. Hammann Gottfried, *Die Geschichte der christlichen Diakonie*, 72; Suso Frank Karl, *Lehrbuch der Geschichte der Alten Kirche*, Paderborn 1996, 310; Dassmann Ernst, *Ämter und Dienste in den frühchristlichen Gemeinden*, 231; Hohmann S. Joachim, *Der Zölibat. Geschichte und Gegenwart eines umstrittenen Gesetzes. Mit einem Anhang wichtiger kirchlicher Quellentexte*, Frankfurt am Main 1993, 17; Domagalski Bernhard, *Römische Diakone im 4. Jahrhundert – zum Verhältnis von Bischof, Diakon und Presbyter*, in: Plöger Josef G., Weber Hermann Joh. (Hg.), *Der Diakon*, 49.53; Colson Jean, *Diakon und Bischof in den ersten drei Jahrhunderten der Kirche*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 25; Bridel Claude, *Der Diakon – ein Thema der Ökumene*, in: *DiacXP*, Dokumentation 18/19 (1971), 10–11.
- (163) Plg. AKonst 2,28.
- (164) Kan. 28, Synode von Laodicea (ca. 341), in: Hefele, Bd.1, 767.
- (165) Plg. Söding Thomas, *Agape*, in: *LThK³*, Bd. 1, 221.
- (166) Plg. Hammann Gottfried, *Die Geschichte der christlichen Diakonie*, 75; Croce Walter, *Aus der Geschichte des Diakonates*, in: Ullrich Lothar (Hg.), *Das Amt des Diakons*, 98f.
- (167) Plg. Hohmann S. Joachim, *Der Zölibat. Geschichte und Gegenwart eines umstrittenen Gesetzes*, 19.
- (168) Plg. Can. 33, in: Hefele, Bd. 1, 168.
- (169) Plg. Can. 10, in: Hefele, Bd. 1, 230.
- (170) Plg. Hefele, Bd. 1, 380.
- (171) Plg. Synode von Toledo, Can. 1; Synode von Turin, Can. 8, in: Hefele, Bd. 2, 78.86.
- (172) Plg. Can 22–23, in: Hefele, Bd. 2, 294. (173) Can 2, Synode von Arles (524), in: Hefele, Bd. 2, 704.
- (174) Dassmann Ernst, *Ämter und Dienste in den frühchristlichen Gemeinden*, 159.
- (175) Plg. Hohmann S. Joachim, *Der Zölibat. Geschichte und Gegenwart eines umstrittenen Gesetzes*, 20.
- (176) Plg. Dassmann Ernst, *Ämter und Dienste in den frühchristlichen Gemeinden*, 163f.
- (177) Plg. Auer Alfons, *Diakoniat und Zölibat*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 326.
- (178) Plg. Hammann Gottfried, *Die Geschichte der christlichen Diakonie*, 66.75f.
- (179) Haslinger Herbert, *Diakonie zwischen Mensch, Kirche und Gesellschaft*, 379.
- (180) Can XV, Synode von Neozäsarea (314–325), in: Hefele, Bd. 1, 251.
- (181) Plg. Dassmann Ernst, *Kirchengeschichte I*, 171; Beyreuther Erich, *Geschichte der Diakonie und inneren Mission in der Neuzeit*, Berlin 1983, 13; Schermann Theodor (Hg.), *Die allgemeine Kirchenordnung, frühchristliche Liturgien und kirchliche Überlieferung*, 215; *Einleitung zur Traditio apostolica*, in: *Zwölf-Apostel-Lehre. Apostolische Überlieferung*, Norbert Brox, Wilhelm Geerlings u. a. (Hg.), 177.
- (182) KOHipp 13
- (183) Plg. *Einleitung zur Traditio apostolica*, in: *Zwölf-Apostel-Lehre. Apostolische Überlieferung*, Norbert Brox, Wilhelm Geerlings u. a. (Hg.), 175f.
- (184) Jungklaus Ernst, *Die Gemeinde Hippolyts*, 66; Domagalski Bernhard, *Römische Diakone im 4. Jahrhundert – zum Verhältnis von Bischof, Diakon und Presbyter*, in: Plöger Josef G., Weber Hermann Joh. (Hg.), *Der Diakon*, 53; Schamoni Wilhelm, *Familienväter als geweihte Diakone*, 23; Croce Walter, *Aus der Geschichte des Diakonates*, in: Ullrich Lothar (Hg.), *Das Amt des Diakons*, 97.112f.; Hornef Josef, *Kommt der Diakon der frühen Kirche wieder?*, 15; Labayen Julio Xavier, *Das Ständige Diakoniat in der heutigen Kirche*, in: *DiacXP* 28, H. 3/4 (1993), 33
- (185) Plg. Can. 30, Synode von Elvira (306), in: Hefele, Bd. 1, 167
- (186) Plg. Schermann Theodor (Hg.), *Die allgemeine Kirchenordnung, frühchristliche Liturgien und kirchliche Überlieferung*, 210.
- (187) Can. 10, Synode von Antiochien (341), in: Hefele, Bd. 1, 516.
- (188) Plg. Kennedy Byron David, *Eine Skizze des Diakonates in den Katholischen Ostkirchen*, in: *DiacXP* 21, H. 2/3 (1986), 26.
- (189) AKonst 3,11.
- (190) Plg. Can. 21.25, in: Hefele, Bd. 1, 764.766.
- (191) Plg. Can. 22–23, Synode von Laodicea (ca. 341), Hefele, Bd. 1, 765.
- (192) Plg. Eusebius, *Kirchengeschichte* 6,43 in: *Des Eusebius Pamphili Bischofs von Cäsarea Kirchengeschichte*, (BKV [Reihe 2] 1) München 1932.
- (193) Plg. AKonst 3,19; II. *Trullanum* (692), can.16, in: Hefele, Bd. 3, 333.
- (194) Plg. Hammann Gottfried, *Die Geschichte der christlichen Diakonie*, 78.109; Croce Walter, *Aus der Geschichte des Diakonates*, in: Ullrich Lothar (Hg.) *Das Amt des Diakons*, 98.113f.; Lehner Markus, *Nicht Fisch, nicht Fleisch. Zur chronischen Identitätskrise des Diakonats*, in: *ThPQ* 138 (1990), 359; Goeke Hugo, *Überlegungen zum Diakoniat*, in: *StZ* 188 (1971), 315
- (195) Plg. Angenendt Arnold, *Das Frühmittelalter*, 59.
- (196) Plg. Turre Reinhard, *Diakonik. Grundlegung und Gestaltung der Diakonie*, 12; Schneemelcher Wilhelm, *Der diakonische Dienst in der alten Kirche*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 85; Greshake Gisbert, *Priester sein in dieser Zeit*, 29; Moltmann Jürgen, *Diakonie im Horizont des Reiches Gottes*, *Vluyn* 1984, 36.

- (197) Plg. Dassmann Ernst, *Kirchengeschichte II/2. Theologie und innerkirchliches Leben bis zum Ausgang der Spätantike*, Stuttgart 1999, 230; Pereswetow Iwan, *Zur Geschichte der karitativen Tätigkeit in der orthodoxen Ostkirche, mit besonderer Berücksichtigung der russischen Kirchen*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 253.
- (198) Plg. Dassmann Ernst, *Kirchengeschichte II/2.*, 232 ir t.
- (199) Plg. Schneemelcher Wilhelm, *Der diakonische Dienst in der alten Kirche*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 89; Croce Walter, *Aus der Geschichte des Diakonats*, in: Ullrich Lothar (Hg.), *Das Amt des Diakons*, 98 ir t.
- (200) Plg. Suso Frank Karl, *Lehrbuch der Geschichte der Alten Kirche*, 387; Dassmann Ernst, *Kirchengeschichte II/2.*, 169; Beyreuther Erich, *Geschichte der Diakonie und inneren Mission in der Neuzeit*, 16.
- (201) Plg. Angenendt Arnold, *Das Frühmittelalter*, 197 ir t.
- (202) Plg. Turre Reinhard, *Diakonik. Grundlegung und Gestaltung der Diakonie*, 13.
- (203) Plg. Kerkvoorde Augustinus, *Die Theologie des Diakonates*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 278.
- (204) Plg. Beyreuther Erich, *Geschichte der Diakonie und inneren Mission in der Neuzeit*, 17.
- (205) Plg. Schneemelcher Wilhelm, *Der diakonische Dienst in der alten Kirche*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 92.95; Beyreuther Erich, *Geschichte der Diakonie und inneren Mission in der Neuzeit*, 18.
- (206) Plg. Kan. 5–6, *Synode von Tours*, in: Hefele Bd. 2, 23; Maurer Wilhelm, *Die christliche Diakonie im Mittelalter*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 135.
- (207) Plg. Hammann Gottfried, *Die Geschichte der christlichen Diakonie*, 114 ir tt.; Beyreuther Erich, *Geschichte der Diakonie und inneren Mission in der Neuzeit*, 20.24; Turre Reinhard, *Diakonik*, 14; Maurer Wilhelm, *Die christliche Diakonie im Mittelalter*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 137.
- (208) Plg. Picker Hanns-Christoph, *Pastor doctus. Klerikerbild und Karolingische Reformen bei Hrabanus Maurus*, Mainz 2001, 152 ir tt.
- (209) Plg. Croce Walter, *Aus der Geschichte des Diakonates*, in: Ullrich Lothar (Hg.), *Das Amt des Diakons*, 99 ir t.; Turre Reinhard, *Diakonik*, 15.
- (210) Plg. Thoma Franz, *Um die Grundlagen einer katholischen Auffassung von Diakonie und Diakonats*, in: MThZ 13 (1962), 30; Croce Walter, *Aus der Geschichte des Diakonates*, in: Ullrich Lothar (Hg.), *Das Amt des Diakons*, 110.
- (211) Plg. Maurer Wilhelm, *Die christliche Diakonie im Mittelalter*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 135; Holter Bernard, *Zum besonderen Dienst bestellt. Die Sicht des Priesteramtes bei Franz von Assisi und die Spuren seines Diakonats in den „Opuscula“*, (FrFor 36) Werl/Westfalen 1992, 311 ir t.
- (212) Plg. Metzger Marcel, *Geschichte der Liturgie*, Paderborn 1998, 129.131; Hornef Josef, *Kommt der Diakon der frühen Kirche wieder?*, 57; Greshake Gisbert, *Priester sein in dieser Zeit*, 31.
- (213) Plg. Maurer Wilhelm, *Die christliche Diakonie im Mittelalter*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 139 ir t.; Reegen Otto, *Die diakonale Ekklesiologie*, in: DiacXP 30, H. 1/2 (1995), 58; Steinkamp Hermann, *Diakonie – Kennzeichen der Gemeinde*, 46.
- (214) Plg. Beyreuther Erich, *Geschichte der Diakonie und inneren Mission in der Neuzeit*, 21; Thoma Franz, *Evangelische Diakonie und katholischer Diakonats*, in: MThZ 11 (1960), 186.
- (215) Plg. Pompey Heinrich, Roß Paul-Stefan, *Kirche für andere. Handbuch für eine diakonische Praxis*, Mainz 1998, 146 ir t.; Turre Reinhard, *Diakonik*, 15; Maurer Wilhelm, *Die christliche Diakonie im Mittelalter*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 142.144
- (216) Plg. Hammann Gottfried, *Die Geschichte der christlichen Diakonie*, 131; Beyreuther Erich, *Geschichte der Diakonie und inneren Mission in der Neuzeit*, 22 ir t.; Thoma Franz, *Um die Grundlagen einer katholischen Auffassung von Diakonie und Diakonats*, in: MThZ 13 (1962), 30.
- (217) Plg. Hornef Josef, *Kommt der Diakon der frühen Kirche wieder?*, 76.
- (218) Plg. Holter Bernard, *Zum besonderen Dienst bestellt*, 311.
- (219) Plg. Vandenbroucke Francois, *Die diakonische Aufgabe im Ordensstand*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 391; Schneyer, Johannes Baptist, *Die Laienpredigt im Mittelalter*, in: MThZ 18 (1967), 208.
- (220) Holter Bernard, *Zum besonderen Dienst bestellt*, 327.
- (221) Plg. ten pat., 325, 334.
- (222) Plg. Hammann Gottfried, *Die Geschichte der christlichen Diakonie*, 128; Kramer Hannes, *Persönliche Erfahrungen und Perspektiven im Diakonats*, in: DiacXP 15, H. 4 (1980), 7.
- (223) Plg. Holter Bernard, *Zum besonderen Dienst bestellt*, 351.
- (224) Plg. Boff Leonardo, *Und die Kirche ist Volk geworden. Ekklesiogenese*, Düsseldorf 1987, 182; Ziegert Richard, *Der neue Diakonats*, 179; Goss-Mayr Hildegard, *Werkzeug des Friedens*, in: DiacXP 27, H. 1 (1992), 3; Morche Margret, *Zur Erneuerung des ständigen Diakonats*, 38.
- (225) Plg. Wohlmuth Josef, Alberigo Giuseppe (Hg.), *Dekrete der ökumenischen Konzilien, Konzilien der Neuzeit*, Bd. 3, Paderborn 2002.
- (226) Plg. Beyreuther Erich, *Geschichte der Diakonie und inneren Mission in der Neuzeit*, 25.
- (227) 23. Sitzung, *Decretum de reformatione*, Kanon 8, in: Wohlmuth Josef, Alberigo Giuseppe (Hg.), *Dekrete der ökumenischen Konzilien, Konzilien der Neuzeit*, Bd. 3.
- (228) Kan. 6; in: DH 1776.
- (229) Plg. Leder August, *Die Diakonen der Bischöfe und Presbyter und ihre urchristlichen Vorläufer*, 320.
- (230) Plg. Flatten Heinrich, *Der Diakon nach dem heutigen Recht der lateinischen Kirche*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 129.
- (231) Kan. 2; in: DH 1772.
- (232) Plg. Reininger Dorothea, *Diakonats der Frau in der einen Kirche*, 608; Jedin, Bd. 3, 355.
- (233) Plg. Jedin, Bd. 3, 63.352.
- (234) Plg. 23. Sitzung, skr. 3.
- (235) Ten pat, skr. 2, in: Wohlmuth Josef, Alberigo Giuseppe (Hg.), *Dekrete der ökumenischen Konzilien, Konzilien der Neuzeit*, Bd. 3.

- (236) Plg. *Catechismus ex decreto Concilii Tridentini ad Parochos. Pii V. Et Clementis XII. Pont. Max. Iussu editus ad editionem Romae A.D. MDCCCXLV. Publici Iuris Factam accuratissime expressus*, Regensburg 1908, 241.
- (237) Plg. Müller Gerhard Ludwig, *Priestertum und Diakonat*, 43.
- (238) Plg. Jedin, Bd. 4/1, 254.
- (239) Plg. 23. Sitzung, Kanon 17, in: Wohlmuth Josef, Alberigo Giuseppe (Hg.), *Dekrete der ökumenischen Konzilien, Konzilien der Neuzeit*, Bd. 3.
- (240) Plg. Jedin, Bd. 4/2, 72; Kerkvoorde Augustinus, *Erneuerung der niederen Weihen?*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 588.
- (241) Plg. Hornef Josef, *Kommt der Diakon der frühen Kirche wieder?*, 118.
- (242) *Catechismus ex decreto Concilii Tridentini ad Parochos. Pii V. Et Clementis XII. Pont. Max. Iussu editus ad editionem Romae A.D. MDCCCXLV*, 244 ir t.
- (243) Plg. Jedin, Bd. 3, 350.
- (244) Plg. Ziegert Richard, *Der neue Diakonat*, 22; Lécuyer Joseph, *Der Diakonat nach den kirchlichen Lehräußerungen*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 219.
- (245) Plg. Schamoni Wilhelm, *Familienväter als geweihte Diakone*, 57; Marczewski Marek, *Diakonat*, Lublin 2000, 56.
- (246) Plg. Reininger Dorothea, *Diakonat der Frau in der einen Kirche*, 242.
- (247) Plg. Krimm Herbert, *Der Diakon in den evangelischen Kirchen*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 190; Philippi Paul, *Das sogenannte Diakonenamt*, 20f.; Degen Johannes, *Diakonie im Widerspruch*, München 1985, 80.
- (248) Plg. Reininger Dorothea, *Diakonat der Frau in der einen Kirche*, 243, 249.
- (249) Plg. Beyreuther Erich, *Geschichte der Diakonie und inneren Mission in der Neuzeit*, 25.
- (250) Plg. Hammann Gottfried, *Die Geschichte der christlichen Diakonie*, 215.
- (251) Plg. Stupperich Robert, *Bruderdienst und Nächstenhilfe in der Deutschen Reformation*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 171; Degen Johannes, *Diakonie im Widerspruch*, 81–82.
- (252) Plg. Turre Reinhard, *Diakonik*, 19–21; Renkewitz Heinz, *Der diakonische Gedanke im Zeitalter des Pietismus*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 283 ir t.
- (253) Plg. Degen Johannes, *Diakonie im Widerspruch*, 83; Reininger Dorothea, *Diakonat der Frau in der einen Kirche*, 180f.; Thoma Franz, *Evangelische Diakonie und katholischer Diakonat*, in: MThZ 11 (1960), 183.
- (254) Plg. Krimm Herbert, *Der Diakon in den evangelischen Kirchen*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 197; Krimm Herbert, *Erneuerung im 19. Jahrhundert?*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 360; Hornef Josef, *Kommt der Diakon der frühen Kirche wieder?*, 132; Thoma Franz, *Evangelische Diakonie und katholischer Diakonat*, in: MThZ 11 (1960), 183.
- (255) Plg. Morche Margret, *Zur Erneuerung des ständigen Diakonats*, 51.
- (256) Plg. Krimm Herbert, *Der Diakon in den evangelischen Kirchen*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 198; Bridel Claude, *Der Diakonat – ein Thema der Ökumene*, in: DiacXP, Dokumentation 18/19 (1971), 11; Philippi Paul, *Das sogenannte Diakonenamt*, 25 ir t.
- (257) Plg. Deuringer Karl, *Die katholische Caritas in der Neuzeit*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 429 ir tt.
- (258) Plg. Pompey Heinrich, Roß Paul-Stefan, *Kirche für andere*, 149; Brüggeboes Wilhelm, Mensing Roman, *Kirchengeschichte. Ein Lehrbuch für den katholischen Religionsunterricht*, Düsseldorf 1973, 136.
- (259) Plg. Ziegert Richard, *Der neue Diakonat*, 23.
- (260) Plg. Kall Alfred, *Katholische Frauenbewegung in Deutschland. Eine Untersuchung zur Gründung katholischer Frauenvereine im 19. Jahrhundert*, Paderborn 1983, 19–20, 68–69, 323.
- (261) Plg. Kracht Hans-Joachim, *Adolph Kolping. Priester, Pädagoge, Publizist im Dienst christlicher Sozialreform. Leben und Werk aus den Quellen dargestellt*, Freiburg i. Br. 1993, 251 ir tt.
- (262) Plg. Stoll Christoph, *Mächtig in Wort und Werk. Bischof Wilhelm Emmanuel von Ketteler*, Mainz 1997, 20,26; Mitzscherlich Matthias, *Caritas als Wesensdimension und Grundfunktion der Kirche*, 12.
- (263) Plg. Lara Rosalio Castillo, *Das Bild Don Boscos immer vor Augen*, in: Hasenclever Rolf (Hg.), *Don Bosco und die Welt der Arbeit*, Bonn 1996, 35; Weinschenk Reinhold, *Grundlagen der Pädagogik Don Boscos*, München 1980, 24–25, 39.
- (264) Deuringer Karl, *Die katholische Caritas in der Neuzeit*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 447; plg. Die Deutsche Bischofskonferenz, *Caritas als Lebensvollzug der Kirche und als verbindliches Engagement in Kirche und Gesellschaft*, 23. September 1999, (DDB 22) Bonn 1999, 19; Sievernich Michael, *Die „Option für die Armen“ aus pastoraltheologischer Sicht*, in: Bucher J. Alexius, Fornet-Betancourt Raúl, Renker Joseph, Sing Horst (Hg.), *Die „Vorrangige Option für die Armen“ der katholischen Kirche in Lateinamerika. Zugänge zu ihrer Begründungsproblematik, Geschichte und Verwirklichung*, Bd. 1, Eichstätt 1991, 129f.; Lehner Markus, *Caritas*, 215, 229.
- (265) Leo XIII, *Rerum novarum* 23, in: TKSL. *Die sozialen Rundschreiben der Päpste und andere kirchliche Dokumente mit Einführung von Oswald von Nell-Breuning SJ und Johannes Schasching SJ*, Bornheim 1992.
- (266) Plg. Turre Reinhard, *Diakonik*, 142; Deuringer Karl, *Die katholische Caritas in der Neuzeit*, in: Krimm Herbert (Hg.), *Das diakonische Amt der Kirche*, 459.
- (267) Plg. Thoma Franz, *Um die Grundlagen einer katholischen Auffassung von Diakonie und Diakonat*, in: MThZ 13 (1962), 32.
- (268) Plg. Morche Margret, *Zur Erneuerung des ständigen Diakonats*, 15–18; Ziegert Richard, *Der neue Diakonat*, 34, 68; Trippen Norbert, *Die Erneuerung des Ständigen Diakonats im Gefolge des II. Vatikanischen Konzils*, in: Plöger Josef G., Weber Hermann Joh. (Hg.), *Der Diakon*, 84.
- (269) Plg. Rahner Karl, *Die Theologie der Erneuerung des Diakonates*, in: Rahner Karl, Vorgrimler Herbert (Hg.), *Diaconia in Christo*, 285–324.

Šventimai

Šiaulių vyskupijoje

Gegužės 26-ąją, Švenčiausiosios Trejybės iškilmių dieną, Šiaulių katedroje kunigystės šventimai suteikti diakonui **Donatui Grigaliui**.

Vilniaus arkivyskupijoje

Birželio 1 d. diakonais įšventinti trys Vilniaus Šv. Juozapo seminarijos klierikai – **Robertas Moisevič** (gim. 1987 m.), **Juzef Makut** (gim. 1988 m.) ir **Aleksandr Gaičauskas** (gim. 1987 m.).

Telšių vyskupijoje

Birželio 1 d. Telšių katedroje diakonato šventimai suteikti dviem Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos klierikams – **Andriui Bakščiui** ir **Martynui Girininkui**.

Paskyrimai

Panevėžio vyskupijoje

Vyskupų kongregacija paskyrė vyskupą **Joną Kaunecką** vakuojančio Panevėžio sosto (*sede vacante*) apaštališkuoju administratoriumi, iki kol naujasis vyskupas perims pareigas.

-P-

Vilniaus arkivyskupijoje

Kun. **Kęstutis Latoža** paskirtas kurijos sekretoriato vadovu ir paliktas toliau eiti Šv. Onos bažnyčios rektoriaus pareigas.

Kun. **Jaroslav Spiridovič** paskirtas Vilniaus arkivyskupijos jaunimo centro sielovadininku ir Vilniaus Šv. Teresės parapijos vikaru.

Kun. **Ronald Kuzmickas** paskirtas Druskininkų Šv. apaštalo Baltramiejaus (Ratnyčios) parapijos vikaru.

Kun. **Dovydas Grigaliūnas** paskirtas Švenčionėlių Šv. Edvardo parapijos vikaru.

Kun. **Marijan Apriško** paskirtas Eišiškių Kristaus Žengimo į dangų parapijos vikaru.

Paskirtas naujas Panevėžio vyskupijos vyskupas ordinaras

Birželio 6 d. Šventasis Tėvas Pranciškus priėmė Panevėžio vyskupo Jono Kaunecko atsistatydinimą iš minėtos vyskupijos ordinaro pareigų ir naujuoju Panevėžio vyskupu ordinaru paskyrė tėvą Lionginą Virbalą SJ, dabartinį Popiežiškosios Rusų kolegijos Romoje rektorių.

Lionginas Virbalas SJ gimė 1961 m. liepos 6 d. Biržuose, katalikiškoje šeimoje. 1979 m. baigė Biržų 2-ąją vidurinę mokyklą (dabar Biržų „Aušros“ vidurinė mokykla), dvejus metus studijavo Vilniaus inžineriniame statybos institute (šiuo metu Vilniaus Gedimino technikos universitetas).

1981–1983 m. atliko karinę tarnybą sovietų armijoje. 1983 m. stojo į Kauno tarpdiecezinę kunigų seminariją, bet dėl sovietų valdžios trukdymo seminarijos vadovybė jo negalėjo priimti. Daugiau kaip dvejus metus dirbo zakristijonu Linkmenyse (Ignalinos raj.) ir studijavo filosofiją bei teologiją pagrindinėje kunigų seminarijoje.

1986 m. buvo priimtas į Kunigų seminariją, o 1989 m. įstojo į Jėzaus Draugiją. Naujokyną atliko tęsdamas studijas seminarijoje, nes tuo metu vienuolijos dar negalėjo veikti viešai.

1991 m. gegužės 30 d. buvo iššventintas kunigu ir išvyko į Romą toliau studijuoti. Studijavo dvasingumo teologiją Popiežiškajame Grigaliaus universitete Romoje, o 1994 m. įgijo teologijos licenciato laipsnį. Studijų metais bendradarbiavo Vatikano radijuje.

Nuo 1994-ųjų metų laiko dirbo jėzuitų naujokų vadovo padėjėju Austrijoje ir lankė Šventojo Rašto egzėgezės paskaitas Insbruko universiteto Katalikų teologijos fakultete.

1995–1997 m. buvo Kauno jėzuitų namų vyresnysis ir Šv. Pranciškaus Ksavero bažnyčios rektorius, dėstė Kauno kunigų seminarijoje. 1997 m. išvyko į Salamanką (Ispanija), kur atliko baigiamąją jėzuitų ugdymo programą. 2003 m. davė galutinius įžadus Jėzaus Draugijoje.

1998–2005 ir 2008–2010 m. buvo Vilniaus Šv. Kazimiero bažnyčios rektorius, 1998–2005 m. Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijoje dėstė dvasingumo teologiją.

2005–2008 m. dirbo Lietuvos Vyskupų Konferencijos generalinio sekretoriaus padėjėju. 2009 m. paskirtas koordinuoti „Valandų liturgijos“ vertimą į lietuvių kalbą.

Buvo „Bažnyčios žinių“ redakcinės komisijos, Vilniaus arkivyskupijos kunigų tarybos ir Visuotinės lietuvių enciklopedijos mokslinės redakcinės tarybos narys.

Nuo 2010 m. Popiežiškosios Rusų kolegijos Romoje rektorius. 2005 m. apdovanotas Sausio 13-osios atminimo medaliu.

Be gimtosios lietuvių, dar moka italų, ispanų, rusų ir vokiečių kalbas. Yra išvertęs ir parengęs keletą knygų, bendradarbiauja katalikiškoje žiniasklaidoje.

-lvks-

Kauno arkivyskupijos kunigų konferencija

Gegužės 15 d. Kauno arkivyskupijos kurijoje vyko kunigų konferencija. Pirmojoje dalyje aptarti rengimo Sutvirtinimo sakramentui klausimai, taip pat pasirengimas artėjančioms Lietuvos jaunimo dienoms. Antrojoje dalyje kalbėta apie iniciatyvas ginant krikščioniškąsias vertybes.

Sutvirtinimo sakramento katechezės klausimus pristatė arkivyskupijos Katechetikos centro vadovas Artūras Lukaševičius. Vienas šių klausimų – sutvirtinamųjų amžius, kurį siūlyta pailginti vienais metais ir rengimą Sutvirtinimui pradėti nuo 15 metų. Taip būtų siekiama didesnio sutvirtinamųjų sąmoningumo, nei rengiant ankstyvąją paauglystę išgyvenančius 14 metų jaunuolius.

Kunigų konferencijai vadovavęs Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ išreiškė susirūpinimą, kad daug jaunuolių, priėmusių įkrikščioninimo sakramentus, toliau nebetęsia religinės praktikos. Ganytojas pakvietė brolius kunigus pasidalyti mintimis, ar reikėtų keisti sutvirtinamųjų amžių, kaip panaudoti daugiau galimybių, kad jaunas žmogus tęstų pradėtą tikėjimo kelionę. Kunigai supažindinti su Sutvirtinimo sakramento rengimo programos atnaujinimais, be kita ko, dėmesio skiriant ir lytiškumo ugdymo temai ir tam rengiant kvalifikuotų specialistų komandos vedamas vienos dienos rekolekcijas.

Pasirengimą Lietuvos jaunimo dienoms pristatė koordinatore Vaida Spangelevičiūtė-Kneišienė, kviesdama kunigus aktyviau drąsinti jaunus žmones parapijose, kad iki birželio 1 d. jie suskubtų užsiregistruoti į didžiausią katalikiško jaunimo renginį Kaune. Buvo pristatyta prieš Jaunimo dienas Kaune rengiama Misijų savaitė, kuri neš džiaugsmo, vilties žinią, Gerąją Naujieną kauniečiams. Misijų savaitėje dalyvaus daugiau kaip 100 žmonių evangelizacinė komanda iš Slovakijos, Latvijos ir kitų šalių. Misijų savaitės programa apims 9 dienų maldos akciją – Švč. Sakramento adoraciją Šv. Jurgio Kankinio (pranciškonų) bažnyčioje, įvairių institucijų – globos įstaigų, kalėjimų ir kt. – lankymą, evangelizacinius koncertus amfiteatre ir kita.

Antrojoje konferencijos dalyje kalbėjęs arkivyskupijos augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas su kunigais dalijosi mintimis ir iniciatyvomis, kuriomis šiandien pozityviu būdu mėginama apginti vis labiau atviro priešiško visoje Europoje sulaukiančias krikščioniškąsias vertybes, ypač lytiškumo, šeimos srityse. Vysk. K. Kėvalas supažindino kunigus su keliomis krikščioniškojo aktyvumo iniciatyvomis Lietuvoje. Viena jų – „Kataliko balsas“, jau pradėjęs mokymų ciklą, antroji – Panevėžyje startavęs ekumeninis Krikščionių pilietinio veikimo forumas. Kunigai buvo supažindinti su pagrindiniais *gender* ideologijos terminais, kad galėtų padėti žmonėms atpažinti šiandienį pavojingą prigimtinių dalykų, šeimos pagrindų griovimą visuomenėje, paraginti juos būti pilietiškai aktyvius, užkirsti kelią visuomenės supriešinimui, kaip tai vyksta kitose šalyse (pvz., Prancūzijoje, kur įteisintos homoseksualų santuokos), taip pat suprasti, ko iš tiesų siekiama Europos Tarybos konvencija dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje – jos atžvilgiu poziciją jau išsakė Lietuvos vyskupai „Kreipimesi dėl ketinimo pasirašyti Europos Tarybos konvenciją dėl smurto prieš moteris ir smurto artimoje aplinkoje prevencijos ir šalinimo“. Žingsnis į priekį (taip pat ir ekumeninėje srityje) – Lietuvos Katalikų, Lietuvos Evangelikų Liuteronų ir Lietuvos Stačiatikių Bažnyčių atstovų pareiškimas dėl žmogaus gyvybės apsaugos.

Kun. **Viktoras Kudriašov** paskirtas Ignalinos Švč. M. Marijos Gimimo parapijos vikaru.

Kun. **Mindaugas Bernotavičius** išleistas studijuoti į Romą.

Kun. **Ernestas Maslianikas** perkeltas į Vilniaus Švč. M. Marijos Taikos Karalienės (Naujosios Vilnios) parapiją vikaru.

Kun. **Rimas Kalmatavičius** perkeltas į Trakų Švč. M. Marijos Apsilankymo parapiją vikaru.

Kun. **Jonas Naujokaitis** perkeltas į Švenčionių Visų Šventųjų parapiją vikaru.

Kun. **Sigitas Grigas** perkeltas į Nemenčinės Šv. arkangelo Mykolo parapiją vikaru.

Kun. **Pavel Paukšto** perkeltas į Vilniaus Šv. Kazimiero (Naujosios Vilnios) parapiją vikaru.

Kun. **Renald Kučko** paskirtas į Druskininkų Švč. Mergelės Marijos Škaplierinės parapiją, o jo iki šiol aptarnautą Linkmenų Švč. Trejybės parapiją pavesta administruoti kun. **Edmundui Paulioniui**, paliekant visas anksčiau turėtas pareigas.

Kun. **Jonas Kardelis** paliktas tik Naujojo Daugėlišio Šv. Joakimo ir Onos parapijos klebonu, o kitas jo aptarnautas parapijas ir koplyčią pavesta aptarnauti: mons. **Ignui Jakučiui** Gedžiūnėlių Švč. M. Marijos Sopulingosios parapiją, kun. **Marijonui Savickui** Paringio Švč. Jėzaus Širdies parapiją, kun. **Antanui Domeikiui** Kačergiškės Šv. Jono Krikštytojo koplyčią.

Kun. **Edgaras Vegys** paskirtas arkivyskupo sekretoriumi bei Vilniaus Šv. vyskupo Stanislovo ir šv. Vladislavo arkikatedros bazilikos parapijos rezidentu.

Diak. **Robertas Moisevič** paskirtas Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos parengiamojo kurso ugdytoju.

Diak. **Juzef Makut** paskirtas sielovadiniam darbui Vilniaus arkikatedroje.

Diak. **Aleksandr Gaičauskas** paskirtas sielovadiniam darbui Vilniaus Šv. Kryžiaus Atradimo (Kalvarijų) parapijoje
-Vn-

Kaišiadorių vyskupijoje

Mons. dek. **Rimvydas Jurkevičius** paskirtas Kaišiadorių vyskupijos Gyvojo rožinio draugijos sielovadininku – dvasios vadovu.

Mons. dek. **Kęstutis Kazlauskas** paskirtas Videniškių parapijos klebonu, jam palikta eiti anksčiau patikėtas Molėtų ir Stirnių parapijų klebono pareigas; reziduos Molėtuose.

Kun. **Algis Ananis** paskirtas Paparčių parapijos klebonu, jam palikta eiti anksčiau patikėtas Žaslių parapijos klebono pareigas; reziduos Žasliuose.

Kun. **Darius Vėlyvis** paskirtas Krivonių parapijos klebonu, jam palikta eiti anksčiau patikėtas Palomenės ir Gegužinės parapijų klebono pareigas; reziduos Palomenėje.

Kun. **Juozapas Anusevičius**, sulaukęs pensinio amžiaus, atleistas iš Videniškių parapijos klebono pareigų ir paskirtas Žaslių parapijos rezidentu.

Kun. **Vidas Bernardas Sajeta** paskirtas Širvintų parapijos vikaru.

Kun. **Egidijus Kazlauskas** jo paties prašymu atšauktas iš pastoracinės tarnystės Elko vyskupijoje ir paskirtas Molėtų parapijos vikaru.

Kun. **Marius Talutis** atleistas iš Širvintų parapijos vikaro bei Kaišiadorių vyskupijos Gyvojo rožinio draugijos dvasios vadovo pareigų ir išleistas pastoracinei tarnybai į Elko vyskupiją.

Diak. **Saulius Kristapavičius** paskirtas diakono tarnybai į pastoracinei praktikai į Širvintų parapiją.

-Kš-

Vysk. K. Kėvalas paragino kunigus rūpintis Šventojo Rašto skaitymo liturgijoje kultūra, tam parapijose kurti nuolatinį skaityvų būrelius, taip pat pakvietė dalyvauti kunigų rekolekcijose. Kauno arkivyskupas S. Tamkevičius darsyk priminė būtinumą tvarkingai vesti parapijų kasos knygas. Pranešta, jog birželio 1 d. nuolatinės diakonystės kandidatai sėkmingai baigia parenjamąjį kursą ir pradės antruosius studijų metus.

-kait-

Telšių vyskupijos kunigų susirinkimai

Gegužės 20 d. Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijoje vyko kasmėnesinis Telšių vyskupijos kunigų susirinkimas. Pirmiausia susirinkusius dvasininkus pasveikino Telšių vyskupas J. Boruta SJ, o bendrai maldai – Rytmetinei vadovavo Telšių vyskupo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM.

Po maldos Telšių vyskupas J. Boruta SJ, remdamasis popiežių Benedikto XVI ir Pranciškaus mokymu, išsamiai gvildeno *Caritas* veiklą, parapijose vykdomus artimo meilės darbus. Telšių ganytojas, pristatydamas Bažnyčios dokumentus bei popiežių ištaras apie artimo meilės darbus, ragino parapijų klebonus skirti daugiau dėmesio šiai veiklos sričiai parapijose ir analizavo tokios veiklos galimas realias kryptis.

Po konferencijos Telšių katedroje abu Telšių vyskupai kartu su kunigais laikė šv. Mišias. Joms vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, o pamokslą pasakė jo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM. Pamokslininkas kalbėjo apie Šventosios Dvasios veikimą ir priminė, jog žalia spalva eiliniu liturginiu laikotarpiu primena nuolatinį Šventosios Dvasios veikimą Bažnyčioje, ir tai teikia vilties ir džiaugsmo, kad mes darbuojamės ne vieni. Vyskupas drąsino kunigus labiau pasitikėti Dievu ir nenusiminti dėl įvairių sunkumų kunigiškajame darbe.

Po šv. Mišių ir abiejų vyskupų suteikto palaiminimo Katedros kriptoje prie Dievo tarno vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus kapo melstasi, kad jis kuo greičiau būtų iškeltas į altorių garbę. Po visų pamaldų kunigai kartu su ganytojais ir seminaristais pietavo Telšių kunigų seminarijoje.

Birželio 18 d. Telšiuose vykusio Telšių vyskupijos kunigų susirinkimo pradžioje bendrai maldai – Rytmetinei vadovavo Telšių vyskupo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM.

Susirinkimui vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ. Jis išsamiai aptarė besitęsiantį Telšių vyskupijos jubiliejinį Eucharistinį kongresą, pasidžiaugė nenutrūkstama Švč. Sakramento adoracija, ypač naktinėmis adoracijomis bei gražiomis Eucharistijos procesijomis miestų ir miestelių gatvėmis. Taip pat vyskupas pristatė Žemaičių Krikšto 600 jubiliejinius renginius, besiantčius Didžiuosius Žemaičių Kalvarijos atlaidus ir kvietė kunigus, o per juos ir visus parapijų tikinčiuosius kuo aktyviau juose dalyvauti. Vyskupas apžvelgė einamuosius vyskupijos reikalus, aptardamas įvairias situacijas ir atsakydamas į kylančius klausimus. Taip pat ganytojas kunigams priminė, kad liepos mėnesį vyks trijų dienų rekolekcijos, kurias šiais metais ves Kauno arkivyskupo augziliaras vyskupas Kęstutis Kėvalas.

Susirinkimo metu į susirinkusius kunigus kreipėsi svečias – Petras Masiulis, TELE 2 generalinis direktorius, kuris pristatė kunigams jo dovanojamą knygą apie egzorcistų misiją Bažnyčioje.

Su šią vasarą vyksiančiais renginiais, skirtais katalikiškam jaunimui, supažindino Telšių vyskupijos jaunimo centro direktorius kun. Viktoras Daujotis.

Po konferencijos Telšių katedroje šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, koncelebravo jo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM, vyskupijos kunigai. Pamokslo metu Telšių vyskupas J. Boruta SJ kalbėjo apie kunigų atostogas ir poilsį su Kristumi. Jis analizavo popiežiaus Benedikto XVI patvirtintą dokumentą, kuriame reglamentuojama kunigų veikla ir atostogos. Vyskupas kalbėjo apie būtinybę atgauti jėgas Kristaus artumoje, kad kunigiškoje tarnystėje nepritrūktų dvasinės ir fizinės sveikatos.

Po šv. Mišių Telšių vyskupas pasveikino neseniai dangiškojo globėjo – šv. Antano Paduviečio dieną šventusius kunigus, turinčius šio šventojo vardą. Tokių kunigų Telšių vyskupijoje – dvylika.

Pasibaigus pamaldoms tradiciškai buvo meldžiamasi prie Dievo tarno vyskupo kankinio V. Borisevičiaus kapo Katedros kriptoje, taip pat sustota maldai Katedros šventoriuje prie ilgamečio Telšių vyskupo Antano Vaičiaus kapo.

-kasab-

Vilniaus arkivyskupijos kunigų susirinkimas

Birželio 5 d. Vilniaus arkivyskupijos Trinapolio rekolekcijų namuose vykęs arkivyskupijos kunigų susirinkimas pradėtas Dienine Valandų liturgijos malda. Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas susirinkusiems kunigams padėkojo už šiltą priėmimą, už gausų dalyvavimą ingresso apeigoje ir dovanų gautą Mišių taure. Ganytojas džiaugėsi, kad Devintinių procesijoje ir Švč. Sakramento adoracijoje, kuri popiežiaus Pranciškaus kvietimu vienu metu vyko visose pasaulio katedrose, dalyvavo tiek daug maldininkų. Arkivyskupas neseniai iššventintiems diakonams ir neopresbiteriams įteikė paskyrimus ir kvietė dvasininkus parapijose padėti bendradarbiams įsitraukti į pastoraciją. Ganytojas sveikino visus kunigus, kurie artimiausiu metu švęs amžiaus ar kunigystės solidesnius jubiliejus ir linkėjo daug ištvėmės tarnystės kelyje.

Ganytojas informavo, kad susitinka su įvairių arkivyskupijoje veikiančių centrų darbuotojais, pradeda lankyti parapijas pirmiausia siekdamas pažinti vykdomą sielovadą, lūkesčius, apžiūrėti patalpų būklę. Arkivyskupas priminė, kad rugsėji sukanka 20 metų, kai Lietuvą aplankė palaimintasis popiežius Jonas Paulius II. Šio istorinio ir pastoracinio įvykio paminėti visi kunigai ir vienuoliai bus kviečiami į Vilniaus arkikatedrą rugsėjo 4 d.

Antroje susirinkimo dalyje Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos rektorius mons. Žydrūnas Vabuolas pristatė Vatikano II Susirinkimo pastoracinę konstituciją apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje *Gaudium et spes* kaip Bažnyčios socialinio mokymo dokumentą. Prelegentas apžvelgė konstitucijos parengimo metu iškilusius visuomenės sunkumus, pabrėžė dokumento novatoriškumą ir aktualumą. Konstitucija kviečia ne tik tikinčiuosius, bet ir visus geros valios žmones spręsti pasaulio problemas, kurti taika ir bendradarbiavimu pagrįstus santykius. Bažnyčia pristatoma ne tik kaip Mokytoja, bet ir kaip Motina, bendrakeleivė, ieškanti, kaip įgyvendinti Evangelijos tiesą, besistengianti matyti, vertinti ir veikti pasaulyje.

-ksb-

Vilkaviškio vyskupijoje

Kun. **Virginijus Vaitkus** atleistas iš Garliavos parapijos vikaro pareigų ir paskirtas Gižų parapijos klebonu.

Kun. **Vytautas Antanas Matusėvičius** 5 metų laikotarpiui paskirtas vyskupijos egzorcistu.

Kun. **Egidijus Juravičius** paskirtas Vilkaviškio katedros kapitulos garbės kanauninku.

Kun. **Valerijus Rudzinskas** paskirtas Vilkaviškio katedros kapitulos garbės kanauninku.

-Vk-

Šiaulių vyskupijoje

Kun. **Mindaugas Grigalius** paskirtas Šiaulių Švč. Mergelės Marijos Nekaltojo Prasidėjimo parapijos vikaru.

-Š-

Įteikti skiriamieji raštai

Lietuvos ambasadorė prie Maltos ordino Irena Vaišvilaitė gegužės 21 d. įteikė skiriamuosius raštus Maltos ordino Didžiajam Magistrui Matthew Festingui. Kaip informuoja Lietuvos ambasada, iškilmingos ceremonijos metu Irena Vaišvilaitė pabrėžė socialinę ir ugdomąją Maltos ordino Lietuvoje nuo 1991 m. vykdomą veiklą bei priminė, kad Lietuvą su Ordinu sieja tvirtas siekis skleisti tikrąsias europietiškas vertybes.

Didysis Magistras prisiminė savo vizitą Lietuvoje 2011 m., teigiamai įvertino vis aktyvesnę lietuvių įsitraukimą į savanorišką veiklą ir teigė neabejojantis, kad Lietuvos ir Maltos ordino bendradarbiavimas toliau stiprės.

Šiais laikais Maltos ordinas yra viena didžiausių krikščioniškų humanitarinių organizacijų, išlaikančių ligonines ir prieglaudas ne tik labiausiai skurstančiuose pasaulio regionuose, bet ir Vakarų šalyse, taip pat turintis vaikų ir senelių namus, ambulatorijas, greitosios pagalbos tarnybą.

Lietuvos ir Maltos ordino diplomatiniai santykiai užmegzti 1993 m. Nuo 1991 m. Lietuvoje veikia Maltos ordino pagalbos tarnyba, įkurta Ordino Vokiečių priorato.

-vr-

Tęsiasi Eucharistinis kongresas

Gegužės 12–19 d. nenutrūkstama Švč. Sakramento adoracija, nešiojamo altorėlio su Dievo Motinos atvaizdais kelionė vyko Telšių vyskupijos Mažeikių dekanate – Sedos, Tirkšlių, Pievienu, Vieksnių, Židikų, Mažeikių Švč. Jėzaus Širdies bažnyčiose. Gegužės 19-ąją, pagrindinę Mažeikių dekanate Eucharistinio kongreso dieną, pamaldos vyko naujoje Mažeikių Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčioje. Čia šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM, koncelebravo Mažeikių dekanato kunigai. Gausiai susirinkusiems tikintiesiems vyskupas L. Vodopjanovas OFM pamokslu metu kalbėjo apie Šventosios Dvasios veikimą Bažnyčioje, ypač kvietė pajusti jos įtaką šiais Tikėjimo ir Žemaičių krikšto jubiliejiniiais metais. Ganytojas ragino visus iš naujo atrasti santykį su Dievu ir įgyti drąsos liudyti savąjį tikėjimą pasaulyje. Po šv. Mišių Mažeikių gatvėmis nuvilnijo iškilminga Eucharistinė procesija. Saulėtą, šiltą dieną minia tikinčiųjų paskui savo Viešpatį, esantį Eucharistijoje, patraukė giedodami ir taip liudydami savo tikėjimą.

Gegužės 19 d. Skuodo dekanate Švč. Sakramento adoracija ir nešiojamo altorėlio su Dievo Motinos atvaizdais kelionė prasidėjo Šačių Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje. Iš Šačių adoracija ir nešiojamas altorėlis persikėlė į Notėnų Šv. kankinės Kotrynos bažnyčia, po to į Lenkimų Šv. Onos, Barstyčių Šv. apaštalių Simono ir Judo Tado, Ylakių Viešpaties Apreiškimo Švč. M. Marijai, Mosėdžio Šv. arkangelo Mykolo bažnyčias.

Gegužės 26 d. Skuodo Švč. Trejybės bažnyčioje aukotos pagrindinės iškilmingos šv. Mišios, kurioms vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, koncele-

Mokslo metų užbaigimas Telšių kunigų seminarijoje

Jau yra tapusi tradicija, kad per birželio mėnesio atlaidus Žemaičių Kalvarijos šventovėje savo mokslo metų užbaigą švenčia ir Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarija. Birželio 3-iąją ta proga pagrindinėms šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, koncelebravo Telšių kunigų seminarijos rektorius kan. Viktoras Ačas, Telšių vyskupijos kurijos kancleris, Telšių kunigų seminarijos vicerektorius kan. Remigijus Saunorius, seminarijos dvasios tėvas mons. jubil. Vytautas Steponas Brazdeikis, prefektas kan. A. Sabaliauskas, seminarijos sekretorius kun. Renatas Liuberskis, Gargždų dekanato kunigai. Giedojo Gargždų Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios sumos choras, vadovaujamas vargonininko Petro Katausko.

Šv. Mišių metu sakydamas pamokslą, Telšių vyskupijos ganytojas kalbėjo apie seminaristų siuntimą į praktiką vasaros metu parapijose ir jiems skirtą užduotį – katekizuoti vaikus bei jaunimą ir skelbti Kristaus Evangeliją, kuri šiandienos žmonėms dažnai atrodo nepriimtina. Vyskupas kalbėjo apie šiandienos problemas, visuomenės diskusiją apie šeimą ir santuoką, kai nusistovėjusios moralinės normos paneigiamos ir nebeturi įtakos gyvenime. Vyskupas išryškino Bažnyčios ir jos atstovų tvirtumo būtinybę ir džiaugsmo, kad esame Kristaus sekėjai, svarbą.

Po šv. Mišių tikintieji ėjo Kryžiaus kelią, tiek lankydami kopyltėles miestelyje, tiek meldamiesi bazilikos viduje. Po Kryžiaus kelio kalnų Telšių vyskupas J. Boruta SJ, atsiveikindamas su maldininkais, kvietė juos atvykti į Didžiuosius Žemaičių Kalvarijos atlaidus ir priminė Žemaičių Krikšto 600 metų jubiliejui skirtus renginius. Taip pat vyskupas pristatė Šventojo Tėvo paskirtą ypatingąjį jo pasiuntinį, kuris dalyvaus sukakties minėjime Telšiuose rugpjūčio 2–4 dienomis, – tai kardinolas Peteris Erdo, Budapešto ir Estergomo arkivyskupas.

Šiuos mokslo metus Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminariją baigė 16 seminaristų, iš kurių du birželio 1 d. buvo iššventinti diakonais, ir 6 Telšių vyskupijos licėjaus, įsikūrusio Žemaičių Kalvarijoje, moksleiviai.

-kasab-

Gegužinės pamaldos ant Šatrijos kalno

Gegužės 17 d. istorinėje Žemaitijos vietovėje ant Šatrijos kalno – kalvos, esančios netoli Luokės miestelio, Telšių rajone, Telšių vyskupo J. Borutos SJ iniciatyva ir kvietimu iš visos Lietuvos rinkosi maldininkai giedoti gegužinių pamaldų. Šis maldingas susibūrimas buvo skirtas Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejui paminėti. Susirinko didžiulis būrys tikinčiųjų iš Telšių bei kitų vyskupijos parapijų. Atvyko parapijų kunigai, Marijos legiono nariai, ateitininkai. Gegužinėms pamaldoms vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, kartu meldėsi jo augziliaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM, Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos vadovai bei klierikai, Telšių vyskupijos dekanatų dekanai, parapijų klebonai, vikarai, kai kurių Telšių vyskupijos miestų ir rajonų bei savivaldybių merai ir administracijų atstovai ir minia tikinčiųjų.

Pamaldų pradžioje, ant kalno giedant užlipus procesija, visus pasveikino Telšių ganytojas J. Boruta SJ. Jis įvardijo Šatrijos kalną kaip vieną iš svarbiausių vietovių, iš kur LDK kunigaikščio Vytauto Didžiojo ir Lenkijos karaliaus

Jogailos iniciatyva ir pastangomis buvo vykdoma žemaičių kristianizacija. Vyskupas priminė žemaičių krikšto aplinkybes, jų laisvą apsisprendimą tapti krikščionimis ir troškimą, kad būtų įsteigta Žemaičių vyskupija.

Po Telšių vyskupo sveikinimo žodžio giedotos gegužinės pamaldos. Nuo Šatrijos kalno nuvilnijo darni, galinga maldininkų giesmė. Pagiedojus Švč. M. Marijos litaniją į tikinčiųjų minią kreipėsi Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos rektorius kan. Viktoras Ačas. Jis kalbėjo apie Dievo Motinos vaidmenį tikinčio žmogaus gyvenime, jos pavyzdį ir ištikimybę Dievui bei pasitikėjimą juo. To rektorius linkėjo ir visiems gegužinių pamaldų dalyviams, primindamas žemaičių ištikimybę Dievui ir tikėjimui per visus 600 metų nuo krikšto pradžios.

Po giesmės „Sveika, Marija, Motina Dievo...“ Telšių vyskupo augziliaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM pasidžiaugė šiomis pamaldomis ir gražiu oru bei tikėjimo dovana, kuri visus jungia į Kristaus vaikų šeimą. Po pamaldų ir vyskupų palaiminimo Telšių vyskupo vikaras Klaipėdos kraštui kun. Vilius Viktoravičius pakvietė susirinkusius tikinčiuosius vaišintis Luokės parapijos klebono kun. Virginijaus Palionio ir parapijiečių Šatrijos kalno papėdėje surengtomis vaišėmis – puikiu tradiciniu luokiškių verdamu šuipiniu ir iš Šatrijos kalno apylinkių surinktų žolelių arbata.

-kasab-

Parodos „Žemaičių vyskupijos istorija“ atidarymas

Gegužės 24-osios popietę Lietuvos nacionaliniame muziejuje atidaryta paroda „Žemaičių vyskupijos istorija“ Žemaičių krikšto 600 metų sukakčiai paminėti. Joje pristatoma Žemaičių vyskupijos istorija nuo žemaičių krikštijimo pradžios 1413-aisiais ir vyskupijos įkūrimo 1417-aisiais. Krikščionybė Lietuvos Didžiojoje kunigaikštystėje įvesta XIV a. pabaigoje. Žemaičiai tada liko vienintelė Europoje pagoniška sala. Kryžiuočių ordinas, kuriam Žemaitija priklausė, nieko žemaičių krikščionybės labui nenuveikė. Pasipiktinę žemaičiai parašė skundą, kurį 60 žemaičių bajorų delegacija iškilmingai perskaitė 1415 m. Konstancos visuotiniame Bažnyčios susirinkime.

Parodos atidaryme visus pasveikino vienas iš parodos iniciatorių ir organizatorių Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ. Savo kalboje jis pabrėžė, jog „žemaičiai skundėsi, kad kryžiuočiai, nors ir 10 metų valdė Žemaitiją, nė vienos koplyčios, nė vienos bažnyčios nepastatė, nė vieno žemaičio nepakrikštijo. Jeigu žemaičiai pasikrikštija, jau buvo numatyta, kad ordinas turi keliauti į Balkanus sulaikyti į Europą besiveržiančių turkų, todėl jie nebuvo suinteresuoti padėti žemaičiams tapti krikščionimis.“ Parodos atidaryme dalyvavęs Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius SJ pasidžiaugė galėjęs prisidėti prie parodos organizavimo, nes nemaža dalis eksponatų į parodą atvežti iš Kauno arkivyskupijos kurijos. Sveikinimo žodį tardama šią parodą organizavusi Lietuvos nacionalinio muziejaus direktorė Birutė Kulnytė sakė, jog nemažai eksponatų, pavyzdžiui, išsaugoti bažnytiniai dokumentai, rodomi pirmą kartą ir iki šiol dar nenagrinėti net mokslininkų. Ji taip pat pabrėžė, jog eksponatų buvo surinkta ir daugiau, tik jie ne visi dėl vietos trūkumo šioje parodoje eksponuojami.

Parodoje galima pamatyti daug išpūdingų su Žemaitijos krikštu susijusių eksponatų. Pavyzdžiui, Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Vytauto raštą, kuriuo

bravo Skuodo dekanato kunigai. Tą dieną prieš šv. Mišias Skuodo bažnyčioje vyko Švč. Sakramento adoracija ir katechezė. Sakydamas pamokslą Telšių ganytojas išsamiai papasakojo žemaičių krikšto aplinkybes, visapusiškai įvertino šį faktą pabrėždamas tokio įvykio reikšmę ir svarbą ne tik iš istorinės, bet ir iš šiandienos perspektyvos. Po Eucharistinės procesijos Skuodo gatvėmis Eucharistinio kongreso dalyviai susirinko į nuotaikingą agapę.

Gegužės 26–birželio 2 d. altorėlis su Dievo Motinos atvaizdais keliavo po Tauragės dekanatą. Kongresas šiame dekanate prasidėjo Žygaičių Šv. apaštalo Petro ir Pauliaus bažnyčioje. Taip pat Švč. Sakramento adoracija vyko ir nešiojamas altorėlis buvo iškilmingai sutiktas Pagamančio Švč. M. Marijos Nekaltojo Prasidėjimo, Viešvilės Kristaus Atsimainymo, neseniai pastatytoje Gaurės Šv. arkangelo Mykolo, Nemakščių Švč. Trejybės, Skaudvilės Šv. Kryžiaus bažnyčiose. Altorėlį su Dievo Motinos atvaizdais iškilmingai sutiko ir Švč. Sakramento adoracijoje aktyviai dalyvavo ir Batakių Šv. Onos parapijos tikintieji.

Birželio 2 d. Tauragės Švč. Trejybės bažnyčioje iškilmingai šv. Mišių liturgijai vadovavo Telšių vyskupo augziliaras vyskupas L. Vodopjanovas OFM, kartu šv. Mišias koncelebravo Telšių dekanato kunigai. Pamokslu metu vyskupas L. Vodopjanovas OFM kalbėjo apie Eucharistinio kongreso, vykstančio Telšių vyskupijoje, esmę ir prasmę, išryškino Žemaičių krikšto 600 jubiliejaus svarbą ir Tikėjimo metų pagrindinius šventimo aspektus.

Birželio 2–9 d. Šilutės dekanate vykęs kongresas prasidėjo Pagėgių Šv. Kryžiaus bažnyčioje. Iš čia altorėlis nukeliavo į Šilutės taip pat Šv. Kryžiaus bažnyčią. Švč. Sakramento adoracija, altorėlio sutikimo pamaldos ir šv. Mišios vyko Vainuto Šv. Jono Krikštytojo bažnyčioje, Žemaičių Naumiesčio Šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje, Gardamo Šv. Roko bažnyčioje. Tikintieji Eucharistinį kongresą šventė ir Kintų parapijoje. Pa-

grindinę Šilutės dekanate Eucharistinio kongreso dieną – birželio 9-ąją šv. Mišios aukotos Švėkšnos Šv. apaštalo Jokūbo bažnyčioje. Iškilmingai šv. Mišių liturgijai vadovavo ir pamokslą pasakė Telšių vyskupas J. Boruta SJ, koncelebravo Šilutės dekanato kunigai. Po šv. Mišių Švėkšnos miestelio gatvėmis nusidriekė Eucharistinė procesija, Telšių vyskupas J. Boruta SJ pašventino Žemaičių krikšto 600 metų jubiliejaus proga pastatytą atminimo kryžių.

Iš Šilutės dekanato Eucharistinis kongresas persikėlė į Telšių dekanatą. Altorėlis su Dievo Motinos atvaizdais pirmiausia atkeliavo į Degaičių Šv. apaštalo Petro ir Pauliaus bažnyčią. Iš čia iškeliavo į Tryškių Švč. Trejybės parapiją, iš kurios Dievo Motinos atvaizdus iškilmingai į savo bažnyčią parsigabeno Nevarėnų Nukryžiuotojo Jėzaus parapijos tikintieji. Altorėlis gausaus tikinčiųjų būrio sutiktas Telšių Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų bažnyčioje, iš čia su giesme, grojant orkestrui per Telšių miestą perneštas į Telšių katedrą. Birželio 13 d. iškilmingoms šv. Mišioms vadovavo Telšių vyskupas J. Boruta SJ, koncelebravo jo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM, Telšių katedros kanauninkų kapitulos kanauninkai, kiti kunigai. Tą dieną švęsti ir šv. Antano Paduviečio atlydai. Sakydamas pamokslą Telšių vyskupo pagalbininkas vyskupas L. Vodopjanovas OFM pristatė šv. Antano Paduviečio gyvenimą, ragino nuolat kreiptis į šį šventąjį ne tik pametus daiktus, bet ir prašyti, kad jis padėtų atrasti tikėjimą ir gyvenimo prasmę.

Šv. Mišių metu Telšių vyskupas J. Boruta SJ konsekrovo naują, Žemaičių Krikšto 600 metų jubiliejaus proga Telšių katedroje įrengtą altorių, kuriame įdėtos tikėjimo kankinių Ugandos šventųjų Karolio Luangos ir Motiejaus Mulumbos kaulų relikvijos.

Telšių dekanate Eucharistinio kongreso pagrindinę dieną – birželio 16-ąją, šv. Mišios aukotos Varnių Šv. Aleksandro bažnyčioje.

-kasab-

jis Žemaičių vyskupui ir kapitulai užrašo žemes, ežerus ir kaimus; vyskupo Motiejaus Valančiaus žiedą, jam dovanotą caro; dabar jį saugo arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ. Parodoje pirmą kartą rodoma 40 Žemaičių vyskupų portretų galerija – geriausiai Lietuvoje išlikęs portretų rinkinys.

Parodos atidaryme dalyvavo kardinolas A. J. Bačkis, taip pat Telšių vyskupo augziliaras vysk. L. Vodopjanovas OFM, Telšių Vyskupo Vincento Borisevičiaus kunigų seminarijos auklėtiniai su savo vadovais, valdžios atstovai ir daug kitų garbingų svečių, savo giesme ir daina džiugino Vilniaus tradicinio giedojimo ansamblis *Ūla*, renginį vedė aktorius Rimantas Bagdzevičius.

-kasab-

Prasidėjo piligrimystė „Kryžių kalnas–Gvadalupe“

Gegužės 19 d. Šiaulių miesto gatvėmis, giedodami giesmes, nešdami ant pečių masyvų kryžių, su vėliavomis praėjo maldininkų būrelis. Piligrimų žygis neapsiribojo Šiauliais ar Lietuva. Kryžius bus nešamas į Meksiką, į Gvadalupe.

Piligrimystė „Kryžių kalnas–Gvadalupe“ prasidėjo Kryžių kalne ankstų sekmadienio rytą. Čia kartu su Šiaulių vyskupu Eugenijumi Bartuliu bei susirinkusiais išlydėtojais pagarbinta Dangaus Karalienė, paprašyta jos globos.

Piligriminio žygio į Meksiką pradžia simboliškai susijusi su kita žymia istorine data. Prieš 40 m., 1973-ųjų gegužės 19-osios vakarą, devyniolika maldininkų, vadovaujamų Mečislovo Jurevičiaus, nešė kryžių į nusiaubtą – tuštutėlį Kryžių kalną. Apie planuojamą akciją pranešta saugumui, tad kelias buvo saugomas. Įspėti piligrimai nusprendė žygio neatidėti, tik išėjo anksčiau nei buvo planuota, kryžių nešė pievomis. Kryžių kalne pastatytą kryžių moterys apsodino našlaitėmis, pamerkė narcizų, uždegė žvakę, giedojo. Žygyje dalyvavusi Janina Žibėnienė šitaip pasakoja: „Nueinant nuo Kryžių kalno, mūsų žvakelė švietė kaip mažas dangaus šviesulėlis. Taip gera buvo jį matyti ramioje naktyje be vėjo. Tokia palaima tada švietė, toks vilties spindulėlis ir dėl Lietuvos, ir dėl jos žmonių.“ Pastatytas kryžius testovėjo tris valandas – iki paryčių, tačiau netoliese esančioje eglės viršūnėje iškabintų kryželių saugumiečiai nepamatė.

Ne visi kryžiaus nešėjai sulaukė šios dienos, išlikusieji susirinko išlydėti piligrimų į Meksiką. Viena jų – 77-erių Janina Žibėnienė – pasiryžo nešti kryžių iki Gvadalupe – 4900 kilometrų.

Pakeliui sustota Šiaulių katedroje, kurioje buvo švenčiami Sekminių atlydai. Šv. Mišias aukojo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis. Ganytojas pasveikino piligrimus, pakvietė prisiminti į Tėvo namus išėjusius kryžiaus prieš 40 m. statytojus. Pamokslą sakė svečias iš Kauno, brolis Vincentas Tamošauskas OFM Cap. Kalbėdamas apie Sekmines, brolis ypač akcentavo džiaugsmą. Gebėjimą džiaugtis jis siejo su atvirumu Šventajai Dvasiai ir jos teikiamomis dovanomis. Piligriminė kelionė per visą Europą, anot brolio Vincento, yra liudijimas. Ne visi galime išeiti į kelis mėnesius trukiančią kelionę, bet yra daug būdų, kaip skelbti Evangeliją.

Po šv. Mišių piligrimai pasistiprino ir buvo išlydėti pro katedros vartus. Kryžių kurį laiką nešė Šiaulių vyskupas. Jis ragino kiekvieną dieną pili-

grimus lydėti malda, kad jie nepritrūktų dvasinio ir kūniško maisto. Zygeiviai pasuko į Aukštelę, per pirmąją dieną nueita iki Padubysio. Antrą dieną pasiekta Šiluva, dešimtąją, gegužės 28-ąją, maldininkai kirto Lietuvos–Lenkijos sieną. Keliauti numatoma per Čekiją, Vokietiją, Šveicariją, Prancūziją, Ispaniją, Portugaliją, o iš ten lėktuvu skristi į Meksiką. Gvadalupe planuojama pasiekti 160-tąją kelionės dieną, spalio 31 d. vakare.

-irat-

Atidarytas knygynas-svetainė

Birželio 6 d. Šiaulių vyskupijos Pastoracinio centro pirmajame aukšte atidarytas knygynas-svetainė „Prie katedros“.

Juostelę perkirpo Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis ir Šiaulių miesto mero pavaduotoja Danguolė Martinkienė. Atidarymas prasidėjo malda ir patalpos pašventinimu. Džiugiai nuteikė muzikiniai dainų intarpai. Visiems padėjusiems svajonę paversti realybe įteikti padėkos raštai. Lan-kytojai buvo vaišinami kava, pyragaičiais, arbata, gaiviaisiais gėrimais. Pristatyta Bazilionų parapijos klebono kun. Stanislovo Žukauskio fotografijų paroda „Kryžių kalnas“. Spalvomis ir simboliais perteikta mintis paryškino jaukią kavinės aplinką. Interjerą sukūręs architektas Kristijonas Murauskas pasirinko kuklų, jaukų, maloniai nuteikiantį stilių. Svetainės lubas puošia Šventojo Rašto žodžiai.

Naujasis katalikiškas knygynas-svetainė „Prie katedros“ – unikali vieta, kur galima pasėdėti jaukioje malonioje aplinkoje, atsigerti arbatos, paskaityti ar įsigyti knygą, padiskutuoti aktualiais klausimais. Planuojama rengti parodas. Šiaulių vyskupas teigė, jog tai turi būti džiaugsmo vieta, skirta bendrauti, geriau vieniems kitus pažinti, stiprinti ir plėsti katalikišką bendruomenę. Šiaulių miesto mero pavaduotoja išvelgė edukacinę, visuomeninę knygyno-svetainės paskirtį: „Tai erdvė, kurioje gali būti ieškomi miestui svarbūs sprendimai“, – sakė vicemerė. Šiaulių valstybinės kolegijos direktorė doc. Natalija Šedžiuvienė viliasi, kad ramų kampelį knygynė-svetainėje ras ir kitoje gatvės pusėje esančios kolegijos studentai. Naująją dvasingumą skatinančia aplinka džiaugėsi toliau nuo centro esančių katalikiškų Šiaulių miesto mokyklų direktoriai.

Pamažu įrengiamos ir visuomenei pristatomos vis naujos Šiaulių vyskupijos Pastoracinio centro patalpos. Pašventinti visą pastatą planuojama rugpjūčio 22 d.

-irat-

Bažnyčios žinios

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
S. Skapo g. 4, 01122 Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios informacijos centras
Papilio g. 5, 44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas

arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ

Nariai:

arkivyskupas Gintaras Grušas
kun. Darius Trijonis

Vyskupijų atstovai:

Kaišiadorių vyskupija / mons. Algirdas Jurevičius
Kauno arkivyskupija / Darius Chmieliauskas
Panevėžio vyskupija / kun. Gediminas Jankūnas
Šiaulių vyskupija / kun. Evaldas Alūza
Telšių vyskupija / kun. Remigijus Saunorius
Vilkaviškio vyskupija / kun. Žydrūnas Kulpys
Vilniaus arkivyskupija / kun. Saulius Bužauskas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

kan. Andriejus Sabaliauskas / Telšiai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio g. 5, 44275 Kaunas

TELEFONAI

Redakcija (37) 323 853
Platinimo tarnyba (37) 322 758
El. paštas lkbc@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Jonavos g. 260
44131 Kaunas

TIRAŽAS 710 egz.

ISSN 1392-6098